

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSEI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Pénz és politika.

Budapest, október 22.

— Megnehezült az időknék járása a pénzügyminiszterek felett. A francia pénzügyminiszter 200 millió deficitel lepi meg a világ legtakarékosabb nemzetét. Poroszország, amely előtűnik és mások előtt szintén a takarékoság mintaképe, a jövő évi költségvetését 140 millió hiánnyal zárja. A múlt héten pedig az osztrák pénzügyminiszter mutatta be előirányzatát azzal a megjegyzéssel, hogy örülni fog, ha a *Null von Null geht auf* elvének megfelelően a jövő esztendő simán zárhatja le. A bécsi sajtó azonban időközben már kimutatta, hogy a miniszter saját adatai alapján is legalább 30 millió a valószínű deficit.

Ilyen példák láttára senki sem tehetett volna Lukács Lászlónak szemrehányást a miatt, ha az ő előirányzatában is felüti fejta a deficitnek réme. De megnyugvással fogja hallani az ország és a csodalákozásnak és irigységnek egy nemével fogja hallani a külföld, hogy a magyar pénzügyeknek szilárd rendjét és az államháztartásnak biztosított egyensúlyát az utolsó éveknék viharai nem érintették. Erdeme ez az országnak, amely a sivar pangás idejében is készségesen adta meg a kincstárnak azt, amire a kincstárnak szüksége van; de érdeme ez a pénzügyminiszternek is, akit a jó esztendőknék bősége el nem tántorított a maga szigorú elveitől, valamint hogy a mostoha éveknék nemcsak elsőrangú fináncembernek bizonyult, hanem széles látókörű közigazdának is, ki viszont az ország közönségének megadja mindazt, amire jövő fejlődését felépítheti. Aki a korábbi éveknék Lukács Lászlóval szemben azt a valóban furcsa kifogást hangoztatták, hogy előirányzata nem szolid, mert sokkal több a pénze, mint amennyit elkölt, azok mai előadása közben

talán meg is követték őt ezért a kifogásukért. Gondoljuk csak meg, hol állna ma az ország, ha a pénzügyminiszter megfogadta volna mindazokat a lelkes tanácsokat és sürgetéseket, amelyekkel jobbról is, balról is elhalmozták? Ha beállítja azokat a beruházásokat, ha megteremteti azokat az intézményeket és elvállalja azokat a terheket, melyekre nézve minden párt részéről — de az ellenzékiek köréből kiváltképpen sarkalták!

Mikor a pénzügyminiszter az ő csendes szatirjával ezeket a javaslatokat elutasította, úgy tüntették fel, mint valami magyar Harpagont, aki éjjel-nappal számlálhatja a kincseit. Az idő és a viszonyok, fájdalom, nagyon is teljes elégtételt szolgáltatottak a pénzügyminiszternek. Most már mindenki belátja, hogy ha Lukács László is olyan vérmesnek számít, mint a képviselőház, akkor már az előző esztendőknék is fejünk felett összecsapott volna a deficitnek árja. Ma pedig képtelen volna az ország szemébe nézni annak a sok elutasíthatatlan kiadásnak, amelyek a jövő évi költségvetésben szinte feltűnés nélkül el vannak helyezve. Ez a mai nap azért hozott Lukács Lászlónak annyi elismerést — még pedig elég sürűn a két ellenzék részéről is — mert bebizonyult róla, hogy a pénz nemcsak okosan gyűjteni, hanem okosan megtartani, sőt mikor helyén van, okosan kiadni is tudja.

Valamely kiadás lehet okos, de azért még távolról sem kellemes. El fogjuk azonban mondani ezen írásunk során egyforma őszinteséggel a kellemeseket és a kellemetleneket. A kellemes és népszerű dolgok közé tartozik, hogy a jövő évi költségvetésbe egyszerre teljes 13 millió koronával többet lehetett beállítani a tisztviselői fizetések rendezése címén. Nem részletenként fogják tehát a tisztviselőket kielégíteni, nem ígéretekkel, hanem csengő valósággal, amely hogy ez év végén kézzelfogható is legyen, az *kizárólag a kép-*

viselőházon áll immár. De ez a 13 millió fizetési többlet nem meríti ki mindazt, ami a tisztviselők érdekében történik. Egész sorozatát jelentette be a pénzügyminiszter az oly intézkedéseknek, melyeket az igazságérzet és a generozitás sugallt és melyek egyenként a tisztviselői karnak helyzetén tetemesen fognak javítani. A sorozan vett állami tisztviselőknél kívül az államvasuti tisztviselők fizetésrendezését is jelentette be ma a pénzügyminiszter, kijelölve erre a célra is a kellő fedezetet.

Ugyanennek a költségvetésnek a keretében férnek el az előkészületek a földadó alapos reformjára, amely azért olyan költséges, mert a kataszter újjalakításával jár. Ez pedig országos esemény, korszakos újítás és — elsőrangú új kiadás. Elég baj, hogy a nagy reformok mind sok pénzbe kerülnek. Hiába, a sors nem méri olcsón a népeknek a haladás feltételeit. A budgetáris kirakatunkba valók továbbá a nagy beruházások ipari és mezőgazdasági, fővárosi és vidéki beruházások, melyekre a pénzügyminiszter teljes 200 milliót szánt. Ez az összeg természetesen csak kölcsön útján teremthető elő, a kölcsön kamatja máris be van állítva a jelen költségvetésbe. Ki veheti tőlünk rossz néven, hogy nem szívesen válunk meg a többleteknek ezen kellemes csoportjától! Jegyezzük hát ide még hamarosan, hogy a vallás és közoktatásügyi tárca rendes kiadásai körülből harmadfél millióval emelkednek, hogy beállítunk 300 000 koronát, hogy a gazdasági munkások a szükséges munkaeszközökkel elláthatók legyenek és végül, hogy emeljük a közigazgatási, a közegészségügyi és a gyermekvédelem céljaira szolgáló kiadásokat. Névszerint fel sem sorolunk számos más olyan több kiadást, amit minden jóéztésű ember örömmel fogad. Mindezeknek beállítása és ellátása mutatja, hogy a pénzügyminiszter nem koplálási kurára akarja az országot kárhozatni,

TÁRCA

Gerundium Jóska.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Zöldi Márton.

Ezt a guynvetet Nébel Jóska viselte kisdíák korában. Úgy jutott hozzá, hogy egy alkalommal a latin-tanár azt kérdezte tőle: mi a „scio“ igének a supinuma? Nébel Jóska a supinum helyett a gerundiumot mondotta. A tanár megismételte a kérdést, de Jóska egy római karakter következetességével megmaradt a gerundiumnál.

— No, te igazi gerundium vagy! — mondotta a tanár lesújtó guynnyal.

Ezen a találó ötleten (mi annak tartottuk) az egész osztály kacagott, s attól kezdve a latin igeragozás szerencsétlen megtévelyedettségét Gerundium Jóska névvel kezdte el. A latin-tanár pedig azontul is guynyolta, üldözte:

— Legjobb, ha finánc leszel, annak kell latinul tudni.

A guyn a lejelketlenebb fegyver a tanár kezében. Sajt, éget, fájdalmat okoz a nélkül, hogy gyógyítana. A kis Jóska zavartan, riadtan hallgatta tanulóitársainak kacagását. Némán, kétségbeesetten tűrte a gunyt. Nem is gondolhatott a védekezésre, hisz a tanár kezdte. A tanár, vagyis a gondviselés ad hoc helyettese.

Még a vizsga előtt kimaradt az iskolából. Az apja egy fűszeresboltha adta inasnak. Ezzel ránk nézve megszűnt létezni. Kitérültük az almanachból. Ő maga is felénk rebegett „szervusz“-t, ha cukorsüveggel vagy egyéb fűszer-

neműekkel a hóna alatt találkozott veünk az utcán. Elismerni látszott, hogy mi reája nézve felsőbb lények vagyunk. Később hallottuk, hogy a fővárosban kapott kondíciót s azontul nagy ideig bírt sem hallottuk.

Az első hír, amely felőle szólt, vagy husz év után, az volt, hogy az alginasziumunknál harmincezer forintos alapítványt tett. Ő, akit onnan ugyszólván bojkottáltak! Mi ez: neveltséges vagy fenséges? Nem tudunk eligazodni.

Egyik távoli rokona csodalógokat beszélt felőle. Megtudtuk, hogy a kis szőke, zavart tekintetű iskolatársunk híres gyarmataru-nagykereskedő lett Budapesten. Elsőrangú cég óriási vagyonnal és még nagyobb hitellel. A saját házában lakik s páholybérő az Operában.

A Gerundium Jóska! Hát lehetséges ez? Hisz a latin tanár, ki Ovidius Metamorfozist könyv nélkül tudta, világosan megmondta, hogy legelőbb finánc lehet belőle. Tévedhet-e ilyen ember? Ugy látszik, igen. Nem finánc, hanem finánc-zseni lett.

Mint hogy a nagy sikerek mindig imponálnak, hajlandók voltunk elismerni, hogy a Jóska a latin igeragozástól eltéktintve igen eszes fiu volt. Magunk se tudtuk, hogy miért. Lehet, hogy irigyeltük, de nem sajnáltuk tőle a szerencsét.

A múlt őszzel egy gömörmegei faluból meghívtak kaptam vadászatra. A meghívót Nébel József küldte. Hosszu, meleghangú levelet írt, amelyből megtudtam, hogy nagybírtokot vásárolt Gömörben. A bírtokon kastélyt építtetett, amelyet gyerekkori pajtásai körében szeretne felszentelni. Nagyon kért, hogy látogassam meg.

„Mindenkit meghívtam, akinek neve eszembe jutott“ — végezte levelét.

Vigye az őrdög, gondoltam, elmegyek. Megvallom, a dolog izgatott. Óhajtottam látni azt a

milliomost, akinek a füleit ismételtlen megtéptem. Az ember oly kevés milliomosnak a füleit tépheti meg ebben a rövid életben...

A gömörmegei vicinális vasuton egy oláh pappal találkoztam, kinek fénylő fekete szakálába néhány tehér szál vegyült. A jövő percben már az arcomon éreztem a hosszú szakált.

Egyik iskolatársam volt, ki azonnal megösmert és a nyakamba borult.

— En vagyok, kiáltá, a Szeriu Gusztii.

— Hová utazol? — kérdeztem.

— A Jóskaához, ahhoz a Gerendáriumhoz...

— Talán Gerundiumhoz?

— Igen, ahhoz, meghívott vadászatra. Te, én azt egyszer egy elraktam...

Aha, 6 is! Az emberek szeretik megőrizni az ilyen kedves emlékeket.

Osszesen hatan jöttünk el a meghívottak közül. Csupa latájner: egy járásbíró, egy iskolaigazgató, egy orvos, egy ügyvéd, az oláh pap és én.

Megvallottuk őszintén egymásnak, hogy nem a vadászat csábított ide. A járásbíró egész őszinteséggel jelentette ki, hogy ő sohasem vadászott.

— Az drága mulatság, nekem nem telik rá.

Mindnyáján így vélekedtünk és sorra felhangzottak azok az obligát panaszok, mik a latájner ember életét végigkísérik: nem telik semmire, kevés a pénz.

Ezek a panaszok különösen az évszakok fordulónál öttenek torony-alakot, mikor rendkívüli kiadásokkal állunk szemben.

— Jogászfiam — mondotta a fiskális — most önkéntes. Négyzáz forintomba került. Borzasztó.

De a jeremiádak azonnal elnémultak, mikor Nébel Jóska közénk lépett. Szerényen, igazi szeretettel fogadott bennünket. Szinte bocsánatot látszott kérni, hogy neki ilyen nagy módja van.

— Tudjátok, tekintélyes hozományt kaptam,

sőt hogy a mostani rossz időben *bökezűbben osztja a dotációkat, mint az előző jó esztendőben.* Most már talán megadják neki, hogy még sem olyan egészen Harpagon nyomdokain haladó ész az ő esze.

Áttérünk most a kevésbé kellemes dolgokra: az udvartartásra, amely két millió koronával nagyobb összeggel van beállítva, mint eddig, a katonai kiadásokra, amelyekben közös hadsereg és honvédség osztozkodnak és ne hallgassuk el azt sem, hogy ez idén, mikor a költségvetés rendjén 17 millióval kevesebbet ruházunk be, mint az előző évben, (mivel a rendes beruházásoknak egy része a felveendő kölcsönnek terhére fog menni) rendes kiadásaink mégis körülbelül kilenczettel millióval emelkednek és ugyanekkor kénytelenek vagyunk a rendes bevételek címén a magyar adózó közönségtől 15-6 millióval többet beszélni. Igaz, hogy ez nem mind adó. De a mai világban elég súlyosan érzi meg a közönség, ha tőle bármilyen címen, pl. a vasúti fuvardíj emelése címén nagyobb fizetéseket követelnek.

A kedvező és kedvezőtlen körülményeket egybevetve, még mindig mondhatjuk, hogy a magyar költségvetés előirányzata jobban fest és sokkal szolidabb gazdálkodásnak a képét mutatja, mint az osztrák. Ez világért sem jelenti, hogy Magyarország Ausztriánál gazdagabb. Hiszen mi tudjuk legfájdalmasabban, hogy ennek éppen az ellenkezője igaz. Hanem ezek az eredmények azt mutatják, hogy Magyarország kormányzásában több a fegyelmezettség és az egységes kormányzati gondolat, mint odaát. A kiegyezési harcban ez nekünk egyik legjobb erősségünk.

Hivalkodásnak ne vegye fölünk senki, de állíthatjuk magunkról, hogy ami kiadás a magyar költségvetésbe fel van véve, azt a nemzet vitális céljaira fordítjuk, nem pedig politikai célokra, nemzetiségek lekenyerezésére, obstrukcióknak megfojtására és egyéb mellékélclokokra. Nem adunk ki pénzt csehekre, szlovénekre, lengyelekre; hanem amit kiadás-ként megszavaz az országgyűlés, az a magyar nemzeti állam erősítésére és intézményeinek helyes kiépítésére szolgál.

Ezért megyünk mi többre a szegénységünkkel, mint az osztrákok sokféle gazdagságukkal.

Ezért írják ki vörös betűkkel az expozé napját a magyar képviselőház kalendáriumában.

Ma is mondhatni, hogy ünneplő kedvben hallgatta a Ház a pénzügyminiszternek kétórás előadását. A többség zajosban helyeselt, mert érezte jól, hogy ez a költségvetés a legnagyobb kormányzati sikereknek egyike. Az ellenzék közbeszólt és incselkedett; de meglátszott rajta, hogy az ő táborában is a kormányának és a pénzügyminiszternek nagy sikerét egyuttal Magyarország jól kiérdemelt sikerének tekintik. A külsőségek sorából még kiemeljük, hogy a pénzügyminiszter mindvégig lekötötte a Háznak osztatlan figyelmét és hogy előadásának világosságát és őszinteségét, javaslatainak gyakorlatias és közhasznú voltait, valamint koncepcióinak kristálytisza áttekinthetőségét mindenki méltányolta. Meltányolni fogják ezeket a finánciális eredményeket világszerte, ahol csak a magyar állam hitelét és politikai súlyát mérlegelik. És meg fogják érteni végül Ausztriában is, hogy oly ország, mely őt válságos esztendő után úgy áll államháztartási rendje tekintetében, mint ahogyan az expozé tanúsága szerint állunk, hogy az ilyen ország még nem érett meg és belátható időben megérni sem fog a feltétlen megadásra. Hogy Lukács László mai beszédek ezt az oldalát végső sorunkban említjük csak, ez nem annyit jelent, mintha fontosságra és üdvös következményeire nézve ez a szempont utolsó lehetne.

Az expozé.

Budapest, október 22.

A minapi katalógus-olvasás megfektette a t. Ház gyomrát, pedig gyakorlatból tudhatta volna, hogy a katalógust azért olvasták mindenkor, hogy a következő ülésen egy kis morálprédikáció után elengedhessék. A t. Ház meg szokta magának bocsájtani a vétkeit, valamint nem bocsájtja meg másoknak. Ma is rövid esetepaté volt csak, egyébként kimondta a t. Ház, hogy a katalógus-olvasást meg nem történnék tekint. Amen.

Igy megengesztelődvén, nyugodalmas érdeklődéssel fordult a t. Ház a nap eseménye: az expozé felé.

A „kis szürke ember“, akinek egyszer Hegedűs Sándor nevezte Lukács László pénzügyminisztert, ma nemcsak a számok akrobataja volt, hanem igazi szónokművész, aki a hatások ekonomáját érti és használja is. Mikor jóformán bevezetésül elmondotta, hogy a tisztviselők fizetésének emelésére kzzel tizennyolc millió korona van

érezünk magunk és egykori iskolatársunk között. Mintha egy idegen csillagzataba tévedtünk volna. Semmi közösség sem volt értelmi és érzelmi világunkban. A jó Nébel csak akkor tudott átmelegedni, ha az üzletéről volt szó. Minden egyéb iránt közömbös maradt. Egész nap együtt vadásztunk, ő sokat lőtt, mi pedig náthát kaptunk.

Nem tudtunk magunknak számot adni, hogy miért is jöttünk el.

A buszestén valamivel többet ittunk. Szelid mámor fogott el bennünket. Egyszerre közelebb éreztük magunkat egymáshoz. Még daloltunk is. Rekedtünk, hamisan, de bizonyos lelkesedéssel. A tréfák kezdtek pajkosabbak lenni. Felmelegedtünk. . . . Egyszerre Nébel Jóska felkelt, pezsgős pohárral a kezében.

— Halljuk! halljuk! — mondotta a pópa, ki tőstöt várt.

— Gyerekek, kérdezte a házigazda, ki tudná nekem közöletet megmondani, hogy mi a „scio“ igének a gerundiuma?

Nos, hatan voltunk, csupa diplomás ember és egyikünknek sem jutott hírtelen az eszébe. Nem is csoda, harminc éve, hogy nem találkoztunk egyetlenegy gerundiummal sem az életben. Ugy látszik, azok nem járnak szabadon.

— Nos? — sürgette Nébel a választ.

— En bizony elefejtettem, — mondotta a pópa őszintén.

— Ej, ej, fiuk, hát hogy tudatok boldogulni gerundium nélkül? Látjátok, én annak köszönhetem mindenemet.

— Minek köszönheted? — kérdezte az asszony csodálkozva.

— Te azt nem érted, fiam, te nem tudsz latinul, — mondotta az egykori Gerundium Jóska.

Mi azonban értettük, noha szintén nem tudunk latinul. Mi, látójnerek . . .

az előirányzatban, a t. Ház tapsolt a tisztviselők nevében, de valahogyan sajnálta a pénzügyminisztert, aki jámbor módon az elején vesztegeti el a legnagyobb slábert. Pedig az volt éppen a művészet, hogy adhatott egy slábert már az elején, (ami elég volt egy óranyi száraz fejtegetés megmegtésére) s aztán mégis volt még tartalékban annyi sláber, hogy a hatás egyre fokozódott s a hallgatóság a helyesléstől a tapsig minden elismerést megadott a miniszternek.

A krónikás úgy dicseri legvilágosabban a minisztert, ha glosszák nélkül ismerteti az expozé hatástanban egyre emelkedő részleteit. Ime a dióhéjba szorított expozé: A legválságosabb gazdasági időkben is volt erőnk az állami élet minden követelését kielégíteni s bár a mostoha idők következeként mutatkozik (most először) a zárószámadásokban némi visszaesés, az nem lesz állandó. Van okunk önértesen nézni a jövő elé. És van módunk régi és jogos óhajások megvalósítására. Mik azok? Itt van első sorban az *egyetemes adók reformja*. Az első lépés, a földadó adatainak megteremtése, sok milliós lépés. De megtesszük s a földadó-kataszter revíziója már megindult, lehető gyorsasággal meg is fog történni. Ott van másodsor a *tisztviselők fizetésének emelésére* vonatkozó óhajítás. Ha egybeszámítjuk a tavalyi előirányzatba állított három milliót, a mostani költségvetésbe állított tizenhárom milliót és a vasúti tisztviselők helyzetének javítására szánt két milliót, tizennyolc milliót korcát fordítunk e régi óhajítás megvalósítására. De ez csak az anyagi oldal. Van másik is. A törvényjavaslat, mely e kérdés megoldását fogja tartalmazni, eltörli a fokozatos előléptetés rendszerével azokat az anomáliákat is, melyek a rendszerből támadtak. Preterreális, megrekedés és mellőzés nincs többé: automatikus emelés jön helyébe. És akik idáig rossz státusban voltak s így sokáig kellett egy fizetésben maradniok, azokra nézve visszaható erőt kap a törvény s őket mindjárt javított fizetés és automatikus előlépés várja. Az anyagi javulás mellett tehát új és igazságos szellem is kerül a törvénybe s a tisztviselők az egész vonalon nyerik a esatát. S ott vannak harmadsor a *beruházások*. Ezekre kétszáz milliót fordít a magyar állam. Hosszu jövőre szóló terv van készen s az ország kiépül, a munkás kéz munkát talál, nagy szociális bajokra orvosság kerül.

Ez — szárazon — az expozé. A miniszter ezt az expozét számokkal kistafirozta, okokkal megtámasztotta, egy nagystilű politika világításában az ország elé állította. Harmadtól óráig töltött ezzel a munkával s csak egyszer kért egy kis szünetet, de ő talán belefáradt, hallgatósága nem. A hatás egyre fokozódott s expozének talán még nem volt akkora sikere, mint a mainak. Taps fogadta a tisztviselőknek örömet, taps a beruházásokból az egész országra kiadható örömet. És amikor ilyen hívívő galambok szállnak az expozéból ki az országba, bizonyos, hogy az igazi nagy hatás az expozé visszhangjából fog kihangzani. Jó hírek áradnak ki az országba, jó érzések jönnek majd eszébe.

Az ülés végén interpelláció is volt. *Lovász* Márton tette szóvá, hogy a vasúti egyezményre szóló meghatalmazás csak egy bécsi újságban jelent meg, magyar lapokban nem. *Láng* Lajos kereskedelmi miniszter aztán válaszában jelezte, hogy a magyar sajtó informálására külön osztályt akar teremteni, mert a magyar sajtó munkájára szüksége van, támogatására súlyt helyez. Ami pedig azt a meghatalmazást illeti, mely csak egy bécsi lapban jelent meg, nem volt benne se mellőzés, se szándékosság. A bécsi lap tudósítója aznap kérdezősködött, tehát kapott felvilágosítást. Más nem kérdezősködött, tehát nem is hallhatta a hírt. Hogy ezental másképp legyen: azért csinálja az új osztályt, ahol a magyar sajtót mindig szívesen fogják látni.

A választ az interpelláló is tudomásul vette.

A képviselőház ülése október 22-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormányroszéri jelen vannak: *Szell* Kálmán miniszterelnök, *Lukács* László, *Wlassics* Gyula, *Pócs* Sándor, *Láng* Lajos, *Cseh* Ervin.

Elnök jelenti, hogy a gazdasági bizottság megalkult; elnöke a Ház elnöke; jegyzője Bíró Lajos. A tápi választókerület képviselőválasztási jogának teljesítésére ügyben kisorsolt bírálo-bizottság jegyzőjévé Haydn Imrét, a csongrádi választókerület képviselőválasztási jogának teljesítésére ügyben kisorsolt bírálo-bizottság pedig jegyzőjévé Ugron Jánost választotta meg.

Bemutatóm az október hó 20-án tartott ülésen történt névsor-olvasás alkalmával távol volt képviselők jegyzékét.

Szálló Géza: Ugy tartja, hogy a Ház illegitim rendelte el a múlt alkalmával a névsor-olvasást. Indokolni igyekszik, hogy három órában nem volt helye az ülésirészeknek, mint ahogy a miniszterelnöknek sem volt joga kétféle úton felszólalni. Kéri a Házat, hogy a névsor-olvasást ne vegye tudomásul s az ahhoz üzött konzekvenciát semmisítse meg.

Szóll Kálmán: Az igen t. elnök ur márt fel fogja világosítani, gondolom, a dolgot, én csak egy választás tartozom a felszólaló képviselő urnak, aki azt mondta, hogy a miniszterelnöknek nem volt joga háromnegyed barom után szót kérni. A képviselő ur hivatkozik e tekintetben a 48-iki törvényre. Kár volt a képviselő urnak erre a törvényre hivatkozni, mert én nem ezen a jözon kértem szót, hanem a Házhoz fordultam és a Háztól kértem arra engedelmet. (Ugy van! Ugy van! jobboldal.) És a Ház ezt megengedte. Hát én nem akartam az ellenzék kifárasztani; eszem ágában sem volt; hiszen én csak választottam a Ház engedelmével egy kétórás interpellációra. (Helyeslés. Ugy van! jobboldal.)

Thaly Kálmán: Ugy tűnik fel, mintha ő lett volna oka a múlt ülés hosszúságának. (Ellenmondások.)

Elnök: Szálló Géza képviselő ur felszólalása mindenekelőtt az elnöké ellen tartalmaz igen súlyos vádat. Megengedem, hogy a házszabályoknak betűszerinti értelmezéséből az lehet kiolvasni, amit a képviselő ur mondott. De ezzel ellenkezik a Ház állandó praxisa, amelyre nem egy példát tudok a magam eljárásából is. Miután ebben az esetben senki felállva, annak módja szerint ellenvetést nem tett az ellen, hogy a miniszterelnök ur két óra után is felszólaljon, csak a Háznak állandó praxist követtem, midőn ezen felszólalás ellen kitögtást nem tettem s ezen felszólalásból azután a házszabályok szerint következtetést a többi. Különben is megvallom egész nyíltan, hogy akkor, mikor a Ház munkarendjének kiterjesztésére vonatkozó valamely kérdés interpretációja az én egyéni belátásomtól függ, hát én nem a képviselő uraknak fárasztgól való megkímélését, hanem a Ház munkájának kiterjesztését fogom tekinteni. (Élénk helyeslés jobboldal.) Mint-hogy azonban az eset rendkívüli természetű, arra akartam kérni a t. Házat, hogy a távollevők névsorának felolvasásától tekintsen el, de nem azzal az indoklással, hogy a házszabályok az utolsó ülésen megsértettek, mert ezt magaméval nem tehetem, hanem mellányosságai okokból. (Helyeslés.)

A Ház az elnök a javaslatát fogadja el.

Szóll Kálmán: A törvény értelmében van szerencém a t. Ház asztalára lenni a múlt évi állami zárszámadásokat az állami számszéknek ezekre vonatkozó részletes jelentésével együtt, valamint a t. Ház asztalára letesszem, hasonlóan a törvény értelmében, az ország közállapotáról és a kormány működéséről szóló évi jelentést.

Láng Lajos: Bemutatja a központi statisztikai hivatal jelentését az 1902. évi munkatér tárgyában. Gróf Fejérváry Tiivadar, Szentiványi Árpád és báró Bánkhy Antal lelették, mint a bírálo-, illetve az öszefelvetelbizottság tagjai az esküt. Majd tudomásul vette a Ház a miniszterelnök választását a vitás tengerszem ügyében.

Az expozé.

Lukács László pénzügyminiszter: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Van szerencém az 1902. évre vonatkozó költségvetési előirányzatot, az ahhoz tartozó indoklással együtt, a t. képviselőház asztalára lenni és kérem a t. Házat, méltóztassék megengedni, hogy úgy, mint máskor is tettem, már ez alkalommal megismertessem ezt az előirányzatot, legálabb több vonásaiban.

(A zárszámadás.)

Mielőtt azonban ezt tenném, tekintettel arra, hogy az igen t. miniszterelnök ur az imént nyújtotta be a múlt évre vonatkozó állami zárszámadást, felhasználom az alkalmat, hogy rövid visszajelentést tegyek a múlt év államháztartási eredményeire. (Halljuk!) Midőn a múlt év végén a folyó évre vonatkozó költségvetési előirányzatot expozém kíséretében beérkezett, igyekeztem a gazdasági viszonyokról képet tenni a t. Ház elé. Az a kép nem volt rózsás színben tartva. Azonban, hogy megfelelt a valóságnak és hogy a diagnózis helyes volt, az ma már minden kétség kívül be van igazolva azon hivatalos, írásbeli és egyéb adatok által, amelyek a múlt évre vonatkozólag közösen forognak és amelyek bizonyítják, hogy az 1901-iki év, hajdalm, ismét nem volt kedvező sem mezőgazdasági, sem ipari, sem kereskedelmi tekintetben, sem a termelési foglalkozások egyéb ágában és hogy az 1901-iki év nem volt egyéb, mint egy változatlan lényegében a gazdaságiag kedvezőtlen évek hosszú sorozatának. Bizonyítja ezt a zárszámadás, bizonyítja a gazdasági depresszió, mert konstátálom kell, hogy a társadalmi gazdaságban mutatkozó visszaesésnek nyomat most már és pedig ez alka omnia előszőr, jelentkeznek az állami háztartásban is. (Mozgás balfelel.) És ez nem is lehet más-ként, mert teljesen lehetetlen és nem képzelhető az, hogy a gazdaságiag teljesen kedvezőtlen évek hosszú sorozata minden nyom nélkül enyészék el az államháztartás felett. És mi még szerencséről beszélhetünk, hogy a gazdasági depresszió csak ily ké-

sőn érezeti hatását államháztartásunkra, amiből azt a reményt meríthetjük, hogy abban az esetben, ha jobb termések és egyéb viszonyok javulása következtében a helyzetben kedvezőbb fordulat fog beállni, úgy azok a hátrányos hatások, melyek most már jelentkezni kezdenek az államháztartás körében, nem fognak tartós nyomokat hagyni maguk után. Hogy azonban minden félreértést megelőzzék, már most konstátálni kívánom, hogy az a zárszámadás, amelyet a múlt évre vonatkozólag az állami számvérőszék összeállított, nem mondható abszolút rossznak. És ha mégis kedvezőtlen jelenségekről szólok, ez alatt nem kívánok egyebet érteni, mint azt, hogy a zárszámadási eredmények nem annyira kedvezők, mint a megelőző években és hogy az egyes bevételi ágaknál a gazdasági depresszió következtében vagy stagnáló, vagy bizonyos mértékű visszaesések is jelentkeznek és így a bevételek emelkedése nem olyan jelentékeny, mint a megelőző években.

A zárszámadásilag előírt bevételek 11.883.000 koronával haladtak meg a kiadást, vagyis zárszámadásilag ilyen nagyságu felesleg mutatkozik, amely összehasonlítva a költségvetésileg prelinált 36.000 koronával, a kedvezőbb eredmény 11.847.000 koronát tesz ki. Énnélőgya világos, hogy a költségvetéses keretében foglaltot kezelés igen jelentékeny többlettel záródik, amely azonban még mindig nem olyan nagy, mint amint a megelőző évek zárszámadásaiban mutatkozik. A törvényhozás megszavazott az 1901-iki költségvetésben és azoknálógyi kiadásokat, amelyek 32.970.000 korona erejéig megfelelő évi bevétellel ellensúlyozva nem voltak, tehát ez volt a megszavazott hiány és minthogy ezzel szemben zárszámadásilag a mutatkozó hiány 19.612.000 korona, ebből világos, hogy a zárszámadási, előírási és utalványozási eredmény 13.358.000 koronával kedvezőbb, mint a törvényben alapuló megszavazás.

Ez, t. képviselőház zárszámadási eredmény, amelyből méltóztatnak látni, hogy nem annyira kedvező, mint a megelőző évek eredménye. Ha azonban közelebbről vizsgáljuk a dolgot, akkor arra az eredményre jutunk, hogy ez a hiány tulajdonképpen inkább látszólagos hiány. Itt tekintetbe kell vennünk azt, hogy a törvényhozás maga 33-34 millió korona olyan összeget szavazott meg, amelyvel szemben évi folyó bevétel, tehát ilyen 1901. évi bevétel, nem állott, amely összegnek tehát, már a megszavazás természeténél fogva, mint hiánynak kellett a zárszámadásban mutatkoznia. Tekintetbe veendő továbbá az, hogy a kormány fel volt hatalmazva 29 milliót meghaladó olyan kiadás tételére, amelyre szemben kiadalmazást nyert kölesönt venni fel. A kormány a kiadásokat teljesítette is, a kölesönt azonban nem vette fel.

Ami a pénztári kezelés eredményét illeti, a kiadások 50 millió korona erejéig haladtak meg a bevételek; azonban itt sem szabad elejtetnünk azt, hogy 29 millió korona erejéig nem vettük igénybe a kölesönt. És nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a fogyszási adoknál mutatkozó 364 millió koronányi visszamaradás nem valóságos visszaesés.

Mind ezek a dolgok, melyeket szerencsém volt előterjeszteni, az egész állami kezelésre vonatkoznak. Énnélőgya az megteszték azt az összehasonlítást, amelyet a számszék is megteszt, tehát úgy az alapszeri kezelést, úgy a vasúti beruházással kapcsolatos, valamint a hitelügyi kezelést, akkor az eredmény az, hogy a törvényhozás költségvetésben és költségvetésben kívüli póthitelre alakjában megszavazott oly összegeket, kiadásokat, amelyek 28 millióval nagyobbak, mint a megszavazott bevételek és ezeket az összegeket hitelmelevél útján rendelte fedezni. Ezzel a 28 millió koronányi megszavazott hiánnyal szemben a zárszámadásilag mutatkozó eredmény csak 730.000 korona hiány, úgy, hogy a kedvezőbb eredmény zárszámadásilag 27-2 millió. A pénztári eredmény azt mutatja ugyanezen összehallítás alapján, hogy a bevételek 30 millió korona erejéig nem fedezték a kiadásokat és ha ezt szembeállítjuk az előirányzott 28 millió koronányi hiánnyal, kiderül, hogy a pénztári kezelés 2 millióval mutat kedvezőtenebb eredményt, mint az előirányzat.

Ha szabad ezekből az adatokból egy konkluziót levonnom: ez nem lehet más, mint amire már az imént is utaltam, hogy ez a zárszámadás, bár magában véve nem abszolút rossz, mégis kedvezőtenebb, mint a megelőző évek zárszámadásai, amely körül-ményen azonban agráryra csak abban az esetben ad alkalmat, ha egyrésztől a gazdasági helyzetben javulás még hosszasan nem következik be, (Mozgás balfelel.) és ha másrésztől ezzel szemben nem vagyunk abban a helyzetben, hogy állami kiadásainkat restrin-gáljuk.

(Az 1903. évi költségvetés.)

Attérek tulajdonképpeni feladatomra: az 1903. évi költségvetési előirányzat ismertetésére. (Halljuk! Halljuk!)

Ezen költségvetési előirányzat összeállítására különösen két momentum bír döntő beolyással. (Halljuk! Halljuk! jobboldal.) Az egyik az, hogy tekintettel a jelenlegi mostoha gazdasági helyzetre, állami bevételeink tetemesebb emelkedésére számítani nem lehet, minden erővel arra kellett törekednünk, hogy kiadásaink lényegesen lehetőleg minél kisebb mértékben emelkedjenek. A másik döntő momentum az, hogy a kormány köleseségének tartotta beváltani a legmagasabb törvényben is kifejezést jutott azt az ígéretet, hogy az állami tisztviselők fizetésrendezésének kérdését meg akarja oldani. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Mivel azonban ezen nagyfontosságú állami feladatokkal együtt az állami életnek egyéb elődázhatatlan kívánatai is merültek fel, azért a feladat ezen költségvetés összeállításánál az volt, hogy ezeket a különböző és ellentétes hatással bíró momentumokat lehe-

tőleg összreegyeztessük és összhangzásha hozzuk az államháztartás egyensúlyának fenntartásával. Hogy a tisztviselői kérdéssel komolyan akartunk foglalkozni, bizonyítja az a körülmény. (Halljuk! Halljuk!) hogy már a folyó évi költségvetésben 3 millió korona lett e célra felvéve.

Barta Ödön: Felhasználta?

Lukács László pénzügyminiszter: Ez az összeg természetesen még csak egy igen csekély része a szükségletnek és csak kezdetét jelezhet az akcióknak és a t. képviselőtársam közbeszólására válaszul, azt mondhatom, hogy eddig még nem lett felhasználva, mert a törvény nem adott erre felhatalmazást.

Komjáthy Béla: De a pénzügyi bizottság igen!

Lukács László: ... de reményem, hogy tel-lesz használható úgy, hogy az még ebben az esztendőben folyósításra kerül. (Helyeslés a jobboldalon.) Az a 3 millió korona tehát csak egy csekély összeg lévén, mit évi expozémban azon véleményemnek adtam kifejezést, hogy tekintettel arra a nagy megter-hetetésre, mely ebből az akcióból az államkincstárra hárulni fog, talán előszőrő lesz, ha ezen kérdést nem egyszerű, hanem szukcesszive az évek hosszú sorára felosztva fogjuk megoldani. Azok a tanulmányok azonban, amelyeket ez irányban tettünk, arra az eredményre vezettek, hogy ezt a kérdést egyszerre, egy csapással kell megoldani. (Helyeslés a jobboldalon.)

Barta Ödön: Csapással!

Lukács László: Rossz szójátékokra nem válaszolok, t. képviselő ur. (Derűltség. Felkiáltások a jobboldalon: Jobbat kérünk. Egy hang a szélsőbaloldalon: Na! na! Lesz még részkül jobban is, csak vár-janak!)

Barta Ödön: Önök játszanak a szavakkal, nem mi!

Lukács László: Ha a tisztviselői előléptetés kérdését nem egyszerre oldánk meg, abba a kény-szerhelyzetbe jutunk, hogy egy darabig részben a régi szisztémát kellene fenntartanunk, egyszeresen az új szisztémát is életbe léptetni, amiből zavar és az adminisztrációnak beláthatatlan bonyodalma támadna. Természetes, hogy ezen nagy állami cél megoldása szempontból a konverzióval elért megtakarításon ki-vüli más redukciónak és megtakarításokra is utalva voltunk, s azért a költségvetés összeállításánál mindenekelőtt szigorúan meg kellett roslánunk azon különböző új igényeket (Égy hang balfelel: Katonai téren!), amelyeket minden esztendőben támasztanak az államháztartással szemben. Azt hiszem azonban, hogy az az óvatosság, melyet éppen ezen cél érdekében alkalmaztunk, nem fog az állami élet egy ágának sem hátrányára szolgálni. Mert úgy vagyunk meggyőződve, hogy a tisztviselői fizetés-rendezés kérdésének megoldásával nemcsak a tisztviselők egyéni érdekeinek leszünk szolgálatot, hanem igen nagy és jelentékeny társadalmi kérdést oldunk meg (Általános helyeslés) s egyszeresen az adminisztrációnak is igen jelentékeny javítását sikerül elérnünk. ... (Élénk helyeslés. Ugy van! Mert mivel igaz az, hogy valamely állam adminisztrációjának jósága nem a törvények, vagy rendeletek sokaságán vagy minőségén, hanem azon fordult meg, hogy azok miként hajlatnak végre (Ugy van! Ugy van!) és mivel bizonyos az, hogy még a hezagos törvények-kei és rendeletekkel is lehet jól adminisztrálni, ha az adminisztráció jó kezebe van látva, azért meggyő-ződésünk az, hogy ha sikerül ezzel elérnünk azt a célt, amelyet magunk tűzünk, ha sikerül megnyug-tatni a tisztviselőket, ha sikerül megelőgedeti tisztviselői kart teremteni, mely sorsában megnyugzik s mely idejét és munkáját buzgalommal szenteli az állam szolgálatának, ha sikerül elérnünk azt, hogy a tisztviselők nem lesznek anyagi gondok által gyötörtetve, folytonosan ráutalva melélfoglalkozások keresésére, ami idejüknek és erejüknek jelentékeny részét az állami szolgálatól elvonja, mondom, ha sikerül ez, amint reményem, hogy a javaslandó méltányos intéz-keések segítségével ez a kérdés megoldható lesz: akkor az állami adminisztráció javításában oly óriási eredményt és sikert érünk el, melyet más eszközök-kei, szigorral vagy a legvelmi szabályok bármily rigorózus alkalmazásával elérnünk nem lehet. (Ugy van! Ugy van!)

Ezeket bocsátotta előre a pénzügyminiszter a költségvetés általános jellemzésére. Ezután attért a költségvetés részleteire, melyet lapunk más helyén közlünk.

Az elnök tíz perc szünetet adott a Háznak, mely után a pénzügyminiszter attért a reformok ismertetésére.

(Retormok.)

T. Ház! Múlt évi expozémban utaltam arra (Halljuk! Halljuk!) hogy a közeli jövőben megoldandó állami feladatok fognak előtűnni állami: a tisztviselői fizetésrendezés, az adminisztráció reformja (Helyeslés balfelel.) és a katonai reform. (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!) És ha most azt látjuk, t. képviselőház, hogy ebben a költségvetési előirány-zatban már tel és mérvben megoldásra hozzuk javaslatba a tisztviselői kérdést; hogy a katonai reform egy részé-nek megoldása a delegációnális határozatok alapján már szintén bennfoglaltatik ebben a költségvetési törvény-javaslatban; hogy az adminisztráció reformjának meg-valósítása darabonként közeledik a végeredményhez és látjuk azt, hogy sikerült ezen eredményeket elérni a nélkül, hogy az állam egyéb feladatai bármintem lényeges megszorítást szenvedtek volna; ja látjuk azt, hogy sikerült elérni ezeket az eredményeket a legmos-tóbb gazdasági viszonyok között és a nélkül, hogy az állampolgárok megterhelhetése csak a legcsekélyebb mértékben is növekedett volna adóemelések következté-ében, akkor az önbizalomnak és az öntudatnak bennünk okvetlenül emelkednie kell. (Derűltség és ellentmondások a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldal.) És ezekből a tényekből azt a reményt meríthetjük, hogy gazdasági viszonyainknak csak

nemi javulása esetében is képesek leszünk a jövőben megoldani mindazokat a további feladatokat öntudatos és konzekvens gazdasági pénzügyi politikával. (Egy hang baloldali: Hol vannak azok? Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.) amely feladatoktól az állam anyagai és szellemi fejlődése függ. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Mozgás és zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk!)

(Az adóreform.)

Ismeretes a t. képviselőház előtt, hogy az egyenesedő reformjának kiindulási pontját, első lépcsőjét a földadó kell, hogy képezze. Ebből következik a földadókataszternek teljes és alapos revíziója. (Helyeslés.) Az erre vonatkozó törvényjavaslat készen áll. bármikor beterjesztendő; mielőtt azonban végrehajtható volna, bizonyos előmunkákat kell végezni. A kataszter revíziójának a következő dolgokra kell irányulni. Először az 1875. VII. törvények alapján megalkotott becselő-járásonk és az ezek körében alkotott osztályozási kerületeknek új kikerekítésére és azonkívül ezek mellett a tisztá jogvedelmi fokozatokba, vagy eredetileg, vagy a viszonyok változása következtében időközben becsusztott aránytalanságoknak a kiküszöbölésére. A második feladat az, hogy az egyes földterületek körül mutakozó állandó jellegű művelési ágváltozások megállapításának és felvételének, és hogy ezek a földterületek minőségét osztályba sorozzassanak. A harmadik feladat az osztályba sorozásnak részletes átvizsgálása, hogy az abban néhan mutakozó hibák vagy aránytalanságok kiküszöböltesse. Ezekből méltózatnak látni, hogy a kiindulási pontot a becselő-járásonk új kikerekítése és a tisztá jogvedelmi fokozatok új megállapítása kell, hogy képezze. Ez a munkálat azonban terjedelmes előtanulmányokat és igen jelentékeny mérvű adatgyűjtést tesz szükségessé. E céltól felosztottan az egész országot kerületekre, minden ilyen kerületbe egy megbízható állami tisztviselőt lelt kirendelve azzal az utasítással, hogy a helyszínen a legalaposabban tanulmányozza a földadó körül fennálló állapotokat, igyekezze összegyűjteni mindazon adatokat, melyek befolyással vannak a kataszteri tisztá jogvedelem alakulására és tegyen javaslatot a becselő-járásonk kikerekítésére és a tisztá jogvedelmi fokozatok új megállapítása tárgyában.

Ezen rendelkezésben a munka megindult már a múlt év elején és ma annyira előrehaladt stádiumban van, hogy remélem, miszerint megbízottaim végleges javaslatukat a jövő év első hónapjaiban befogadják nyújtani a pénzügyminisztériumhoz. A törvényjavaslatról, amely a kataszterre vonatkozik, csak azt az egyet akarom kijelenteni, hogy éppen a munka megrovidítése és időkimélt szempontjából ez alkalommal nem hozok javaslatba három fokozatu földadóbizottságot mint amennyi volt múlt alkalommal. hanem csak két fokozatot és pedig a megyei földadóbizottság és az országos központi bizottság. A megyei földadóbizottság, melyet a törvényhatósági bizottság választana meg, teljesen autonóm alapon jönne létre és ugyanígy választaná a törvényhatósági bizottság az ugynevezett járási becselőket és a becselőhelyetteseket. A központi országos földadóbizottság azonban már részben kinevezet, részben választott tagokból alkottatnék és én a siker érdekében nagyon óhajtánám, ha megnyerhetném a törvényhozó testületet ahhoz, hogy az országos központi földadóbizottság tagjaiba a két ház tagjaiból, tudniillik a főrendiház a képviselőház tagjaiból történjen a választás. (Tetszés jobboldali.) A földadókataszter-revizió s mindazok a munkálatok, melyek azzal kapcsolatosak a költségvetésbe beállított földadónyilvántartási és kataszteri évi költségeken felül mint tőbblet 17,700,000 koronát fognak körülbelül igénybe venni. Nagy a kiadás még ezzel jár; ha azonban a célt, az igazságos és arányos megróvidítást el akarjuk érni, ezen áldozat elől visszarettentünk nem szabad. (Helyeslés jobboldali.)

(Tisztviselői fizetésrendezése.)

A második tárgy, t. képviselőház, amelyvel foglalkozni kívánok már ez alkalommal a tisztviselői fizetésrendezés kérdése, (Halljuk! Halljuk!) amelyre vonatkozólag annak számszerű kihatását a költségvetésre már bátor voltam érinteni, amennyiben elmondtam, hogy 3 millió korona van beillesztve a folyó évi költségvetésbe, 13 millió koronát projektálunk az új előírnyatban; ha ehhez hozzávesszük azt az 1,800,000 koronát, amely az államvasuti költségvetésben, mint az államvasi tisztviselői fizetésrendezésére szükséges összeg, szintén prelmánálva van. akkor kiderül, hogy az egész szükséglet a kormány számítása szerint 17,800,000 és 18 millió korona körül ingadozik. Jelentékeny lévén ez a szükséglet, amelyet ez alkalommal kérek a törvényhozástól, azt hiszem, habár a törvényjavaslat részleteire vonatkozólag még nincs végleges megálapodás és az még munka alatt van, mégis indokoltnak látszik, hogy már ez alkalommal jelentést tegyek a t. háznak azon alapelvekről, amely alapelvek szerint azt a törvényt megalkotni szándékozom. (Halljuk!)

A törvényjavaslat szerint, t. képviselőház, a tisztviselői jövőre is, úgy mint eddig, fizetési osztályokba osztva maradandónk és az én véleményem szerint a mai 11 fizetési osztály jövőre is megtartandó. Minden egyes fizetési osztályban, kivéve a négy legmagasabbat több fizetési fokozat állapítatnék meg, nagyjában oly számú fokozatok, mint amink jelenleg vannak. A legkisebb fizetés volna 1400 korona a mai 1000 koronával szemben és az 1400 koronából kiindulól emelkednék a fizetések különböző fokozatokban. Minden egyes fizetési osztályba kinevezés után jutnak, minden egyes kinevezés azonban csak az illető fizetési osztály legalsóbb fizetési fokozatába történhetik és onnyiban eltérés van a törvényjavaslat és a mai törvény között, mert a mai törvény értelmében minisztertanács határozattal lehet valamely tisztviselőt az illető fizetési osztálynak

nem legalsóbb, hanem magasabb fizetési fokozatába is kinevezni. Ilyen esetek ritkán fordulnak ugyan elő a gyakorlatban, de valahányszor előfordulnak, azok mindig jelentékeny sérelmével járnak az ugyanazon fizetési osztályban levő többi tisztviselőknél és éppen a ért ennek megszüntetését kívánom javaslatba hozni. (Helyeslés.) Ami már most a tisztviselőknél az egyes fizetési fokozatok között való előlépést illeti, a mai ugynevezett fokozatos előléptetés rendszerét meg akarjuk szüntetni. A fokozatos előléptetés lényege, t. képviselőház, abban áll, hogy a költségvetésben minden egyes fizetési osztályra nézve meg van állapítva hogy hány tisztviselő állás van minden egyes fokozatban rendszeresítve és csak annyi állás tölthető be, amennyi tisztviselő nevezhető ki azon fokozatban, ahány állás költségvetésileg ott rendszeresítve van, amiből az következők, hogy a tisztviselő ugyanazon osztály kerületen belül egyik fokozatból a másikba csak akkor léphet elő, ha a magasabb fokozatban akár előhaladás, akár nyugdíjazás, akár más oknál fogva üresedés van és az előlépés csak olyan arányban történhetik, amilyen arányban az üresedés a magasabb fokozatban megvan. Ennek a rendszernek megvan a jó oldala a pénzügyminiszter szempontjából, hogy teljesen fix összegekkel számíthat a költségvetés összeállításánál, mert tudja, hogy hány állás van minden egyes fokozatban rendszeresítve és emélfogva pozitív számadatokkal dolgozhat akkor midőn a költségvetést összeállítja. Azonban a tisztviselőkre igen nagy hátrányi voltak és vannak ennek a rendszernek, amennyiben a bizonytalanság elemét viszi bele a tisztviselői helyzetébe. A tisztviselő soha sem tudja és nem képes kiszámítani azt, hogy mikor kerül rá a sor, hogy egy magasabb fizetési fokozatba jusson és igen nagy egyenlőtlenségek is mutakoznak e tekintetben, amennyiben az az állami tisztviselő, aki véletlenül egy kedvező státusba jut, gyorsan lép a magasabb fokozatba, míg egy másik, aki véletlenül egy kicsi, vagy igen nagy létszámú bíró státusba jutott, arra nézve az előlépési viszonyok igen kedvezőtlenek; ami igen sok és nem is alaptalan panaszokra adott okot. Így például én egy számítás tételtem a pénzügyminisztériumban, amely azt mutatja, hogy a fogalmazási, a szűnvevő és kezelési személyzet körében vannak egyes fizetési osztályok, amelyekben alkalmazott tisztviselői közül egy év folyamán alatt 51 százalékos léptet elő és vannak más osztályok, ahol az előlépés a létszámok csak 14 százaléka volt. Tehát 51 és 14 százalékos között váltakozott az előlépés. Van olyan osztály, ahol a tisztviselő két évig várakozott, míg a magasabb fizetési fokozatba bejutott, tehát két év volt az időtartam és van olyan osztály, ahol az időtartam 7 év volt. Ilyen óriási differenciák mutakoznak tehát a fokozatos előlépésben és így nem lehet csodálkozni, hogy ez a tisztviselőket, különösen, akik véletlenségből kedvezőtlen státusba jutottak, elkedvetlenítette. (Ugy van!)

Hogy ezen a bajokon segítsünk — és ez igen nagy előnye ennek a törvénynek a tisztviselőkre nézve — azt tervezzük, hogy a fokozatos előlépés rendszerét ejtsük el és e helyett hozzuk be azt a rendszert, a melynél fogva a törvényt kimondja, hogy az a tisztviselő, aki egy bizonyos számú, a törvényben megállapított időn, mondjuk 3-4, vagy öt éven keresztül, amint azt a törvény meg fogja állapítani egy s ugyanazon fizetési osztályban szolgált a nélkül, hogy ízeimelyi ítélet által az előlépés jogától megfosztatott volna, az a tisztviselő ezen idő beletelése után önként lép fel a magasabb fokozatba (Általános helyeslés.) és azután ismét a legmagasabb fokozatba. (Általános helyeslés.) Ez volna tehát a tisztviselői előlépésére nézve a javaslatnak a tervezete. Egy másik előny, abban áll, hogy a három legalsóbb fizetési osztályba alkalmazott tisztviselőknél, akik bármi ok miatt nösszabb ideig nem lépnek elő, egy bizonyos számú szolgálati év után korpótlékokt adunk és bizonyos további szolgálati év után ismét új pótlékok, vagy, hogy azok is, akik bármilyen oknál fogva a magasabb osztályokba való jutás lehetőségétől el vannak zárva, bizonyos korpótlékok által előlépésben részesülnek. (Általános helyeslés.) A mi, t. képviselőház, a tanárok és tanítók, egyrészt az állami tanító-személyzetet illeti, (Halljuk! Halljuk!) ennek fizetési osztályokba való besorolását a foglalkozás sajátágos természeténél fogva elejtjük, illetőleg nem proponáljuk, úgy, hogy a tanárok és tanítók nem lesznek fizetési osztályokba sorozva. Mint hogy azonban itt is bizonyos rendszert meg kell állapítani, azt tervezzük, hogy az egyes állásokat a szerint amilyen fontossággal bír az iskola, amelynél az illetők alkalmazva vannak, különböző csoportokba osztjuk és pedig a tervezet szerint tíz csoportba. A legfontosabb iskolák az első csoportba jönnek és így tovább le egés a tizedik csoportig. Így csoportosítottan a tisztviselőket, a törvényt, a szerint, amint az egyik, vagy másik csoportba tartozik az illető, megállapítja neki az alapfizetését, megállapítja előlépési idejét, a korpótlék nagyságát, a fizetés maximumát és a lakbért, amiből kiderül, hogy az állami tanítói személyzetre nézve az ugynevezett korpótlék-rendszert akarjuk alkalmazni, (Helyeslés.) a mi kétségkívül ezeknél az állásoknál a legmegelőelőbb. Az állami tanítószemélyzet tagjaiba is kimondatnék az az alapelv, amely a tisztviselőkre kimondatik, hogy tudniillik minden kinevezés csak az alapfizetésben történhetik, nem pedig egy magasabb fokozatba. Ami az intézeti igazgatónak illeti, ezek a tanári fizetés és az őket megillető korpótlékokon kívül külön igazgatói pótlékaiban részesülhetnek az igazgatói teendők tartamára, amely pótlék mindenben a fizetés természetével bírna. Ezek volna, röviden összegezve, az a javaslatot alapítani akarjuk. (Általános helyeslés.)

Ezenkívül azonban kiterjeszkedik a javaslat természetesen az állami összes atisztekre és szolgákra, akiknél nemcsak a fizetés, hanem egyszersmind a lakpénz rendezése is terbe van véve; kiterjeszkedik azután a pénzügyi-csörgő legénységére, az állami rend-

őrség legénységére, amelynek fizetését és lakpénzét szintén kedvezőben alapítja meg. De különösen fontos és rendkívül kedvező intézkedések foglaltatik a törvény átmeneti rendelkezései között és ez abban áll, hogy kimondatnék a törvényben, hogy a tisztviselőnek az új törvény életbelépte előtt: előltölti szolgálati ideje, ha az új törvény értelmében jogot adna arra, hogy az illető egy magasabb fokozatba lépjen elő, úgy számítatik az illető tisztviselő javára, mintha azt az időt e törvény hatályának tartama alatt töltötte volna el. (Élénk helyeslés.) vagyis visszaható erőt adunk a törvénynek oly módon, mintha három, négy, vagy öt év előtt lett volna életbeléptetve. (Helyeslés.) Ennek, hogy egy példával illusztráljam, praktikus következménye ekképp áll: Vegyük egy tisztviselőt, aki a X. fizetési osztály legalsóbb fokozatában van és akinek fizetése ma 800 forint. Ezzel a 800 forintos fizetési fokozatban szemben az új séma szerinti X. fizetési osztálybeli utolsó fokozat 1000 forint, tehát 200 forint a különbség a mai és az új fizetési osztály között. Amde az a tisztviselő, aki ma a 800 forintos fokozatban van s esetleg a törvény életbelépte megelőzőleg néhány évet már szolgált ezzel a 800 forintra, az a törvény életbeléptekor az új, amugy is magasabb sémának nem legalsó fokozatába, hanem a magasabb, 1100-as és 1200-as fokozatba fog rögtön lépni. Ez, t. képviselőház, rendkívül kedvező és éppen, mert az így van kontemplálva, teljesen indokolatlannak és jogosatlannak kell tartanom azt a mozgalmat, amely bizonyos körökben a kormány által kontemplált fizetési minimum ellen megindult és amely azt akarja keresztülvinni, hogy a fizetési minimum ne 1400 koronában, amint a kormány kontemplálja, hanem 1600 koronában állapítassék meg. Indokolatlan és jogosatlannak ez a követelés azért, mert, amint ki fogom fejteni, a kiszűrt tisztviselők igen nagy részére alkalmazást fog nyerni ez az átmeneti intézkedés, úgy, hogy azok az új törvény életbelépte alkalmával nem az 1000-1400 koronás, hanem az 1600 vagy 1800 koronás fizetési fokozatba jognak beiktatni. Az 1400-asban csak azok maradnak, akik vagy nagyon rövid idő óta szolgálnak, tehát nagyon fiatalok, vagy csekély kvalifikációval bírnak.

De más szempontok is vannak, t. képviselőház, amelyek egyenesen tiltják a kormányt, hogy a fizetési minimumot igen magasán alapítsa meg. (Halljuk! Halljuk!) Itt tekintettel kell lennünk, t. képviselőház, az atisztekre is. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) A tisztviselői fizetés minimumának megállapítása nemcsak tisztelet éreztetést, hanem jellel is és ha igen nagy az a lézág, amely az atiszti fizetés maximuma és a tisztviselői fizetés minimuma között mutakozik, ez méltán jogos panaszokra adhat alkalmat az atiszteknek, akik ez esetben hasonló mozgalmat indítanak. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon és a középben.) De van még egy más, igen fontos társadalmi momentum, amely nem enged meg, hogy a tisztviselői fizetés minimuma túlságosan és indokolatlanul magasán állapítassék meg. (Halljuk! Halljuk!) Az állannak nem szabad konkurrenciát csinálni a fizetés tekintetében a magánvállalatokkal szemben. A magánvállalatok nincsenek abban a helyzetben és ma sem adnak... (Ellenmondások a bal- és szélsőbaloldalon.)

Becsánatot kérek, a kezdőfizetésekről van szó!

A gyarkorokoknak és a kezdőknek a magánvállalatok nem adnak és nem adhatnak olyan kezdő fizetést, amint az állam ad, pedig a munka, amelyet követelnek, sokkal nagyobb, mint amit az állam követel. Emélfogva az a társadalmi betegség, amely ma jelentkezik és amely abból áll, hogy minden ember állami tisztviselő akar lenni. (Ugy van! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) hogy az ipari és kereskedelmi pályákra senki sem megy. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) ez a társadalmi baj még sokkal nagyobb mérvben fokoztatnék, hogy az egy indokolatlan fizetési minimum állapítatnék meg. (Helyeslés a jobboldalon és a középben.) Ehhez a kormány és a törvényhozás a maga kezét nem adhatja és éppen azért határozottan állást kell foglalni ezekkel a mozgalmakkal szemben. (Helyeslés.) Végre a budgetáris szempont is a mellett van, hogy maradjunk meg a kormány által kontemplált fizetésminimum mellett, mert az a különbség, amely az 1400 és az 1600 koronás fizetési minimum között van, tekintetbe véve az összes tekintetbe veendő tényezőket, nem kevesebbel, mint 15 millió koronával szaporítaná meg az állam kiadásait. (Mozgás a jobb- és baloldalon.) egy olyan horribilis összeggel, amelyre fedeztetünk nincs, amelyet előteremteni nem tudunk és amely, ha mégis firszoztatnék, magának a törvényjavaslatnak sorsát tenné kockára. (Mozgás a jobb- és baloldalon.) Es éppen azért egy a tisztviselőknél és mindenkinél, akik szívükön hordák a tisztviselői sorsát, egyenesen köteleességük, hogy állást foglaljanak ezen mozgalmal szemben, amely nem vezetne egyébre, mint esetleg a törvényjavaslat visszavonására. (Mozgás a jobb- és baloldalon.)

(Beruházások.)

Ezek után, t. képviselőház, még csak egy tárgyra kívánok kiterjeszkedni. (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) Ez, t. ház, az a törvényjavaslat, amelyet a beruházások kérdésében a kormány közlebről előterjeszteni szándékozik. (Halljuk! Halljuk!) Céja ezen beruházásoknak, az, hogy különböző állami mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi, forgalmi, kulturális, adminisztratív, humanitáris és más érdeke az állannak közvetlen kielégítését nyerjenek ezen létesítmények által; magasabb és gazdasági célja pedig az, hogy lendületet adjunk ipari életünknek (Mozgás a szélsőbaloldalon.) hogy létrebresszük a vállalkozási szellemet (Zaj a szélsőbaloldalon.) Felkiáltások: Drága pénzen! és vért öntünk a pangó gazdasági szervezetbe. Tudom jól, hogy kizárólagos állami munkákkal egy ország-

felmerülő többlet figyelembevételével a kiadásoknak az eddiginél magasabb összegben való előirányzását mellőzni nem lehetett.

E kerekasmban 12.200.000 K. többleten kívül mintegy 6.600.000 K. mutatkozik oly többletet, mely a múlt évi állami költségvetésbe az év egy részére felvett illetményeknek az egész évi szükségletnek megfelelő kiegészítésére, továbbá az egyes kormányzati ágazatokon belüli a közigazgatás, közbiztonsági és törvénykezés elődázhatatlan szükségleteinek kielégítésére, egyes közművelődési intézetek szükségszerű teljesítésére, végül a közgazdasági szempontból főleg a jelen évi kedvezőtlen gazdasági viszonyok mellett támogatásra szoruló célok előmozdítására fog igénybe vétetni.

A rendes kiadásoknak e 18-3 millió koronával való emelkedésével szemben összesen 10.453.000 K. megtakarítás mutatkozik. E megtakarítást a rendes kiadások 18.800.000 korona emelkedéséből levonva, a tényleges emelkedés kerek összegben 8.400.000 korona.

Az állami alkalmazottak fizetésének tervezett rendezésére s az állami alkalmazottak anyagi helyzeteinek ez uton történő javítására az állami költségvetésbe jutalmak és segélyek elnevezése alatt eddig felvett hitelek általában 50 százalékkal leszállítottak.

A többi eltérésekre szorítokva a már említetteknek kivül 458.865 koronával emelkedik a nyugdíjak szükséglete.

Az államadósságok szükséglete az előző évvel szemben 660.379 koronával apad, amely eltérés a következő körülmények következménye:

A 4 százalékos magyar aranyárúadók kölcsön-szükséglete, nem mint eddig, a törvényben alapuló felhatalmazások alapján kibocsátható, hanem csakis a tényleg kibocsátott és forgamban lévő kötvénymennyiségnek megfelelőleg irányoztatott elő.

21.686.070 koronával apad az italmérési jogok után adott kártalanítások céljaira az 1888. évi XXXVI. törvények alapján felvett kölcsön szükséglete. továbbá 20.256.659 koronával kisebb az 1888. évi XXXI. törvények alapján kibocsátott 4 és fél százalékos adómentes államvasuti aranykölcsön és 11.158.900 koronával kisebb az utóbb idézett törvények alapján kibocsátott 4 és fél százalékos adómentes államvasuti ezüstkölcsön szükséglete mert e három kölcsön az 1902. évi V. törvényekben nyert felhatalmazás alapján felmondatot és bevonatván az e címen felvett kiadások a jövő évben már nem fordulnak elő.

E kisebb szükségletekkel szemben a 4 százalékos koronajáradék-kölcsönök 45.527.820 korona többlet jelentkezik az 1902. évi V. t. c. 6. §-a értelmében kibocsátott, valamint a törvény 8. §-ában foglalt felhatalmazás alapján kibocsátható kötvények kamat és kezelési költség szükségleteinek, végül az 1897. XXX. t. c. alapján a magyar királyi államvasutaknál eszközűendő és a kormány által benyújtandó külön beruházási törvény alapján 1908. évben végrehajtandó beruházásokkal felmerülő szükségletnek megfelelőleg.

Uj kiadási tételként vétetett fel az államadósságok csoportjára 4.848.264 K., mely összeg az 1902. évi V. t. c. 7. §-a alapján a magyarországi városok és községeknek kiadott 4 és fél százalékkal kamatozó kötvények kamatoztatására szolgál.

55.765 koronával emelkedik az egyes tárokat terhelő kölcsönök szükséglete, az egyes tárokat körében végrehajtandó építkezések céljaira szolgáló új kölcsönök kamatoztatására és törlesztésére szükséges összegek felvétele következtében.

401.800 koronával apad a Horvát-Szlavonorságok belizgatási szükségletének leedezésére fölvetett összeg.

46.778 korona többlet mutatkozik a miniszterelnökségnél, mely többlet — eltekintve a személyi járandóságoknál mutatkozó lényegtelenebb eltérésektől — annak tulajdonított, hogy a kül földön élő magyar honpolgárok határozott támogatására érdekében az e célra szolgáló hitel 50.000 koronával emellett.

(Belügyminisztérium.)

A belügyminisztérium rendes kiadási számszerűleg 819.984 koronával apadnak. Ez az apadás azonban csak látszólagos s annak a következménye, hogy a vármegyék pénztári és számviteli teendőinek ellátásáról szóló 1902. évi III. t. c. 18. §-ában foglalt rendelkezések megfelelőleg a vármegyék részére közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásokra költségvetésileg megálapított eddigi állami javadalmak 1.555.424 koronával apaszottak. Ezt figyelembe véve, a rendes kiadások tulajdonképpen 785.540 koronával emelkednek, mely többlet a következő lényegesebb eltérésekre vezethető vissza:

A vármegyék közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásait a múlt évvel szemben 1.278.666 korona csökkentés timentek fel, a fent ismertetett körülmény figyelembevételével azonban 278.758 korona többlet mutatkozik, mely összeg a vármegyey tisztviselő anyagi helyzetének további javítása céljából, azok lakpénzeinek emelésére fog fordítani.

119.000 koronával emelkednek a szimultánszati kiadások, a m. kir. Operaház állami javaitamadásának felmérése és a vidéki magyar színészet segélyezésére szolgáló hitel némi növelése következtében.

A közegészségügyi kiadások 260.607 koronával emelkednek az ápolandó betegek és az elmeorvószászati intézetekben elhelyezettek számának növekedése és a marosvásárhelyi kórházban egy szilveszteri osztály felállításra következtében. E kiadási címben az 1901. évi XXI. t. c. 4. §-ának végrehajtása céljából 100.000 korona a 7 éven felüli elhagyott gyermekek segélyezésére irányoztatott elő.

(Pénzügyminisztérium.)

Egészben véve 1.698.912 koronával emelkednek a pénzügyi tárcs rendes kiadásai. A lényegtelenebb eltérésektől eltekintve 1.710.374

korona kiadási többlet mutatkozik a pénzügyigazgatóságoknál és 209.446 korona többlet az adóhivataloknál, amely kiadási emelkedés legnagyobb részét a vármegyék pénztári és számviteli teendőinek ellátásáról szóló 1902. évi III. törvények végrehajtásának és ezzel kapcsolatban a vármegyey számvételei állások megkezdett rendszeresítésének folyamánya.

Az egyenes adók és földterhelmentesítési pótlékok címe alatt a kiadások 274.000 koronával apadnak. Apadás van továbbá a határánv kezelési költségeknél és a jogilletékek és díjak kiadásainál.

(Kereskedelmi minisztérium.)

A kereskedelemügyi tárcs rendes kiadási összesen 7.699.292 koronával emelkednek, amely többlet a következő lényegesebb körülmények idézték elő:

Az ipari és kereskedelmi szakoktatásnál az 1902. évben szeptember 1-étől kezdődőleg rendszeresített több állás illetményeinek az egész évre való kiegészítése, a még szervezés alatt álló temesvári, győri és pozsonyi ipari szakiskolákon a tanszemélyzet fokozatos kiegészítése s a többi iskolák elődázhatatlan szükségleteivel jár egyéb szükségletek az 1903. évi előirányzatban 48.707 korona emelkedést okoznak.

Az ipari és kereskedelmi céloknál 547.345 korona a többszükséglet, melyet a gyári kis- és háziiparnak fejlesztése, a külföldi forgalmi és piaci viszonyok minél szélesebb körben való tanulmányozása és figyelemmel kísérése céljából a szakudmúti intézmény szükségessé vált teljesítése, nemkülönben a Dél-Afrikában megnyitott kiveteli kiutakozások a hazai termelés javára leendő értékesítés céljából megkivánt intézkedések tesznek szükségessé.

A posta, távirás és távbeszélő címnél 650.690 korona a többszükséglet, melyet a mindinkább emelkedő forgalom lebonyolítására szükséges személyzet-szaporításon kívül egy a forgalom emelkedésével, valamint a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló törvény végrehajtásával kapcsolatos nagyobb szállítási s készbesítési költségek tesznek indokoltak.

A m. kir. államvasutaknál a 6.845.140 korona többszükségletet részben új helyierdeki vasutak üzembevétele, részben a személyzet fizetésének terbe veti rendezése legnagyobb részben azonban a forgalom emelkedésével kapcsolatos személyzeti üzemi és lenntartási szükségletek indokolják. Az ekként előálló többszükséglet a bevételek várható emelkedésével ellensúlyozhatók.

A kiadási többleteket szemben a m. kir. postatakarékpenztár kiadásai 651.040 koronával apadnak.

(A földmívelésügyi minisztérium.)

Összesen 818.177 koronával emelkednek a földmívelésügyi minisztérium rendes kiadásai. Ebből a többletből:

a gazdasági tanintézetek és mezőgazdasági ismeretek terjesztése címen az állami alkalmazottak tervezett illetményrendezése folytán a rendes kiadások némileg csökkennek ugyan, de a népies gazdasági ismeretterjesztésre szolgáló hitel ezuttal is 60.000 koronával emellett.

A Szőlészet és Borászat címenél 38.974 korona többlet mutatkozik, amely többlet egész összegében a pincemesteri tanioyomok szervezésével kapcsolatos kiadásokra fog fordítani; mi által a pincegazdaság és helyes pincekezelés és azzal kapcsolatban a borértékesítés helyes irányu fejlődése is biztosított.

A Mező- és közgazdaság különböző ágamál előirányzott 114.766 korona többlet a különböző intézmények fokozatos fejlődésével kapcsolatos kiadásokon kívül, komlótermelés országos fejlesztésére, a szesz műszaki alkalmazásának előmozdítására s a méhészet fejlesztése érdekében kiostandó mérésügyi eszközök vételárának leedezésére fog igény be vétetni. Ezenkívül a mezőgazdaság egyes ágának fejlesztésére szolgáló kiállítások rendezését teljesítő gazdasági egyesületek támogatására, valamint a kisgazdák érdekeit felkaroló egyesületek segélyezésére szolgáló hitelrészlet is lényegesen emellett.

Hogy a munkások anyagi helyzete az állam közvetlen segítő közbe lépésével is javítható, a gazdasági munkások részére a szükséges munkaeszközök beszerzésének megkönnyítése céljából 300.000 korona vétetett fel.

A hegyvidéki nép anyagi helyzetének javítására megindított akciónak két új vármegyére való kiterjesztése, valamint a székegyföldi nép gazdasági felségelyezésének céljaira előirányzott összegek folytán a „Hegyvidéki földmívelő nép felségelyezésére” új címmel a kiadások 288.224 korona többlet idézték elő.

(Vallás- és okoktatásügyi minisztérium.)

A vallás- és okoktatásügyi tárcs rendes kiadásai összesen 2.461.614 koronával emelkednek. Ebből az összegből:

204.482 korona esik a felsőbb tanintézetekre. főleg a budapesti egyetemen 10 rendkívüli tanári állásnak beszüntetésével 8 rendes tanári állás szervezésére és a segédszemélyzet némi szaporítására, továbbá a legutóbb megnyitott II. szoboszei és idegkörtani klinikák szükségleteire, valamint a többi intézetek elődázhatatlan kiadásainak leedezésére.

A középiskoláknál 317.189 korona többlet mutatkozik, mert a múlt évi szeptember hó 1-től rendszeresített állások illetményei az egész évre kiegészítendőek voltak, továbbá mert egyes intézetek okozatos teljesítése s személyi és dologi kiadások emelését vonja maga után végül mert a teletekett középiskolák segélyének szerződésszerű mérsékelt emelését mellőzni nem lehetett.

A népevelési intézetek szükséglete 1.108.311 koronával emelkedik.

Ebből az összegből 534.002 korona az állami elemi népiskolákra esik és pedig olyképpen, hogy 200.000 koronát igényel az 1902. szeptembertől fel-

állított iskolák szükségletének az egész évi szükségletnek megfelelő kiegészítése 100.000 korona fog az 1903. évben felállítandó új iskolák szükségletére fordítani, míg a fennmaradó összeg a már lenálló iskoláknál még szükséges tanítói állások illetményeinek leedezésére és a tanítók törvényes kórpótlékigényeinek kielégítésére s oigál.

A közési és felekezeti iskolák tanítóinak fizetés-kiegészítésére és kórpótlékainak leedezésére az 1896. XXVI. törvények alapján 110.000 korona többlet előirányzásra válik szükségessé. A még fennmaradó összeg részben a polgári iskolák, tanítóképzédek, kisdóvodák és gazdasági ismételő-iskolák szükségszerű teljesítésére, részben a fejlesztéssel felmerülő dologi kiadások leedezésére fog igénybe vétetni.

A szakiskoláknál mutatkozó 46.325 korona többlet főleg az iparos-tanítók iskolái, valamint a felső kereskedelmi iskólák igényeinek kielégítésére szolgál.

A művészi intézményeknél összesen 61.184 korona többszükséglet merül fel, amit részben a képzőművészet és művészi ipar némi támogatása, részben pedig a különböző irányu művészi iskólák halas-thatalan igényeinek kielégítése indokolnak.

A múzeumok könyvtárak és műemlékek céljaira összesen 81.048 korona többlet vétetett fel, részben a vidéki múzeumok kulturális szempontból szükséges támogatására részben pedig a nemzeti múzeum és az országos képtár valamint az iparművészeti múzeum elkerülhetetlen szükségleteinek kielégítésére.

Az egyházak segélyezése címen 600.000 korona többszükséglet előirányzásra vált szükségessé. Ez összegből 350.000 korona a telkeszi jövedelem kiegészítéséről szóló 1898. évi XIV. törvények fokozatos végrehajtásának ioiyományá, míg 250.000 korona az egyes hittelekezetek eddigi államsegélyének felemelésére fog fordítani.

(Igazságügyminisztérium.)

Az igazságügyi tárcs rendes kiadásai végeredményben 84.106 korona apadást tüntetnek fel.

A kir. törvényszéknek és járásbírószágnál 5 törvényszéki bírói és egy albírói továbbá 20 írónki, 19 segédlekkönyvvezetői állás beszüntetésével 10 telekkönyvvezetői és 10 szolgai állás szervezése; a kir. ügyészségnek 3 ügyészi állás beszüntetésével 3 ügyészi állás szervezése némi többlet idő ugyan elő, ezzel szemben azonban a kir. Kuránál 5 tanács-gyógyzó, a kir. ítélőtáblánál egy fogalmazói állás beszüntetése, valamint a jutalmak és segélyek hiteleinek az eddigi összeg leere való leszállítása és a házberék, valamint egyéb rovatokon elért megtakarítások az összes szükségletnél a fent kitüntetett kiadási csökkenést idézték elő.

(Honvédelmi minisztérium.)

A honvédelmi tárcs rendes kiadásai összesen 887.547 koronával emelkednek.

Ebből az összegből 183.500 korona a honvédelmi intézetekre esik s részben a honvédelmi- és képzőintézetekről szóló 1897. évi XXIII. törvények loy-tatclagos végrehajtásának, részben pedig az említett intézetek tantervi eszközök módosítások s azzal járó személyzet-szaporítások következménye. A csapatoknál mutatkozó 625.000 korona emelkedésből 300 államköltségés önkéntes eltarítására 104.000 korona, gyaioezredeknek kerültenként való összpontosítására 122.000 korona esik új laktanyák építése és meglevő laktanyáknak magasabb osztályba sorozása az elhelyezési költségeket 99.000 koronával növevki; míg altszti szolgálati jutalmódk és végkielégítések címen 20.000 korona a legénységnyi vacsora további javítása ierében 188.000 korona és a tölénynek hadikészletének 8-9 évenként való megújíthatása végett 85.000 korona többlet vétetett fel a költségvetésbe.

Rendkívüli kiadások.

A rendkívüli kiadások (átmeneti kiadások és beruházások) összesen 89.798.172 koronával, vagyis az 1902-ik évre törvényhozásiag engedélyezett 94.622.249 koronával szemben 4.830.077 koronával kisebb összeggel vannak előirányozva s pedig oly módon, hogy míg az átmeneti kiadásoknál 12.232.213 korona többlet mutatkozik, addig a beruházások céljaira felvett összeg 17.062.290 korona apadást tüntet fel.

Az átmeneti kiadások e lényeges emelkedésének okára nézve megjegyzni az indokolás, hogy az: első sorban annak a 13.000.000 korona hitelnek felvétele idézte elő, mely hitel az állami tisztviselők, altsztek és szolgák fizetésének terbevetett rendezésével ölmérvő kiadások leedezésére a pénzügyi tárcs átmeneti kiadásai közé felvétetett.

Figyelemmel az állami tisztviselők, altsztek és szolgák fizetésének terbe veti rendezésére, az egyes tároak átmeneti kiadásai között felvett azok a hitelek, melyek eddig a Budapestben alkalmazott nős, családias altsztek és szolgák segélyezésére fordítottak, jelen költségvetésből teljesen kihagvtak.

A költségvetés rendkívüli kiadásainak csoportjában a következő jelentékenyebb változások mutatkoznak:

Az állandó országház építésére felvett beruházási hitel a jövő évben még telmerülő szükségletnek megfelelőleg 1.150.000 korona apadást tüntet fel.

Hasonlóképpen 526.125 koronával apadnak a közbizonyi rendkívüli kiadások a delegációk szentesített határozatainak megfelelőleg.

A miniszterelnökség átmeneti kiadásai 108.930 koronával emelkednek, mert gróf Andrássy Gyúria emlékszóbrára 55.000 koronával, a millenniumi műemlékekre pedig 50.000 koronával több irányoztatott elő, mint az előző évben; a beruházásoknál elienben az új miniszterelnöki palota építésére eddig felvett összeg elejete következtében 150.000 korona apadás jelentkezik.

187.245 koronával apadnak a belügyminisztérium átmeneti kiadásai.

A pénzügyi tárca átmeneti kiadásai 12.839.364 koronával emelkednek, a beruházások ellenben 216.485 koronával apadnak, úgy hogy e tárca rendkívüli kiadásai végeredményben 12.619.879 korona többletet tüntetnek fel.

Az átmeneti kiadásoknál mutatkozó ez a jelenlény többlet annak a körülménynek tulajdonítandó, hogy az állami tisztviselők, alisztek és szolgák illetményeinek tervezett rendezésével az 1903. évben felmerülő mintegy 13.000.000 korona kiadási többletről, az 1902. évben követelt eljárásnak megfelelőleg a pénzügyi tárcában történt elmaradások. A beruházási kiadások egészben véve 216.485 koronával apadnak, mert habár a dohányövedék érdekei szempontjából, továbbá a fém- és opálbányászat körében az egyes művek jövedelmezőségének emelése céljából és Győrött, Gyulán és Fásellen az ottani pénzügyi hatóságok és hivatalok megfelelőbb elhelyezése céljából szükséges építkezések mintegy 156.000 korona többlettel idéznek elő, addig az egyéb címeken elért megtakarítások az eddigi szükséglet apaszását tették lehetővé.

A kereskedelemügyi minisztérium rendkívüli kiadásai egészben véve 79.273 koronával apadnak és pedig: 76.440 korona csökkenés van az átmeneti kiadásoknál, mert a központi igazgatásnál a Budapesti alkalmazott nős vagy családos alisztek és szolgák rendkívüli segélyezésére az előző évben felvett 277.000 korona hitel elejtett; ezzel azonban 20.000 korona többlet vétetett fel a vámtarifa és a kereskedelmi szerződések céljaira szükséges anyaggyűjtés és feldolgozás költségeire.

E tárca beruházásai egészben véve 2883 koronával apadnak.

A posta, távírda és távbeszélő című jelentkező 800.000 korona emelést a budapesti távbeszélő 1903. évben befejezendő új központi hivatalának építési, műszaki és üzemi berendezési költségei, továbbá az országos távbeszélő hálózat további kiépítésével és az ehhez szükséges gépek és készülékek beszerzésével kapcsolatos költségek teszik szükségessé.

A földművelésügyi tárca átmeneti kiadásai 184.144 korona, beruházásai pedig 1.085.048 korona többletet tüntetnek fel.

A földművelésügyi tárca beruházásai 1.085.048 koronával emeltek. Ez a többlet a kisebb tételektől eltekintve a következőkben oszlik meg. A gazdasági tanintézetek és mezőgazdasági ismeretek terjesztésénél" előirányzott 148.515 K. többlet az új női háztartási iskolai építkezési és berendezési költségeire, valamint a régebbi intézmények épület-leltárának kiegészítésére szükséges. A „Víz munkálatok" százezer koronával emelkednek, mert a vágópart menti mentesítő társulatnak engedélyezett 500.000 korona állami hozzájárulás első részlete 1903. évben jog fizetett. A Kincstári birtokok és földök 267.870 korona többlet a vizaknál fúrdobban terbe vett új építkezések költségeire és telekvásárlásokra, valamint Herkulesfürdőn a leégett vendéglő fölépítésére jog felhasználtatni.

A vallás- és közoktatásügyi tárca átmeneti kiadásainál mutatkozó 126.161 korona többlet lényegesen nagyobb tételektől eltekintve, részben a felekezeti közpénziskoláknak nyújtandó építési segélyekre, részben pedig a gör. szert. katolikusok ó-szólav szerkönyveinek magyarra való fordítására és kiadására szolgál.

Ennek a tárcának beruházásainál végeredményben 1.648.450 korona kevesletet tüntetnek fel, a korábbi években megkezdett építkezések befejezése folytán; új tételként vétetett fel a költségvetésbe az 1902. évi XVII. t. c. rendelkezéseinek képest a királyi József műegyetem telépítésének folytatására 500.000 korona.

A igazságügyi tárca átmeneti kiadásai 28.785 koronával, beruházásai pedig 138.540 koronával apadnak, mert a székesfehérvári igazságügyi hatóságoknál alkalmazott nős vagy családos alisztek és szolgák rendkívüli segélyére felvett hitel elejtett, s mert az igazságügyi építkezésekhez megszavazott és az építkezéseknél felhasználó törvényhatóság, városi hozzájárulások kisebb összegre rúgnak, mint az előző évben.

A honvédelmi minisztérium átmeneti kiadásai 247.190 koronával kisebbek, mert a népfelkelésnek a hátrahagyott azonos feltegyezéséhez szükséges foglyok és tötények beszerzési árának 2-ik részlete az előző évben fizetett részénél kisebb s mert a felszerelések nagy részének beszerzése véget ért; e tárca beruházásai pedig 450.000 koronával apadnak a múlt évben folyamatban volt építkezések befejezése következtében.

Végül az 1897. évi XXX. t. c. alapján a m. kir. államvasutaknál létesítendő beruházások céljaira 13.904.000 korona vagysis az előző évvel szemben 14.396.000 koronával kevesebb jog igénybe vétetni.

Rendes bevételek.

A rendes bevételek 1.051.555.204 koronával, vagysis az 1902. évi törvényhozásilag megállapított 1.035.925.603 koronával szemben 15.629.601 koronával magasabb összegben irányoztatnak elő.

Együttvéve 5.355.484 koronával emelkednek a pénzügyi tárca rendes bevételei, mely emelkedés a lényegesebb változásoktól eltekintve, az egyes bevételi ágazatok között következőleg oszlik meg:

825.000 koronával emelkednek a jogszabási és általadók bevételei, főleg az ásványolajadók, husztogyszási adók és bortuladók, tekintettel a legutóbbi zárszámadási eredmények szerint várható nagyobb bevételre; ugyancsak a zárszámadások eredményeinek figyelembevételével emeltek a bélyeg bevételei 139.000 koronával, a jogilletékek 702.000 koronával és a dohányövedék bevételei 2.875.000 koronával.

A díjak címénél a bevételi emelkedés 4.298.500 koronát tesz, figyelemmel az állami alkalmazottak fizetés-rendezéséből kifolyólag várható bevételi többletre.

A lottóövedék bevételei tekintettel a szab. osztályorszájatek-társaság által fizetendő magasabb bérré és ellenőrzési díjra 242.000 koronával emelkednek, míg a sörövedék bevételei, figyelemmel a söcedás emelkedő irányzatára 206.920 koronával magasabban vétettek fel.

E bevételi emelkedésekkel szemben 275.000 korona apadás mutatkozik az egyenes adóknál, a keleti vasúti álműkövetvényeknek az 1902. évi V. törvény-cikk alapján történt konvertálása és késedelmi kamatok címén várható bevétel csökkenése következtében: 711.500 koronával apad a pénzverés és fémbevitás bevétele, főleg az ezüstárak tolytonos hanyatlása következtében és 1.766.178 koronával kisebb az állami vasgyárak bevétele, mert a kedvezőtlen gazdasági viszonyok mellett a gyárak nagyobb mérvű foglalkoztatására számítani alig lehet. Végül 239.000 koronával alacsonyabban vannak előirányozva a különféle bevételek a különböző állami követelések után várható kamatövedelem csökkenése folytán.

A kereskedelmi tárca rendes bevételei az 1902. évvel szemben 10.184.823 koronával emelkednek és pedig a mindinkább növekedő forgalom figyelembevételével a posta, távírda és távbeszélő bevételei 1.093.000 koronával, a m. kir. államvasutak bevételei 8.700.000 koronával és a postatakarékpénztár bevételei 191.000 koronával emeltek, ezenkívül 158.000 korona bevételi többlet mutatkozik a m. kir. központi statisztikai hivatalnál az áruforgalmi bejelentések körüli eljárás megváltoztatása következtében.

Egészben véve 218.167 koronával emelkednek a földművelésügyi tárca rendes bevételei, mely többlet — a jelentéktelenebb tételektől eltekintve — az állami erők terményeinek kedvezőbb értékesítése következtében várható.

A vallás- és közoktatásügyi tárca rendes bevételeinél mutatkozó 100.724 korona többlet a különböző tanintézetek tandíjjelvétele címén várható nagyobb bevételeiből és az állami elemi népiskolák javára kikötött közszégi hozzájárulások emelkedéséből keletkezik.

Az igazságügyi tárcánál a bevételek 36.933 korona többletet tüntetnek fel, a budapesti országos gyűjtő-fogház megfolyó- és gyógyintézetbe felvett ötven közveszélyes elmebeteg után a belügyminiszteri tárca által megterített tartási és gyógykezelési díjak előirányzása következtében.

34.889 koronával magasabban vannak előirányozva a honvédelmi minisztérium rendes bevételei, mert a honvédevelő és képzőintézetekben a fizetéses növendékek száma előreláthatólag növekedni fog.

Rendkívüli bevételek:

Rendkívüli bevételek címén az előző évről megállapított 51.127.410 koronával szemben 39.881.270 korona irányoztatik elő, amiből képest 11.746.140 korona kevesebbet mutatkozik.

A csekélyebb összegű eltéréseket mellőzve 4.463.348 koronával emelkednek a pénzügyi tárca rendkívüli bevételei, mert a különféle bevételek közé új tételként bevetették 211.151 korona, mely összeg a kinnai kormány által az Osztrák-Magyar monarchia részére fizetendő hadikárpótól Magyarországot illető hányadának első részletét képezi, továbbá mert 4.340.000 koronával nagyobb bevétel várható a különféle állami elegek visszatérítéséből.

A földművelésügyi tárca rendkívüli bevételei 1.098.105 koronával csökkennek.

A vallás- és közoktatásügyi tárca rendkívüli bevételei 240.000 koronával, az igazságügyi tárca rendkívüli bevételei pedig 286.340 koronával apadnak, mert az említett tárcák körében végrehajtott építkezésekhez megszavazott törvényhatósági, városi és közszégi hozzájárulások részint teljesen megszűnnek, részint csökkennek.

Az egyes tárcákat terhelő kölcsönökből eredő bevételeknél mutatkozó 262.546 korona apadás megfelel azoknak a beruházásoknak, melyek az egyes tárcák keretében hiteleművelést utján eszközöltetnek.

Végül megjegyeztük még, hogy a m. kir. államvasutak hálózatán az 1897. évi XXX. törvény-cikk alapján eszközözendő beruházások költségeinek fedezése céljából kibocsátandó kötvények értékesítéséből a lottóalagoros beruházások összegének megfelelőleg mint rendkívüli bevétel 13.504.000 korona, vagysis a múlt évvel szemben 14.896.000 koronával kevesebb irányoztatott elő.

A végeredmény.

Összevonva a költségvetés eltéréseinek eredményét, a költségvetés mérlege következőleg alakul:

1.000.664.498 korona rendes kiadással szemben 1.051.555.204 korona rendes bevétel áll, vagysis a rendes kezelésnél 50.890.706 korona fölösleg mutatkozik.

Ellenben a rendkívüli kezelésnél 39.798.172 korona átmeneti és beruházási kiadással 39.881.270 korona bevétel áll szemben, vagysis 50.416.902 korona hiány mutatkozik.

Együttvéve a rendes és rendkívüli kezelést, 1.090.462.670 korona összes kiadással 1.090.936.474 korona bevétel áll szemben, vagysis végeredményben 473.804 korona fölösleg mutatkozik, mely fölösleg 285.954 koronával nagyobb az 1902. évi állami költségvetésnek a törvényhozás által 187.150 koronával megállapított fölöslegénél.

KÜLFÖLD

Harcok a Szomali-földön. Afrika keleti csücskében nem éppen veszélytelen ellenségre támadt a brit világbíródomlalom. Egy mohamedán fanatikus, a mahdinak és kisérőinek fajtájából, kik a Nilusföld vidékén sok évig dacoltak az angolokkal, míg az omdurmani csatában meg nem tört a hatalmuk, most erélyes s eddig sikeres ellentállással akasztja meg a brit expedícióknak azt a kísérletét, hogy az ottani félvad vidéken rendezett viszonyokat teremtsenek. Az angol haderő parancsnoka Swayne, akinek folyton kühülk ugyan az erősítéseket, de ezek annyira feltételenek a mollákkal (vagy minek nevezzük szemben, hogy az angol kormány kénytelen sokkal nagyobb haderőt oda utnak indítani. A táviratok szerint Swayne egész soraotát vívta a szerencsétlen harcoknak a „bolond mollák" csapatával, s az eredmény az lett, hogy Swayne elvesztette összes tevéit, összes élelmiszereit, vizét s két Maxim-ágyúját. A mollah tanácsadója Inger volt közhadseregbeli tiszt, aki minden valószínűség szerint azonos a mi Inger Szolimánunkkal.

Angol források azt mondják, hogy a „bolond mollák"-nak tizenöt ezer embere van, akik Afrika legharciasabb s az idegenek legjobban gyűlölt törzsek közül valók. Törzsrókonak az abessziniaiakkal, kik Baratiert olasz tábornokot az aduati csatában oly rettenetesen megverték. Nincs Afrikának része, melyen oly nehezen tudnák megvetni lábukat az angolok, mint a Vöröstenger alsó végén, az Indiai-Océánba benyúló csücsök s úgy az angolok, mint az olaszok hosszú, véres harcok után is csak annyira vihették, hogy legfőkébb a tengerparti részt biztosíthatták maguknak.

Nyájakodások a Reichsrathban. Az osztrák Reichsrath máj ilése ismét izgalmas, más szóval stilszerű volt. Gorombáskodni ugyan más parlamentekben is szokás, de az osztrákoknál mindig majd öklökre mennek. A nyelvviszonyokról lévén szó, a téma már magában is izgató s nem esoda, ha a tárgyhoz szólas helyett elkekeredett veszekedéssel telik el az idő. Az izgalmas jelenet dr. Dyk új-cseh képviselő beszéde alatt történt, ki Hruby képviselőnek sziléziai nyelvviszonyaira vonatkozó indítványához szólott. Amikor Dyk elkezdett beszélni, a szociáldemokraták lármás közbekezdésekkel fogadták.

Eldersch: On a bécsi csehek eladta a keresztény-szocialistáknak! Szégyelje magát, áruló!

Dyk: A közbeszólok megjegyzésére nem felelek.

Eldersch: A sziléziai csehek megfogják köszönni, ha egy ilyen ember védelmezi őket. Maga lélek-kufár!

Dyk: Beszélhet, amit akar, nem törődöm vele. Schummeier: Maga dr. Lueger szolgája a képviselőháznak.

Eldersch: Száz forintért eladta a bécsi csehek.

Az elnök többször nyugalomra intette a közbeszólokát s végre Dyk folytathatta beszédét. Támogatta Hruby indítványát és azzal vádolta a németeket, hogy erőszakkal németesíteni akarják a szilá-vokat.

Lindner: A szülők óhajták, hogy gyermekeik németül tanuljanak.

Albrecht: Végre is csak a kívánságuk teljesül.

Brzeznowski: Maga a csehek pénzén gazdagodott meg.

Albrecht: Maga a zsidókat gazdagítja, mert zsidóknál vásárol, maga antisemita.

Brzeznowski: Hísz a maga anyja cseh asszony.

Albrecht: (Öklöbe szorított kézzel fenyegetőzve): Az én anyám német osaládból való.

Az elnök ismételtlen osenget.

Brzeznowski: Ez csak nem sértés?

Albrecht: Hogy meri maga az anyámat bántani, maga szemtelen iráter.

Albrecht aztán karján megragadta Brzeznowskit. Udrzal képviselő közbelépet és megakadályozta a tetlegességet. Brzeznowski újra rákiáltott Albrechtre:

— Maga cseh pénzen gazdagodott meg, maga közönséges, goromba iráter.

Albrecht azzal a megjegyzéssel fordul el tőle, hogy sajnálja, hogy ilyen emberekkel együtt ül a képviselőházbán.

Dr. Dyk további fejtegetéseit is folytonos közbeszólasokkal zavarták.

Schnal cseh-radikális beszéde alatt a viharos jelenet megújult, s mintegy negyedóraig tartottak. Schnal mindvégig csehül beszélt.

Schönerer és Berger azt követelték Kaiser alettől, hogy Schnaltól vonja meg a szót, s mivel ezt az elnök nem teljesítette, iszonyu lármával igyekeztek Schnalt megakadályozni a beszédben.

Berger (nagyánemet, a csehek felé.) Nem képviselő, hanem t..... s kölykek vagytok.

Erre irtozatos larma kerekedett, az ifju-csehek Bergerhez rohantak s csak a teremörök akadályozták meg a feltetlenséget. A botrány akkora volt, hogy az elnök *felbeszélte az állat*.

A szünet után Kaiser alelnök rendentartitja Bergert, mire újabb larma támad.

Hofer: Slava Kaiser!

Berger: Píuj, micsoda szemtelenség!

Iro: Az elnökség az obstrukciót támogatja.

Schönerer: A csehek az elnökség segítségével akár nyolc napig is ordíthatnának.

A nagyméretű mind a csehek pártja felé vonulnak és onnan folytatják a kiabálást, mialatt *Schnal* folytatja cseh beszédét.

Iro: Miniszterelnök ur, osszisa fel az elnökséget!

Stein: Dr. Koerber robbantja szét ezt a bódét!

Matik: Ez gasság!

Demel ezután heves szidalmakkal illeti a csehek, kik megbontják a rendet és provokálják a németeket. (Nagy zaj a cseheknl.)

Stein (a csehekhez): Kuss, kuss, kuss!

Reichstatter (cseh): Fogja be a piszkos száját!

Fresl (Steinhez): Ordinár ember!

Stein (a csehek felé): Valamennyien csalók vagytok.

Miután a nyugalom kissé helyreállott, Hrubby indítványának sürgösségét elvetették.

Pétevár, október 22.

A *Journal de St.-Petersbourg* figyelmezteti a csehek, hogy ne ragadtassák magukat megmondolatlant lépésre. A nevezett lap azt írja: Ha a csehek nem bocsátkoznak is tárgyalásba Koerbernek a cseh- és morvaországi nyelviszonyok szabályozására vonatkozó javaslatáról, azért a javaslatot a Reichsrath mégis meg fogja szavazni. A minisztériumnak kellő többség lesz, hogy a kérdést a parlament után rendezze s így a hatalom a kormány kezében marad, amelynek a politikai pártok egyikeinek opposziójával nem kell törőnie. Maguknak tulajdonítsák a csehek, ha a nyelvkérdést nélkülük fogják megoldani.

A francia kulturharc. Az a szabadelvű reform, melyet Franciaország a közoktatás minden ágában be akar hozni, oly mélyreható, amelyen még nem volt soha. Ha a Combes-kormány nem bukik meg a közel jövőben valami váratlan esemény folytán, ha ideje lesz végighaladni a megkezdett uton, akkor meg is fogja valósítani azt a roppant programot, melyet a közoktatás terén kitűzött magának. A püspököket féken tartja, a gseftelő szervezeteket kikényszerítette az országból, iskoláikat bezáratta, s a gyermekek nevelését teljesen világiakra bizza. *Brissonnak* a magánoktatásról beadott törvényjavaslata egészen ki akarja rekeszteni a klerikálisokat az ifjúság oktatásából. E szerint a kormánynak joga van ahhoz, hogy oly magániskolákat bezárjon, amelyekben papok tanítanak. A tanításból ki vannak továbbá zárva azok, akik régebben papok voltak, vagy akik szerzetesi iskolákban végezték tanulmányaikat.

Az amerikai szénstrájk. Az amerikai szénstrájkoknak most már igazán, visszavonhatatlanul vége van s ezzel berekesztjük erről a strájk-ról szóló tudósításainkat. Az amerikai bányamunkások gyűlése Wilkesbarreban egyhangulag és nagy lelkesedéssel elfogadta a bizottság jelentését, amely azt ajánlja, hogy Roosevelt elnöknek válaszított bíróság alakítására vonatkozó ajánlatát fogadják el és csütörtöknél álljanak munkába.

HIREK

Budapest, október 22.

— **BUDAPESTI NAPLO.** Október 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejár, méltóztatásukkal a megújításról idejekorán jelezni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Gróf Lónyayék Meránban.** Gróf Lónyay Elemér és felesége a jövő tavaszt Meránban fogják tölteni. A gróf — mint egy meráni távirat jelenti — Obermaysban nyaralót bérelt.

— **Kitüntetett főherceg.** A király, mint a hivatalos lap mai száma jelenti, *Ferdinánd* főherceg ezredes, a tiroli császár-vadászok 3. ezredének parancsnokát, a 18. gyalogdandár parancsnokává kinevezte s neki ez alkalomból megelégedését nyilvánította. A felség továbbá *Ferenc Salvaator* főhercegnek, az Albrecht porosz herceg 6. számú dragonoszerződés parancsnokának a katonai érdemkeresztet adományozta.

— **A magyar szellem.** Kossuth Lajos születésnapjának századik fordulóján ünnepeket rendezett a nagy-kikindai polgári leányiskola is. A növendékek annak rendje és módja szerint nemzetiszíni kórárdát tüztek a mellükre s csak egy leány akadt, aki visszautasította a nemzetiszíni csokrot. Egy Bogdán Boszilka nevezetű, negyedik osztályba járó leányka. Azt mondta, hogy az apja tiltotta meg, hogy feltűzse s ha mégis ráérszokolnak, hát dobja a sárba, de haza ne vigye. A kis leánynak Bogdán Zsviko az apja, Nagy-Kikindának ezidőszerint hivatalától felfüggesztett polgármestere, aki nemrégiben, amikor érezte, hogy sok mulasztásért és rendetlenségéért elkövetkeznek a számadás napja, azzal igyekezett hangulatot csinálni a maga javára, hogy 6 olyan jó magyar, aki a gyermekeit is magyar szellemben neveli. Ime, ez az a magyar szellem.

— **A főrendiház elnöke az új hátsban.** Gróf Csáky Albin, a főrendiház elnöke ma délelőtt 11 óra-kor megjelent az új országházban és megzemlélte a főrendiház valamennyi helyiségét. A nagy ülésteremben a közlekedés kényelme érdekében két ülési kivételt rendelt el és meghagyta, hogy az északi oldal főbejárójánál a zord téli időjárás ellen kellő védelem legyen a belépők részére. A főrendiház főbejárója ugyanis az épület északi oldalán van, a képviselőház déli főbejárójának megeléőleg és amott az északi szél könnyen alkalmatlankodhatik. Az elnököt gróf *Széchenyi* Bertalan jegyző, báró *Nyáry* Jenő háznagy, továbbá *Szerencs* János főtitkár, Nagy István titkár és *Maszák* Hugó szerkesztő kísérték, az építés vezetősége részéről pedig *Ney* Béla miniszteri tanácsos, *Steinhart* tanácsos és *Szánthó* építész fogadta és kalauzolta. A főrendiház körülbelül a jövő hó közepén kezdi meg átköltözését, ugy, hogy november 20-án már egészen az új palotában lesz.

— **Szerzetesek inváziója Ausztriába.** *Löwenstein* herceg a Franciaországból kiűzött számadás-apácáknak rendelkezésére bocsátotta zebani kastélyát. Zeban községe a herceg sürgetésére s a kerületi kapitányság jóváhagyására az apácáknak megadta a letelepülési engedélyt.

— **Gróf Esterházy Kálmán állapota.** A tegnapielőt szerencsétlenül járt gróf *Esterházy* Kálmán meg ágyban fekvő beteg s a Royal-szállóban lévő lakására sürűn látogatnak el közéletünk jelesei, hogy részvétükkel fájdalmaikat csilapítani igyekezzenek. A mai nap folyamán gróf *Apponyi* Albert látogatta meg a képviselőház jegyzőjét.

— **Lipót király és Belgiama.** Belgiumban félszázad óta október közepén minden esztendőben nagy fényvel és gyászpompával ünneplik meg az 1850-ben elhunyt első királyné emléket, aki jótékony-ságával és nagy jószágával az egész lakosság szeretetét bírta. Az idén elmaradnak ezek a hivatalos gyásziszentiszteletek, mert Lipót király rendeleteileg közölte a hatóságokkal, hogy egészségégi állapot miatt nem szakíthatja meg luchihi üdülését, azért az első királyné emlékünnepeit a második királyné gyászünnepeivel egyesítve, egy később meghatározandó napon fogják megtartani. A rendelet Belgiumban általában nagyon rossz hatást kellett, mert mindenki igen jól tudja, hogy a királynak egyáltalában semmi komolyabb baja nincs, amiért nem lehetne luchihi nyaralását megszakítani. Sőt annyira jól érzi magát Lipót király, hogy naponta órákig lovagol Luchon környékén. A gyászünnepeket tehát a királyi rendelet ellenére is mindenütt megtartották és az egész lakosság tömegesen vett részt a gyásziszentiszteleteken. A királyi család többi tagjai mind Brüsszelben vannak; Albert herceg megkezdte szolgálatát a tábor-karban. Ugy hírik, hogy a király nemsokára tábornokká lépteti elő a herceget. A spaii kastély, amelyet az elhunyt királyné minden benne levővel együtt Goffinet bárónak hagyott, a király és a báró között létrejött meg egyezés alapján átment a király tulajdonába, aki viszont *Klementina* hercegnőnek ajándékozta. A király különben, hogy két idősebb leányát az apai örökségtől megfoszssa, minden vagyonát az államra hagyja, azzal a kikötéssel, hogy a haszonélvezet joga mindig az ország királyát illesse meg. A londoni *Truth*, amely udvari ügyekben mindig igen jól szokott értesülve lenni, azt írja, hogy Lónyay grófné pörrel fogja édesapja végrendeletét megtámadni.

— **Elhunyt nábob.** Érdekes ember halt meg tegnap kilencven éves korában a Romániában lévő *Jászvárosban*. *Dániel* Izrael Kaimnak hívták, bankár volt és husz millió frank vagyonot hagyott hátra. Ezt a sok pénzt ifju özvegye és első házasságából származott tizenöte éves fia öröklí. Mikor az első felesége 1866-ban meghalt, a hetvenégy esztendő *Dániel* Izrael Kaim csak tíz hónapig maradt özvegy. Meglátta egy szép, tizenhét esztendő vörös leány fotografáit és a hatalmasú aggyastán nem sajnálta a lárdaságot, elutazott Varsóba, feleségül vette a leányt, akivel azóta boldog házasságot él. Akkor hagyta el az öreg először és utoljára életében *Jászváros* városát, ahonnan se azelőtt, se azóta soha ki nem mozdult.

— **Beretvás Endre halála.** *Beretvás* Endrét, a tegnapi tragikus elhunyt főrendiházi tagot a tóalmási családi sírboltban fogják örök nyugalomra helyezni. Ma délelőtt tíz óra-kor kihajtott az orvos-tani intézetbe *Wahrmann* René, az elhunyt felesége, hogy megnéze férje holtestét. Az özvegyet dr. *Ajay* Sándor tanársegéd vezette le a halottas-kamrába. Mintegy negyedóra hosszúra tartózkodott az özvegy a halottal s azután visszaszállt az *Andrássy*-ut 23. szám alatt levő gyászházhoz, ahol a délelőtt folyamán családi tanácskozás volt a temetés módózatát iránt. Az elhunyt holtestét a család kérelmére nem boncolják föl. Ma este elszállították a bonctani intézetből a kerepesi-úti temető halottasházába, ahol ravatalra teszik. A gyászszertartás holnap, csütörtöknél délután 3 óra-kor lesz. A holtestet ezután a keleti pályaudvarról a tóalmási birtokra viszik, ahol pénteken délután 2 óra-kor helyezik örök nyugalomra. A gyászabornult özvegynél egymást érik a részvét-látogatók.

— **Az expozé pikantériája.** A pénzügy-miniszter ma tartotta meg expozéját a képviselőházban. Orvendezni való sok volt ebben az expozéban, de megmosolyogni való csak egyetlen kis tétel. A pénzügyminiszter ugyanis kötelesség szerint megemlítette, hogy van az átmeneti bevételek között egy egészen új tétel: 211.151 korona, a kínai kormány által fizetendő hadikárpótlásnak Magyarországot illető első részlete. A t. Ház mosolygott a bejelentésen, mosolygott talán maga a miniszter is. Mert az a kétszáz ezer s egyhány korona bizony picinyke pont a mi milliárdos költségvetésünkben. És hadikárpótlás rongyos koronákban — nagyon mulatságos az. De azért, ha megmondjuk, hogy a hadikárpótlásnak ezt a hányadát a kínai kormány *harminekilenc esztendőn keresztül* fogja fizetni Magyarországnak s ha megmondjuk, hogy a kínai expedíció a nagyhatalmak közül nekünk került legkevésesbe: akkor már nem kell székségekpen mosolyogni. Harminekilencszert kétszáz ezer korona: nagyon csinos összeg. És aztán elég régen nem kaptunk mi már hadikárpótlást, s az is valami.

— **Pápai konzisztorium.** A tegkőzelebbi pápai konzisztoriumban, melyet december hó közepén tartanak meg, amint Rómából jelentik, nem fognak új kardinálisokat kinevezni. A bibornokok kinevezésére szolgáló konzisztoriumot csak tavasszal tartják meg s ugyanekkorra nagy átalakulásokat várnak a pápai diplomácia körül, amennyiben az összes első osztályu nunciások, névszerint a bécsi, párisi, madridi és lisszaboni nunciások kardinálisssá nevezetnek ki.

— **Élő szatira.** *Lyonban* egy tudós tanár ur nemrégiben rögyűlést hívott össze a fűző száműzetése érdekében. Hatóság szavakban vállalta a bajt, mint a fűző okos, szinte könyörgött, hogy halgassák meg kérését s beszédét eme szavakkal végezte:

— Távollévő férjükhöz, apjukhoz, fivéreikhez szeretőnek szólani, hogy minden belolyásukat vessék latba, s ha kell, tekintélyükkel hassanak oda, hogy tilták el önöket a fűző viselésétől s minden energijukkal vivják ki, hogy dobják el ez átkos ruhadarabot.

Egyszerre sikoltás hangzott fel a tulzsufolt teremben. Egy hölgy elajult. Nagy fészkelődés keletkezett s kiderült, hogy az elajult hölgy tulajdonos erősen volt befűzve. Az előadó tanár ur — *felesége* volt!

— **Az új parlament és a publikum.** A parlament új palotájában sok tekintetben más szokások uralkodók, mint amilyeneket a régebben megszokott a közönség. S ezeket az új intézkedéseket jó, ha tudomásul veszi a közönség, mert ezzel fölétesleges utakat tartik meg. A miniszterek a palotában csak küldöttségeket fogadnak, magánleleket azonban nem. Belépő-jegyet ezental nem *Kiszely* Gézátlól lehet kapni a jelentkező hivatalban, hanem *Orozzy* Dezsőtől. A jelentkező hivatal csak azt fogja megtenni, hogy a képviselőt, akivel valaki beszélni óhaj, kibíratja az ülés-teremből. Gróf *Apponyi* Albert elnök ezental minden szerdán és pénteken délelőtt kilencötől tízig fogad; *Csávossy* Béla háznagy pedig kedden és szombaton tizenegyöt-öt kettőtökig. A háznagy különben most elutazik és csak november elején jön haza.

— **A Fertő-tó lecsapolása.** *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter, mint *Sopronból* táviratozták, pénteken *Nezsiderbe* érkezik és onnét kocsin beutazza a Fertő-tó partvidékét, hogy személyes meggyőződést szerezzen, vajjon a Fertő lecsapolása a vidék közgazdaságára előnyösnek mondható-e. A miniszter este *Eszterháza*ra érkezik, hol *Esterházy* Miklós herceg kastélyában száll meg. A miniszter kíséretében minisztériumának számos tisztviselője és néhány országgyűlési képviselő lesz. A miniszter szombaton gróf *Széchenyi* Emil soproni főispánnal kocsin *Sopronba* érkezik, megtekintí a soproni szőlőhegyeket és azután különvonaton visszaindul *Budapestre*.

Kirakat-verseny. A párisi gyermekjárték-kiállítás után Berlinben egy szintén igen érdekes versenyt rendeztek. Van valami rokonság a kiállítás és a verseny között, mind a kettő újságra és izlésre törekszik. Berlinben a kereskedőket hívták föl versenyre abból a szempontból, hogy ki rendezze be üzletének nagy tükörablakát a legizlésebb kirakatot. A kirakat tudniillik az utca látványossága s tükrözi annak a szellemnek is, amelyben a kirakaton belül a boltos dolgozik. Némely kirakat vonz, a másik eltaszít. És az olyan boltból nem igen remélhetik izléses holmit, amely izléstelenséggel rakja tele a kirakatát. Egyáltalában: vétkezik az az üzletember, aki nem használja ki az ablakait, de persze nem úgy, hogy esőütlelet csináljon a boltja előtt valami szenzációval. A esőütlelet nem publikum. Ábban nincs vásárló. Az ilyen boltot messze elkerüli az ember. Nálunk nem is igen divatos a kirakattal fűzött ez a haszontalan reklám, de ez nem jelenti azt se, hogy gazdagok vagyunk izlésre, szép kirakatokban. Dehogy. Kereskedőink a szent sablon szerint dolgoznak a kirakatrendezésben s ha egy-egy igazán izléses kirakat akad valahol a belső utcákban, a nagy cégek kerületében, azt is agyonüti a környezet. A kirakatainkban — és ezt kifogásolták a berlini versenyben is a legtöbb kirakat rendezésében — túlságosan mohók vagyunk. Meg akarjuk mutatni az egész boltot, a helyet, hogy csak karakterizálnók az ablak mögötti üzletet. Tul vannak fölötte a kirakataink s itt aztán persze izlésről szó se lehet. Raktárak válik az ablak. Nem hogy már fönn semmi olyan titkot, amit megtudni, be kellene hogy menjünk a boltba. Túl sok nagy számmal — és sok kirakaton értelmetlenül — jelezük az árakat. Értelmetlenül annyiban, hogy ma, amikor még nem vált általánossá a köztudatban a korona értékben való számolás, pusztán egy élénk írott numerusból nem tudjuk, hogy koronában van-e jelezve a portéka ára a kirakaton, vagy forintokban. — Egy kis reform ráférne a kirakatainkra. Valahogy olyanformán, mint ahogy a berliniek megselekedtek a reformot. A versenyen öt kirakat nyert díjat. Az elsőt egy csemegekereskedő, aztán egy borkereskedő, akinek kirakataiban a fekete bőrből készült cikkek izléses ellentétben állanak a zöld selyemből, amely esizolt üzletre tükrözödik vissza. A másik egy férfidivatkereskedő kirakata, amelyben vörös alapon szürke ruhaposztó, sötétkék nyakkendők és sárgásbarna keztyűk vannak kitűnő izléssel elrendezve. Egy ruhakereskedőnél, aki szintén díjat kapott, sötétbőr és szürke vadászruha között rikkó vörös frakk és fekete selyem zoksiszék látható s az egész kirakat egyszerűségében rendkívül hatásos. Díjat kapott egy papirkereskedő is, akinek kirakataiban egyszerű vörös alapon csupán különböző finom írópapír volt elhelyezve s az egész kirakat mégis, különösen este, gyönyörű látványosság. Az ötödik kereskedőnél, aki első díjat kapott, a kirakaton rendkívül izléssel a logóinál csomagok voltak elrendezve, de a bíráló-bizottság ennél már megjegyezte, hogy a hatás még nagyobb lett volna, ha valamivel kevesebb csomagot állít a kirakatra. — Nehányan a legelőkelőbb cégek közül nem vettek részt a versenyben, mert a juryben foglalt helyet. A versenyt megismétlünk még s ez bizonyára nagyban hozzájárul majd az utcák képének előnyös megváltozásához.

Az egyetemi ifjúság mozgalma. Az egyetemi ifjúság egy része ma este értekezletet tartott a Fiume-kávéház külön termében, hogy állást foglaljon a honvédelmi miniszternek a póttartalékosok behívására vonatkozó törvényjavaslata ellen. Az értekezlet szónoka Bihar Jenő egyetemi hallgató volt, aki hosszabb beszédben hívta fel a jelenlévőket arra, hogy az egyetemi ifjúság a hosszas trespéd után mozduljon meg s amikor országos érdekről van szó, foglaljon állást a sérelmes törvényjavaslattal szemben. Az egyetemi ifjúság soráiban is vannak póttartalékosok, akik a javaslat törvényerőre emelkedése után három övet veszítenének pályájukon. Az értekezlet ezután megalakította a mozgalom vezetését és elhatározta, hogy holnap este nyolc órakor az Egyetem-utcában lévő Központház-kávéházba nagygyűlésre hívja egybe az egész egyetemi ifjúságot.

Házasság. Grossmann Márk, a Magyar Hírlap fő-kiadóhivatalának főnöke, november 2-ikán esküszik örök hűséget Lovett Irén kisasszonynak Budapesten.

Friedmann Vilmos szikszói kereskedő eljegyezte **Feldmann** Iduska kisasszonyt, özvegy **Feldmann** Fülöpné földbirtokos leányát Ab-Zsádyból.

Dr. Virányi Lajos ok 26-ikán esküszik örök hűséget a kecskeméti izraelita templomban **Witz** Herminika kisasszonynak.

Pollák Lajos eljegyezte özv. **Fried** Márkné kedves leányát, **Ellát**, Kassán.

Wermer Adolf New-Yorkból eljegyezte **Schwartz** Irén kisasszonyt.

Reinitz Vilmos, a Gonda és Goldschmied-égg intézője, eljegyezte **Rosenthal** Mór fővárosi gyáros leányát, **Irmát**.

A temetők rendje. A rendőrség november első két napjára, amelyeken indóvalendeg rendkívül nagy a temetők látogatottsága, külön rendeletet adott ki. E szerint a köztemetők reggeli 7 órától esti 7-ig lesznek nyitva. A testületek és egyesületek kivonulása délután 3 óráig van megengedve. A kerepesi-úti temetőben a közönség a temető bármely kapuját használhatja be- és kimenetelre, kivéve november 1-én délután 3 órától 5-ig, amikor a bemenetelre az első és harmadik, a kimenetelre a második és harmadik kapu használható. Kocsis a temetőbe csak déli 12 óráig közlekedhetik és délután 1 óráig a temetőből távozni tartozik, kivéve a halottkocsikat s a menethez tartozó fogatokat. A kocsis az első és harmadik kapun juthatnak be, távoznok a második és harmadik kapun kell. A nem a köztemetőhöz közlekedő teherkocsik elől a köztemető-utat november 1-én és 2-án reggel 9 órától a temető kapuinak bezártaig elzárják s ez idő alatt a Kőbánya felől jövők a harmadik kapu előtt a Teleki-téren át a Népszínház-utcán, a kielé igyekvők a Dohány-utóból és Kerepesi-útról a Berzsenyi-utcán át közlekedhetnek. Az új temetőnél várakozó kocsik a menedékház előtt tartózkodhatnak. Koszorú csak a vendéglő előtt, esetleg a vasut mentén lehet árusítani.

Még csak nem is urlovas. Tegnapelőtt lövés volt Kisjenőn. Nem hivatásos lovasok, szokék versenyre, hanem olyanok, akiknek a lovaglás passzió. Ebben a minőségében jelentkezett a versenyre egy gazdag szegedi gazdálkodónak a fia, Dobó István is — és pedig, amint ez kitudó, kitűnő lóval. Nevezését el is fogadták, a versenyben részt is vett, elsőnek érkezett be — s akkor jutott eszébe a zsűrinek, hogy nem adható ki neki a díj, mert nem urlovas. Versenyre engedték az urlovasok között — s aztán diszkvalifikálták a magyar nadrágra meg a mándija miatt. — Ez érthetetlen s szeretőnk azt az indoklást látni, aminek az alapján a fejéhez vágják valakinek a művelt, intelligens és bizonyára szörnyen liberális urak azt, hogy: paraszt — és bár első lett a versenyben, utolsó az utolsó között. Valaki felelős azért a durva injuriáért, ami a szegedi legénnyel megessett.

Protestáns egyetem. A dunamelléki református egyházkerület tavalyi közgyűlése főhivata az egyházmegyei, hogy nyilatkozzanak a protestáns egyetem kérdésében. Hat egyházmegye nyilatkozott is, ezek közül öt ellogadta a theologiai választmány javaslatát, mely szerint az egyetemen külön protestáns fakultás állítassék föl. Egy egyházmegye a theologiai tanári kar véleményéhez csatlakozott, mely szerint a két protestáns egyház papjelöltjei részére külön főiskola állítassék. Két egyházmegye: a külső somogyi és a solti még nem nyilatkozott, minél fogva az előadó azt indítványozta, hogy várják be a két egyházmegye véleményét is. Az egyházkerület most folyó közgyűlésének többsége az úgy halogatásához nem járult hozzá, s a kérdést rögtön tárgyalni kívánja. Erre megindult az érdekes vita.

Paky Gyula főispán hosszabb megokolás kíséretében egy harmadik protestáns egyetem létesítését javasolja Debreczenben. Kivethetősége — ugymond — nehézségeket nem illetők, csak akarat kell hozzá, s ha majd a konvent veszi kezébe a dolgot, kétségtelen, hogy a törekvési siker fogja koronázni. Az anyagi akadályok sem jégzöhetetlenek, mert csakis a debreczeni jogakadémia és theologia kifejlesztéséről van szó.

Szűcs Farkas anyagi erői hián lehetetlennek tartja a protestáns egyetem létesítését. Ahhoz hozzájárul, hogy a budapesti egyetem keretében protestáns theologiai fakultás létesíthessék, parallel lutheránus és kálmista tanszékekkel.

Vescey Tamás egy olyan theologiai fakultást, aminő most a római katolikus, a protestáns szabad szellemmel öszeegy eztehetőknek nem képzél. A római katolikus iskolák egy hermetikusan elzárt főiskola, amely egészen eltér a többi fakultásoktól s nem is veti alá magát az egyetem szabályzatainak. Azt sem tartják meg, hogy az egyetem tanterve a magyar, mert latin tanítanak. *Ok először katolikusok és csak azután magyarok.* Hogy pedig ezt keresztülvinni tudják az oty rengeteg pénzbe kerül, amennyiről a potestánsok nem is álmodhatnak. Kifejtji, hogy az esetleges protestáns fakultás hallgatói sem a jogászok, vagy orvosok teljes szabadságát nem élvezhetik, sem a katolikus papnévrendek elszigeteltségét nem követhetik, s ezért ellene van a protestáns fakultás létesítésének. Híve a protestáns egyetem eszméjének.

Szabó Aladár érdekes felszólalása után a közgyűlés többsége szavazással abban állapodott meg, hogy a budapesti egyetemnek protestáns fakultással való kibővítését nem tartja indokoltnak, ellenben óhajtja, hogy Budapesten egy theologiai főiskola és Debreczenben egy protestáns egyetem létesíthessék.

Elitogott főnyelvpész. A rendőrség ma letartóztatta **Szemberey** Manó ó-kaniszi születésű huszonnyolc éves főnyelvpézt, akinek Fogarason volt műterme. A könnyelmű fotográfus mintegy tízezer koronányi adósságot csinált s azután, hogy hitelezőit kijátszta, üzletét ötezer koronáért eladta és megszökött. Ma a titkos rendőrök a fővárosban lefeszíttek és letartóztatták.

Antiklerikális asszonyok felhívása Bécsben. Bécs antiklerikális asszonyai a napokban gyűlést tartottak Bécsben s az alkalommal elhatározták, hogy felhívást intéznek Bécs asszonyaihoz, miszerint *anyagi segítséggel* támogassák azt a pártot, mely a jelenlegi keresztény-szocialista uralom ellen fog dolgozni a november 5-iki alsó-ausztriai tartománygyűlési választáson. A felhívás hosszú lajstromát állította fel az uralmon levő párt bűneinek. Az osztrák iskolai állapotok gyálatosak, mert az uralkodó párt nem csinál semmit, csak az épületi adót s kereseti adót folyton emeli. Nem tartotta meg azt az ígérését, hogy a kis embereket megmenti, nem segít a bécsi nyomorúságos körházi állapotokon, pedig elég alkalma lett volna megmutatni, hogy mit tud. „Amely asszony tart valamit az erkölcsösségre, tudományra és műveltségre — mondja a felhívás — annak teljes erejéből kell közreműködnie a clerikális párt eltávolításán. Csak akkor pirkad majd az új idők hajnalra, ha a sötétségnek e clerikális alakjai el lesznek kergetve.”

A közlegény, a káplár és a kapitány. A Szegeden állomásozó utász-zászlóaljnak van egy zsidó közlegénye és egy antiszemita káplárja. Ez a két ember persze nem maradhatott meg egy kaszárnyafődel alatt háboruskodás nélkül és természetesen a közlegény huzta a röviddebet az altisztlet szemben. A káplár állandóan szidta, de nem úgy, mint a többi legény, hanem különlegesen, a zsidóságára való nem éppen hízogó hivatkozással. Végre is a flu megunta a dolgot és egyszer a türelmét elveszítve, alaposan visszazidta a káplárját. Másnap persze rapportra került a kapitány elé. A kapitány kérdésére, hogy igaz-e, hogy megsértette a káplárját, őszintén megvallotta, hogy igaz, de azt is megmondta, hogy mi volt ennek az oka. Erre a káplárt hivatta maga elé a kapitány és őt kérdezte meg, hogy igaz-e az, hogy a zsidót szidta a fiuban. Az is bevallotta a maga egyéni nézeteit a zsidók irányában. Erre a kapitány öszgyűjtötte az udvaron a század legénységét, megmagyarázta nekik, hogy a katona mind egyforma, a hadseregben előlételeknek nincs helye — és a káplárt harminc napi kaszárnyáristommal büntette meg.

Irodalmi előadások nők számára. Az Országos Nőképző-Egyesület (Zöldia-utca 40. sz. a.) tanintézetében november elején irodalmi előadások sora nyílik meg művelt nőknek, hogy művészi és tudományos érdekeiket fejlessék. Önképzésükbe lekecsesedést tájékozást öntsenek. Az előadások tárgya a latin, görög és francia irodalom, továbbá lélektan és esztétika. Előadó **dr. Láng** Margit és **dr. Schmidt** Marika. A halgatók november, december, február és március elején 20–20 korona díjat fizetnek. E díjak jótékony célra fordítatnak. Részletes program az Országos Nőképző-Egyesület kapusánál (Zöldia-utca 38. sz. a.) kapható.

Anarchista az Elysée kertjében. Egy párisi telegramm jelenti, hogy tegnap reggel hat és hét óra között éppen akkor fogtak el egy embert, amikor át akarta vetni magát az Elysée kerítésén. Tört, tőltőt revolvert és egy anarchista újságot találtak nála. Hirt ad az elogatásról a Havas-ügy nőkség is, de csak fenntartással közli a dolgot. A Figaro azonban részletesen leírja az elogatás tényét. A rendőrség titkója az elfogott ember nevét, de anyai kiszivárgott a rendőrség palotájából a titkolózás dacára is, hogy az elfogott egyike a legveszedelmesebb anarchistáknak. Több ízben el is volt már ítélve és pedig robbanószergyártást is. Valószínűleg az volt a célja, hogy a kert bokrai között elrejtőzve várja be az elnököt s ez a találkozás minden valószínűség szerint végzetes lett volna Loubetere nézve.

Halálhíradás. Kohn Bernátné született **Heysmann** Anna, Kohn Bernátnak, az Akadémia-kávéház tulajdonosának felesége ma 53 éves korában Budapesten meghalt.

A lefoglalt Népszava. A rendőri sajtóiroda hivatalosan közli, hogy a főkapitányság ma este 9 órakor **Szabó** László vizsgálóbíró megkeresése folytán lefoglalta a **Népszava** című szociáldemokrata újságnak a megjelent számát. Este 9 órakor egy rendőrtisztviselő jelent meg két detektívvel a keleti pályaudvaron levő 72-ik számú postahivatalban s hivatalozva **Szabó** vizsgálóbíró megkeresésére, a vidékre feladott összes példányokat elkobozta a btk. 172. §-ának 2-ik pontjában meghatározott ízgatás miatt. A Népszavához volt mellette **Kelecsényi** Györgynek **Közlésnévtár** című röpirata, amelyben a szerző a eszéldpénztárak intézménye ellen kol ki erős hangon. Ezt a röpiratot is lefoglalta a rendőrség s magát a lapot azért kobozta el, mert az említett röpiratot ízgató hangon méltatta. A lefoglalt példányokat a főkapitányságra viték s holnap átadják a vizsgálóbíróknak.

Sikkasztó titkár. **Wiesler** János szombathelyi születésű 42 éves kalapossegéd, a kalaposipar-társulatnak volt a titkára. A múlt néten 6036 koronát elikkasztott és megszökött. Az ipartársulat ma lejelenített telt a sikkasztó titkár ellen, akik a rendőrség köröz. A sikkasztó magas termetű, **hoaszakozó** arcu, szőke hajú és bajuszu.

— **Nagy sikkasztás Berlinben.** A berlini M. N. Israel-féle nagykereskedésben ma nagy sikkasztási fedeztek fel. A hiánynak véletlenül jöttek a nyomára, mert a sikkasztók a cég régi alkalmazottai, akik ily módon rendkívül ügyesen tudták leplezni bünsüzemeiket. A sikkasztók a Besas-testvérek, Gyula és Bertalan, hamisított megrendelő-jegyekkel 750.000 márka erejéig károsították meg főnökeiket. Besas Gyula 30 év óta könyvelője az Israel-cégnek, Bertalan pedig pénztárosa. Az idősebbik testvérnek a cégben 50.000 márkája volt elhelyezve, egy berlini banknál pedig 350.000 márka letétjét őrzik. Jellemző, hogy az Israel-cég egyik főnöke az árva házból vette ki a Besas-testvéreket s attól fogva a két fivér a cég révén meggazdagodott.

— **Israellita istentisztelet.** A pesti iszraelita hitközség dobány-utcai templomában a szimhasztorá-ünnepe előestéjén, i. hó 23-án két istentisztelet lesz. Az első (férfiak részére) 6 órakor, a második (nők részére) 6 órakor kezdődik.

— **Kiskitkő vonat.** Pétervárról jelentik, hogy a Virballeből Pétervárra haladó gyorsvonat tegnap este a dűnaburgi állomásnál kiskitkőlt. A lokomotív felborult, a máhahokosi teljesen összecszúzdott, az utána következő két másodosztályú kocsi szintén felborult és nagyon megrongálódott. Azonkívül kiskitkőlt egy másodosztályú és egy elsőosztályú kocsi, továbbá egy hátkocsis. A vonalszemélyzetből a máhahmester meghalt, három alkalmazott súlyos és három könnyű sérülést szenvedett. Az utasok közül egy ember sérült meg súlyosan. A kiskitkőt a szinvarok és a nemrég bevert új csapszegek eltávolításával okozták ismeretlen gonoszivók.

— **A nemzetközi orvosi kongresszus.** A nemzetközi orvosi kongresszus a jövő évben Madridban lesz április 23-tól 30-ig. A magyar bizottság a következőképp alakult meg: Elnök: dr. Fertik Ottó, pénztáros: dr. Demjanovich Emil, titkár: dr. Deutsch László, tagjai: Bököny János, Müller Kálmán, Dollinger Gyula, Höggesz Endre, Korányi Frigyes, Tausser Vilmos, Furics Zsigmond egyet. tanárok. A kongresszus tisztán tudományos jellegű, tagjai lehetnek orvosok, fogászok, gyógyszerészek, a sajtó képviselői, s bármely tudományos pálya művelői, ha ebbeli szándékukat a titkári hivatalnak (Kertész-utca 41.) bejelentik.

— **Eljen: mint keresztnev.** A clevelandi Kossuth-szobor leleplezése alkalmából érdekes dolgot ír az egyik clevelandi lap. Lakik Clevelandban egy előkelő ügyvéd, E. K. Wilcox, aki azon a napon született, mikor Kossuth Lajos Clevelandban beszédet tartott. Wilcox atyja annyira föllekesedett, hogy Eljen Kossuth keresztnevet adott fiának. A derék Wilcox ugyanis azt gondolta, hogy az „Eljen” valami kuruc magyar név. Így jutott Wilcox ehhez a névhez: Wilcox Eljen Kossuth.

— **A mérges-gomba.** Ma ismét majd halálos vége lett a gomba élvezetének, ha a mentők idejében az illetők segítségére nem mennek. Haacsapacher Pál 50 éves városi villamosvasuti váltótörvényesége ma gombát főzött. Az ebédet a váltótörvényesben fogasztotta el a Külső-Kerepesi-utó 46. számú házában az asszony, aután a veitk lakó özvegy Csanka Sándorné 50 éves takarítónő, s 8 éves Sándor fia, s 4 éves Margit leánya. Az ebéd után valamennyien igen rosszul lettek, s a mentők hánytatást adtak nekik. Most már jobban vannak s lakásukon felkisznek.

— **Hírleprő és honvédhadnagy.** Veszprémből jelentik: A Veszprémi Újság című krajcáros napilapban Balassa Sándor szerkesztőtől ma egy kis vers jelent meg minden vonatkozás és sértő szándék nélkül. Pokomándy Gergely honvédhadnagy a verset magára vonatkoztatván, bement a szerkesztőségbe és lovaglopálójával végigvágott Balassán. A zajra nagy néptömeg verődött össze. Balassa feljelentést tett az ezredparancsnokságnál.

— **Megszökött őrmester.** János Győző pankai születésű 31 éves címzetes őrmester, aki a 69. számú ezredben szolgált, a napokban eltűnt a gróf Hadik-laktán-ában levő lakásáról, Magával vitte Christian Camillus őrmester keresztnevet és illetégségi bizonyítványát. Nem tudják, hogy mi oka volt az őrmesternek a szökésre. Ugy a katonai hatóság, mint a rendőrség országosan körözi. Az őrmester 181 centiméter magas, testalkata erős, arca hosszúka, kissé napbarított, himlőhelyes haja, szemöldöke, kis bajusza szőke, álla borotvált, szakállát nem visel. Egyenruhájában szökött meg. Németül, lengyelül és oláhul beszél.

— **Öngyilkosság.** Homonnáról jelentik, hogy Gólmész János volt kőregyőzi írnok agyonlőtte magát. A boldogultat embert nemrég elbocsátották állásából és azóta nagy nyomorban volt. Ez kergette a halálba.

— **A Rémi-mulató agilis igazgatóját** dícséret illeti azért a kolléistáknéi, úgyesen összeállított programmért, amelyivel a budapesti közönséget meglepte. Megvan ebben minden amit csak közönség kívánhat és ezért naponta zúfolásig megtelik a kelemenesen átalakított mulató. Zajos tetszés kíséri az egyes szereplők fellépését. Ezt a páratlan sikert és kiérdemelt figyelmet a Mulató annak is köszönheti, hogy a program keretében nemcsak az idegen, hanem magyar artisták is köllőleg érvényesülnek és e mellett minden egyes száma a variété-színpad egy-egy különlegességét képezi.

— **Rendőri hírek.** Ma reggel kifogták a Dunából Masek János 52 éves kőműves holttestét. A szerencsétlen ember a lánchídról ugrott október 12-én a Dunába. — A rendőrség letartóztatta Gottfried Sándor 18 éves kereskedősegedét, aki a Deutchmann és Feldheim cégtől 4—5000 koronát érő szövet-árut lopott. — A következők elítéltek körüli a rendőrség: Baszist Margit 15 éves himzőnő (Sziv-utca 4). Kázmér Dezső Ferenc 21 éves pincér (Nagydió-utca 21), Babara Erzsébet 18 éves cseléd, (Ujpest, Sándor-utca 12.) és Farkas Károly 45 éves napszámos (Gát-utca 22.)

(x) **Próbáljon egyszer szerencsét Lankács Vilmos bankházas Budapest V. Fűrad-utca 10. 11.** 1/4 oszt. sorsjegy 12.— K. 1/2 a 6.— K. 1/4 a 3.— K. 1/8 a 1.50 K.

(x) **Mezőgazdaság.** A háziállatok fejlődése és erősödéséhez legelői kell azoknak teljesen kielégítő egészségi állapotú és ezt tenmtartani és szerint a gazda legfontosabb feladata. Eszközökünk e célra vannak és évek tapasztalatai a Kwizda-féle veterinar preparatumokra utalnak bennünket, melyeket Kwizda Ferenc János os. és kir. osztrák-magyar és román kir. udvari szállító, kerületi gyógyszerész Kornenbunban, Bécs mellett állít elő és ezek mint preservatív szerek messze az ország határain túl híresekké váltak. A kitűnő hatás, mely a Kwizda-féle restitutions-fluidnak lovak számára sajátága (ezen szer mint kitűnő erősítő szer is bevált) továbbá a Kwizda-féle kornenbungr marhapor, mely mint marhapor általában, úgy teheneknél a teje előképesség fokozása céljából mindenütt legjobb sikerrel alkalmazatik és minden a Kwizda Ferenc által előállított veterinar preparatumok a legényesebben igazolják ezen cég világra szóló hírnevét.

(x) **Köznevelés.** Hogy közhűgés, rekedtség és elnyálkásodásnál legbiztosabban hatnak az Egger-féle melpszatillák, melyek kellemes ízűek és a gyomrot nem rontják. Egy doboz 1 és 2 korona. (Próbadoboz 50 fillér.) Fő- és szétküldési raktár: Nádor-gyógytár, Budapest, Váci-körút 17. Mindenkinke a legjobban ajánlhatók a közkedvelt cukorkák.

A vasutasok fizetésjavítása.

Budapest, október 22.

A jövő esztendő remélhetően megnyugvást hoz a vasutasoknak, mert meghozza a várva-várt fizetésjavítást. Mire a ma betervezett költségvetésből törvény lesz, akkora beteljesedik, legalább részben, legalább a körülményekhez mérten, az államvasutak alkalmazottjainak jogos követelése, amelynek váltig szöszölőit voltunk. Örömmel üdvözöljük ezt az eredményt, amely, ha talán nem is elégíti ki egyszerre minden jogos igényt, arra mindenesetre alkalmas, hogy megnyugtató hatása legyen, tanúságot téve a kormány és a vasuti igazgatás vezetőinek a tisztviselők iránt való jóindulatáról, a kívánásoknak és igényeknek a lehetőséghez való alkalmazásában.

A vasutasok helyzetének javítása kétféle úton történik és pedig egyelőli a fizetések javítása másfelől az állások szaporítása, tehát az előléptetés viszonyainak kedvezőbbé tétele után. Az így származó költségemelkedés 1,860.000 korona, amely az előléptetésekkel a folyó évhez képest, 3,896.150 korona kiadási többletet eredményez. Ez a többlet már a ma betervezett költségvetésbe is be van illesztve.

Az összes lényegesebb változásokat a következőkben ismertetjük:

A 3,896.150 koronából a fizetésekre, lakberekre, havi- és napidíjakra és napibérekre esik 2,899.620 korona. Ebben a többletben benőgallatiki a személyzet anyagi helyzetének javításására felvett 1,860.000 koronából 1,659.660 korona, a 1,860.000 koronából még lenmaradó 340 korona a tulajdonképp nem üzemi kiadások aróvata alatt szerepel.

A haviadás személyzet (kezelőnők) előléptetésére felvettelt 10,200 korona, míg a fennmaradó 1,029.760 korona az előirányzott személyzet-szaporítás költségét adja.

A személyzet szaporításaként felvettelt: altiszt 454 szolga 624, napibéres 160, összesen 1238 munkaeőr, eiojtek pedig: hivatalnok 62, hivatalnok gyakornok 74, napidíjas 6, összesen 142 munkaeőr, tehát a szaporítás tesz 1096 munkaeőrt, mely munkaeőrök egészen a külszolgálat céljaira szükségesek és pedig 276 munkaeőr a vonalszaporulat szükségletére, 820 munkaeőr pedig a forgalomnak kiállításba veit emelkedése és a következőkben felsorolt egyéb körülmények folytán szükséges.

A külszolgálat részére előirányzott személyzet-szaporítás az egyes szolgálati ágak között következőleg oszlik meg:

A pályafenntartási vonalszolgálat részére előirányoztatik többletként: 6 hivatalnok, 34 altiszt, 6 szolga, 3 napibéres, elenben eiojtek is 5 napidíjas, a személyzet-szaporítás tehát 44 munkaeőr. Ebből esik a vonalszaporulatra 4 hivatalnok, 24 altiszt, 2 szolga és 2 napibéres, összesen tehát 32 munkaeőr.

A pályafelügyeletnél a pályaeőrök létszáma 248 munkaeőrről vagyis 200 szolgával és 48 napibéressel szaporítatik.

A felvétel szolgálati ágában a uagyváraditellőtelep önállósítására 1 hivatalnoki állás vétetik fel.

A táviró és egyéb villamos berendezések és vezetékek

körül való szolgálatnál a vonalszaporulat miatt szükséges munkaeőr fejében 1 altiszt állást vettek fel.

Az almonási szolgálatra vonatkozólag a következők érdekesebb adatokat kapjuk:

A forgalomnak kiállításba veit emelkedésére való tekintettel és figyelemmel a jelenlegi viszonyokra, az állomások munkaeőr-szükségletét 1903-ra 14.750-ben állapították meg, az 1902. évre felvett 14.881 munkaeőrvél szemben ez 69 munkaeőr-többletet jelent. E számítás mellett azonban csak a forgalom emelkedése lévén figyelembe véve, további újabb szükségletek fedezésére még a következő többletek voltak felveendőek:

A forgalomnak már átadott de kibovított állomások (Losonc, Miskolc, Kolozsvár és Szeged) részére szükségeltetik 21 munkaeőr.

A vonatoklekedés biztonságának fokozására egyes állomásokon létesített és létesítendő váltó- és jelező-biztosító készülékek kezeléséhez szükséges 11 munkaeőr.

A személyzeti létszám szaporításának folyamánaképpen és a forgalom emelkedése folytán beálló nagyobb igényekre való tekintettel a helyettesítésekre hivatott tartalék-személyzet szaporítása fejében felvettek 10 munkaeőrt.

Abból a célból, hogy a forgalmi szolgálat a pénztári szolgálatról Nagyszalabas és Nagyvárad állomásokon elválasztható legyen, szükséges 2 munkaeőr.

A nagyobb állomásokon a kezelő altisztek fokozatos rendszeresítése felveendő 12 munkaeőr.

Az előirt pihenési időnek fokozatos életbeletelítésére kell 281 munkaeőr; összesen tehát 406 munkaeőr.

E szaporulat fejében felvettek 323 altisztit és 289 szolgai állást, elenben eiojtek 72 hivatalnoki és 74 hivatalnok-gyakornoki állást.

A vonalszaporulatra pedig 1 hivatalnoki, 35 altisztit és 68 szolgai állás, vagyis összesen 104 munkaeőr szükséges s ilyenképpen a szolgálati ágánál az összes személyzet-szaporulat tesz 510 munkaeőrt, melynek fejében felvétetik 343 altisztit és 307 szolgai állás, összesen 650 állás, elenben eiojtek 71 hivatalnoki és 74 hivatalnok-gyakornoki állás.

A vonalkisérlet-szolgálati ágában a személyzet-szaporítás csak 38 munkaeőrből áll.

A vonatvisi szolgálat ágazatánál szaporulatként felvettek 226 munkaeőrt, és pedig 1 hivatalnoki állást, 21 altisztit állást, 100 szolgai állást és 104 napibéres fejében a megfelelő hitelösszeget.

A műhelyi szolgálatban a műhelyek kibovítése és a fokozottabb üzem folytán személyzet-szaporítás fejében 2 hivatalnoki (műszaki), 8 altisztit és 9 szolgai állást, tehát összesen 18 munkaeőrt vettek fel.

A mindenemű pályók és tiszteletdíjak aróvátin többletként (öiovetik 39.720 koronát, és pedig az igazgatóság részére 12.200 koronát és a külszolgálat részére 27.200 koronát.

Tuán herceg.

Tuán herceget, a boxerek hajdan rettegett vezérét a kihalni eszár megfosztotta rangjától. A kegyvesztett herceg most *Amor Fu* tartományban egy teakereskedés alkalmazottja.

Akármiy méla, megható is,

De azért mégis operet,

Bár Tuán herceg sir hozzája

Ah! komikus, búis könnyeket,

A hatalomnak vége, vége

S hangzik a Gésák vig zenéje!

— Szolgálja fel tehát

Az illatos teát!

Úr volt hajdan Beocifában,

Copija egész a földig ér,

Mostan már copija, rangja sincsen,

S pár rizzszomet epedve kér.

Tegnap herceg volt, és ma senki,

S a mandarinok kara zengi:

Szolgálja fel tehát

Az illatos teát!

S ha fehér ürdög jó eléje,

A boxer főnök meghajol,

És némán megalázva várja,

Míg gőgösen vendége szól,

Aztán megirdunt tova tűnve

S mint filozofus mondja túrve:

— Feliszolgálom tehát

Az illatos teát...

A morál ebből, jó barátom,

Hogy sohse bizzad el magad,

De mig lehet csak, a hatalmat

Mindenkor üstökön ragadd,

Mert úgy lehet, hogy nemsokára

Egy nagyobb úr néked kiáltja:

— Szolgálja fel tehát

Az illatos teát!

FŐVÁROS

(*) Az iskolaszéki választások. Holnap lesznek az iskolaszéki választások. Csak a VII. kerületben várható hevesebb küzdelem, mert a demokraták erőpróbára készülnek a Morzsányi-Ehrlich párttal szemben. A demokrata-párt ma délután népes gyűlést tartott a Gambrius vendéglőben. Oláh Gyula, dr. Aczel Sándor, dr. Somogyi Lajos, Gara József szólaltak fel, kifejtve a demokraták álláspontját a döntésre kerülő kérdésben. Beszélt Vázsonyi Vilmos országgyűlési képviselő is, lelkes szavakkal buzdítva a megjelenteket. A Demokrata-párt felhívja elvárta, hogy a holnapi választásnál megjelenjenek. Gyülekezés reggel 10 órákor a Royal-szállóban levő körhelyiségében.

(*) Bókay-utca. A jóváros VIII. kerületének választmányára a napokban tartott gyűlésen tárgyalta a Gólya-utca háztulajdonosainak az utca nevének Bókay-utcára leendő átválttatására irányuló kérvényét. A választmány elhatározta, hogy a kért pártolja, s annak létesüléséhez hozzájárul. — A kérvényt az ottani háztulajdonosokból álló küldöttség nyújtja át a polgármesternek.

A főváros közgyűlése.

Budapest, október 22.

Vázsonyi Vilmos ma ünnepélyesen távoztatott a városházáról, miután a közgyűlés egyhangulag elfogadta tegnap ismertetté indítványát, amely áldást foglalta a pórtartásokok behívása ellen. Vázsonyi ma az ő élelki temperamentumával meg is okolta indítványát és a tervezett intézkedésre azt mondta, hogy arra nem valamely veszedelmé miatt van szükség, hanem csak a tábornokok személye miatt.

Mindig föl fogjuk áldozni, — ugymond — ha kell, a hazáért életünket és vérünket, de okatlan kísérletezésre semmit sem fogunk áldozni, nemhogy ennyi embernek a nyugalomát. Gazdasági és szabadság kérdés ez és épp ezért kell vele a fővárosnak foglalkoznia, hogy irányadó legyen. Nem járul hozzá a főjegyzőnek ahhoz a javaslatához, hogy az indítványt előzetes tárgyalás végett adják ki a tanácsnak, hanem kívánja, hogy azonnal tárgyalják. (Helyeslés. Zaj.)

Erős támogatásra talált Vázsonyi indítványa Polónyi Gézában, aki az egyszer teljeseen egyetértett Vázsonyi fejtegetéseivel. Polónyi emlékeztette a közgyűlést arra, hogy akkor, amikor a véderővita folyt, amikor az egyéves önkéntesről, tehát főleg a jobbmódu osztályok érdekeiről volt szó, a köznép lépett az értelem pártjára; most tehát, amikor a köznép érdekeit kell megvédelmezni, álljunk mi az ő segítségükre. (Eljenzés. Taps)

A közgyűlés többsége erre szótöbbséggel elhatározta, hogy az indítványt azonnal tárgya-ni kívánja. A kisebbség álláspontja nagy visszaütést kelt a máskor oly csöndes karzatban, amely most zúfolásig tele volt és egyes hangok lekialtották:

— Abcug Springer! Abcug Sándor Pál!

Az első polgármester két ízben intette csöndre a karzatot; mivel azonban a fölkialtások csak tovább is hangzottak, felütgesszette az ülést s a rendelkezendő hallgatókat a szolgák kikisérlette.

A közgyűlés azután a Vázsonyi-tele indítványt egyhangulag elfogadta.

A napirend előtti Matuska Alajos polgármester nyugtatta meg Gelléri Mór, aki a minap a gombamódra szaporodó zugvendéglógadók miatt interpellált. A tanács gondoskodni fog arról, hogy az ily szállodák ellen megfelelő intézkedéseket vegyenek föl a vendéglős-iparról szóló szabályzatba.

Tudomásul vette a közgyűlés Matuska alpolgármester másik választását is, melyet Földváry Imre mai interpellációjára adott, aki a kőbányai trágyaszárítógyár szagtalanítását sürgette meg.

A napirendről levették a városigeti újári színház állandóztatásának ügyét, a szükséges adatok beszerzése céljából. Elfogadta a közgyűlés a tanácsnak azt a javaslatát, hogy tandíjmentességet nem élvezhetnek azoknak gyermekei, akik adózással nem járulnak a közszerhek viseléséhez. Fentartotta a közgyűlés a segédfogalmazói állások szervezésére iránt kifejezett kívánságát és kéri fogja a belügyminisztert e határozat jóváhagyására. Nagyobb érdeklődéssel tárgyalták a hordár iparra vonatkozó szabályrendeletét. A részletek tárgyalása során elogadták Polónyi Gézának azt az indítványát, hogy iktassanak be a szabályzatba egy új szakaszt, amely szerint — bizonyos föltételek megtartása mellett — meg lenne engedve, hogy a közszolgák kisebb tásulást alakíthassanak. Kérte Polónyi, hogy ezt az indítványt véleményadás céljából adják ki a jogügyi bizottságnak. — A hordárok tarifájának az ügyét, Gonda Dezsőnek ide vonatkozó indítványával együtt, kiadták a tanácsnak.

Nagyobb vita volt a pékek és munkások szabályrendelete körül. Heltai Ferenc halasztó indítványt

tett, amit Kasics Péter ellenzett és azt találta mondani: — Titokban hallottam, hogy a halasztással azt a tendenciát követik, hogy a szabályzat eljessék. Heltai a munkások ellen dolgozik.

Heltai Ferenc: Hazudik!

Még nagyobb zaj támad erre, úgy hogy Kasics utolsó szavai senki sem érte.

Aztán Heltai Ferenc szólt föl személyes kérdésben. A törvényeszi tárgyalásokon előfordult dolgok — ugymond — jogot adnak neki és bárkinke, hogy semmibe se vegye azt, amit róla Kasics ur mond. Kijelenti, hogy csak Matuska Alajos alpolgármesterrel és Seregi jegyzővel, mint előadóval beszélt erről a szabályrendeletéről s egy óráig tartó eszmecsereben fejtette ki akkor, hogy ez a tervezet sem a munkaadók, sem a munkások érdekeit nem elégíti ki.

Kasics Péter kijelenti, hogy ő nem sokat törődik azzal, hogyan vélekedik följö Heltai; ismétli, hogy a halasztáshoz nem járul hozzá.

Matuska Alajos helyettes polgármester részletesen kifejti az okokat, amelyeknél fogva hozzájárul Heltai indítványának az elfogadásához, vagyis ahhoz, hogy a tervezetet kiegészítve s átdolgozva, újból terjeszse elő a tanács, még ennek az évrnek a vége előtt.

A karzatban levő nagyszámu sütő-munkás ekkor nagy lármát csapott s kiabálta:

— Eljen Kasics! Abcug Heltai!

A főpolgármester ekkor felütgesszette a tanácskozást s elrendelte a karzat kiürítését. Ez meg is történt és a pékekények óriás lármával vonultak ki, illetve és abcugolva egyik-másik bizottsági tagot.

Még Gelléri Mór szolt nagy figyelem mellett a tárgyhöz s aztán a nagy többség elfogadta Heltai indítványát.

A főpolgármester a közgyűlést ezzel bezárta. A napirendre tűzött további ügyeket pénteken délután négy órákor intézik el.

SZÍNHÁZ, ZENE

** Filharmónia. A Filharmóniai Társaság, amely a főváros zeneéletében irányadónak lelkesedéssel és lényes sikerrel teljesíti hivatását, az idén lép jennállásának ötvenedik esztendőjébe. Az elnyomatás sötét korszakában, amikor meddő honfildalalom dult a magyar szivben, keletkezett az egyesület, hogy művészi harmóniával megnyugvást és gyönyörűséget adjon az elitolt gyötrelmekben vergődő nemzedéknek. Ötven év mult el azóta és a Filharmóniai Társaság, fővárosunknak legelőkelőbb testülete lényesen telet meg művészi és hazafias föladatainak és ha hébe-hóba meg is esett, hogy a beridita körülöttség nehézségeket támasztott a kitünő művészeknek, ők továbbra is azon voltak, hogy missziójukat teljesítsék. Budapest kulturális életében a Filharmónia Társaság szintén azokhoz az intézményekhez tartozik, amelyek bennünket a művelt Nyugathoz csatolnak. Háával és tisztelettel üdvözöljük a jubiláris esztendő bajnainak a Filharmóniai Társaságot, amely imbol életének ily nevezetes határkövéhez ért. Hangverseny-közönségünk elité, amely ma ismét megföitötte a Vigaó nagytermet, ugyancsak ilyen elismeréssel fogadta az ünneplő művészeket. Az I. filharmóniai hangversenyt Liszt Ferenc nagy emlékének szentelték, akinek géniusza aural dicsőséget hozott a magyar névnek. A Les Prétudes című szimfoniai költemény volt a műsor első száma, Liszt Ferencnek egyik legfökeletesebb alkotása, amelyet a mester Lamartine ugyanilyen című költeményének hatása alatt szerzett. Az emberi élet, zengi a francia költő, csak preludiuma az igazi dalnak, az örök életnek, amelynek első akkordja a halál. Az élet ezer keservét és örömet, pastorális idylljeit és mélységes tragikumát duszagad színekkel lesti ez a szimfoniai költemény, amelynek hatalmas arányai kristálytisztára architektúrában érvényesülnek. — Ezután Liszt: A-dur koncertjét hallottuk, amelyet legutóljára Ristler előtte pedig Menter Zsófia tolmácsolt közönségünknek. Ma Szendy Árpád, a Zenerkadémia kiváló tanára jelent meg a dobogón, akit éppen mint Liszt-interprettort különösen becsülünk. Ezt a zongoraversenyt Liszt Ferenc a maga körülán művészetének komponátá, tele brilliáns fogásokkal és virtouz hatásokkal. De az a sok rakéta nem cölja a műnek amelynek mélységesen költőitartalma nemcsak ezermesterkedő technikát, de bensőséges művészetet is követel interpretátorától. Szendy diadalmal erővel és olvadó kántilénával egyaránt ragadta el a közönséget, amely lelkes tapsával ráadásra is kényszerítette a művészt. — Végül Liszt: Faust-szimfoniaja következett, amelyet alkotója összes szerzeményei közül legföbbrre becsült. Lehetetlen ezen a szükre helyen a művet a maga jelentőségében kimerítőn mótatni és inkább csak a hatást akarjuk jellemezni, amelyet elért.

Első része, (Faust), — a hős kötségsbeesését, sötétségét, küzdelmét és diadalát festi és káprázató hangszerelelével valósággal elragadta a közönséget. Megható jellemek a második rész (Margit), amely a léány egyszerűségét, jámborságát majd lángoló boldogságot ábrázolja. A harmadik részben (Mefisztó) zeni számítás, fölényes elmség és a zenekari karrikatura-rajzolás lángelméje diadalmaskodik. Az első két rész témáit rémesen torzítja el a sátni kőröröm. Az orgonaszert gyönyörűen játszotta Szikla karmester, a misztikus járókat pedig pompás árnyalással énekelte a Budai Dalárda, amely kitünő hanganyaggal rendelkezik. A tenorszóltó Broulik, az Operaház tenorisztája énekelte, akit intelligenciájával és csalahatlan muzsikálisságával fogva mindig örömmel üdvözölünk a hangverseny-dobogón. A filharmónikusok Kerner István, jeles karmesterük vezénylete alatt ma ismét kitétek magukért és egész este a közönség viharos elismerésében részesültek. — Végül meg kell emlékeznünk arról a dicséretes újításról, hogy az eddigi száraz műsor helyett a közönségnek a Zeneközönyt boosították rendelkezésére, amely az előadott művek pompás vezérfonalával szolgál. Az új zeni szaklap szerkesztője Demény Dezső, a várkaplán, aki az egyházi és világi zenét úgy is mint jeles komponista, úgy is mint elismert szaktudós műveit. Avatott munkatársai Hoppe Rezső és Vavrincz Mór. (—ly.)

** Főpróba az Operában. Az Operaházban f. hó 25-ikén, szombaton bemutatásra kerül ez idei első udomságnak. A Tengetl szódó című kétfelvonásos népies dalműnek főpróbaát holnap, csütörtökön délelött 1/21 órákor tartják meg. Az Opera igazgatósága a főpróbara csak a sajtó képviselőit hívta meg.

** A Nemzeti Színház bemutatója. A Nemzeti Színházban holnapután, pénteken lesz a bemutató előadása Berzsi Árpád A kurucok Párisban című történelmi vigjátékának, amelyből most folynak az utolsó próbák. A darab eszelevény 1705-ben történt, amikor Rákóczi Ferenc báró Vetési Kökényesdi László ügyvivőjét Párisba küldte XIV. Lajos királyhoz, hogy segítséget eszközöljön ki a kurucok számára, amely küldetés bizonyos nehézségek leküzdése után sikerrel is járt. A főszereplők a magyarok, ugy-mint Vetési (Gyenes) és társai: Szentpéteri (Ujházi), Baranyay (Gál), Illosvay (Gabányi), Király (Dezső), továbbá Rátky György (Császár) a francia-magyar huszárezred ezredese. A darab főhősnője egy francia marquise, Arnold Pomponne Anna (Cs. Alszeghy Irma), ki a magyarok pártján van és szerepel Toroy marquis külügyminiszter (Nádas F.) is. A magyarokkal van öz. Kökényesdy Ferencné (Rákosi Szidi) és Vetési leánya, Zsófi (Ligeti Juliska), a francia udvarból szerepelnek: Villaudry grófné (Paulayné), La Rose marquis (Horváth), La Mothe grófné (F. Dömyén Róza), De Pousen (Mészáros Adrienne) és Livry abbé (Rózahegyi).

** Új színház Iglen. Iglo városa és hazafias közönsége nagy anyagi áldozatokkal lényes hajlékot emelt a magyar színháznak. Az impozáns épület felavatása szombaton, október 25-én, nagy ünnepek keretében megy végre. Folgens Kornél polgármester és a városi szintigyi bizottság Halmay igazgatóval egyelőrtéleg nagyérdéki programot dolgozott ki. A bizottság felkérte Ábrányiné-Wein Margitot is, hogy a megnyitó-előadásban vegyen részt. A véglegesen megállapított műsor ünnepi nyitányai kezdődik azután Hegyesy Mari, a Nemzeti Színház művésznője, eiszavalja Ábrányi Emil prólogját. Erre követhetnek; A szigetvári vértanúk első felvonása, egy felvonás a Korneviné haragokból és a Piros bugyellárás harmadik felvonása. Jókai darabjában Bakó László, a Nemzeti Színház tagja játszza Zrinyi szerepét. A megnyitást iránt megyszerzte rendkívüli érdeklődés nyilvánul.

** Casanova. A Népszínházban tiszser került szíre egymásután Faragó Jenő és Barna László regényes nagy operettje, a Casanova. A darabnak eddigi előadásai oly nagy mérvű érdeklődést keltettek, hogy nap-nap után az összes jegyek elkeltek s az eső tűz előadás anyagi sikert tekintetében is lényes eredményt ért. Az eredeti udjónság nagy sikere első sorban Kury Kláráné, aki nagy művészetével vitte diadalra a darabot. Jeles az egész művészi együttes. A darab e héten még háromszor kerül szíre: pénteken, szombaton és vasárnap este. Ez előadásokra jegyek váltathatók mindkét népszínházi pénztárnál, valamint Szántó M. (Kecskeméti-utca 14.) és Weisz A. (Károly-körút 26.) dohánytüszőben.

** A főpolgármester leánya. Említettük multkoriban, hogy Márkus Lily, Márkus József főpolgármester leánya, nagy sikerrel produkálta a kiváló zongoraművészetét Sauer Emil előtt. Most újabban nagy értesülünk, hogy a fiatal művésznő tegnap délelött a bécsi konzervatorium vizsgálo-bizottsága előtt lényes eredménnyel állotta ki a felvételi vizsgát. Bach és Liszt alkotásaiból adott elő pár darabot olyan sikerrel, hogy a bizottság egyhangulag felvételre ajánlotta őt a Sauer vezetése alatt álló mesteriskolában.

**** Második házasság.** A Magyar Színház vig-játék-ujdonsága, a *Második házasság* mai második előadásán is nagyon tolszett a közönségnek. A sikerben nagy része van a perdülő, összevágó előadásnak is, amelynek keretében *Horváth Paula*, a színház új vigjátéki szubrettje tűnt el. Erős támasza az előadásnak *Boross, Báthonyi, Mátra*. A *Második házasság* a hét minden estéjén színpadon, teljesen a bemutató szereposztásában.

**** Dusa Eleonora Amerikában.** *Dusa Eleonora*, a világhírű olasz tragika, e hónap közepe óta Amerikában van, amelynek nagyobb színpadain művészkörutat tesz. A művésznő *Bostonban* kezdte meg vendégjátékait.

**** Magyar művészünk sikere külföldön.** *Drezdai* tudósítónk a következőkben egy iju magyar művésznő nagy sikeréről értesít bennünket: A múlt hó végén egy itteni, ismert és a királyi udvarhoz közel álló arisztokrata zenebarát meghívása folytán, az összes sajtó és *Schuch* udvari karnagy jelenlétében egy serdülő kora fiatal leánya mutatta be művészetét a zongorán. A jelenlévő műértő közönség valóságban meg volt lepelve, mert eddig a kis művésznőről senki soha semmit se hallott. Ez a fiatal zongoraművésznő pedig nem más, mint *Méro Jolán* a budapesti zenede volt tanítványa ki tanárának, *Rennbaum* Agostának jeles iskolájában képezte ki ritka tehetségét. Néhány nap alatt oly gyorsan terjedt a szász fővárosban *Méro Jolán* híre, hogy januárra máris ajánlatot kapott az egyik *Nyitich*-hangversenyre *Berlinben*, *Posenben*, februárban pedig egy-egy *drezdai* és *magdeburgi* filharmoniai hangversenyen fog fellépni, ahol felváltva *Beethoven*, *Volkmann* és *Tschaikowsky* koncertjeit fogja előadni. Reméljük, hogy *Méro* kisasszony, mielőtt a külföldre szállna, előbb saját hazájában mutassa be művészetét, amely már-már megnyerte a külföld érdeklődését.

**** A német oszász intendánsa.** *Berlini* újságokban ismét telmerül a híre, hogy gróf *Hochberg* a *berlini* udvari színházak intendánsa visszalép állásától. Utódjául gróf *Görzöt* és báró *Hüsent* emegetik.

**** Vidéki színházak.** *Miskolcra* írják lapunknak, hogy az ottani színházban a napokban mutatkozott be a társulat nagytehetségű drámai hősnője *Kaczányi Viola* a *Rajzel* Stilla szerepében. A fiatal művésznő finom és drámai erővel duzzadó alakításával nagy sikert aratott és egyszerre a maga részére hódította a közönséget. A *miskolci* lapok a legnagyobb magasztalással nyilatkoznak a fiatal művésznő nagy tenetségéről.

MŰVÉSZET

□ **A Pál László-féle kiállítás.** Az oly korán elhunyt *Pál László* műveinek kiállítása november 9-án nyílik meg a Nemzeti Szalon helyiségeiben. A kiállításra még folyton érkeznek újabb művek. Francia-, Német- és Angolországból. A kiállítás iránt oly nagy az érdeklődés, hogy már a külföldi figyelmét is felkeltette. Több külföldi műkritikus jelezte már, hogy a kiállítás megtekintésére fővárosunkba érkezik.

□ **Architektonikus vázlatok és tanulmányok** címmel *Kass Gyula*, a jeles építész és festőművész rendkívül elegáns quarto kötetet adott ki Bécsben *Schroll Antal* és *Tarsa* cégénél. A kötet 40 lényegomatú lapot tartalmaz, melyeknek egy része már látható volt a különféle budapesti kiállításokon. Művészi gondolatok s szépségek melyek az igazi ihlet óráiban fogamzottak meg a szerző agyában. Vannak köztük monumentális felfogású dolgok (mint például a 7. és 13. számú lap), olyanok, melyeken a magyar stílel próbálkozott meg, azután szeszélyes részletek, léposó-állatok, terraszok, kapualjak, de valamennyin sajátosan eredeti tehetségnek a bélége látszik. Teljesen modern dolgok, melyeknél a fal visszanyeri igazi szerepét s rendeltetéséből nem forgatják ki erősen kiugró külön-öök és ocomák. Valamennyi kompozícióján sajtás-gos buskomor, heroikus hangulat vonul végig és akkora erő jellemzi az ó vaskos falait, hogy az ó terveit csak hatalmas arányu méretekben lehetne kivinni. Mintha némi lelki rokonság lenne közte és *Otto Bietz* közt, aki elhagyott sziklahasadékokba, házatlan hegyszorosokba tervezte végtelen komorságu, gigászi várakat, hidjait és bástyáit. Számos maradandó becsű alkotás van e szerényen architektonikus eszméknek nevezett gyűjteményben, melynek ára 12 korona.

□ **Az Orvosszétség képkiallítása.** Az Orvosszétség képkiallítása, amely még csak csütörtökön és pénteken egész nap reggel 9 óráig est 11 óráig 1 koronás belépti jegy mellett tekinthető meg, a hét végével feltétlenül záródik. A képkiallítás rendezőbizottsága csütörtökön este a honvédszínház közreműködésével sítahangversenyt szombaton este pedig a kiállítók tiszteletére bezáró hangversenyt rendez, belépti jegy a záróestélyre 2 korona (vagy két darab 1 koronás jegy). Meghívók az estélyre a műcsarnoki pénztárnál kaphatók.

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56-12
Kiadóhivatal 54-39

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **Nyugat-Magyarország áruforgalma a XV. században** a poszonyi harminoadkönyv alapján. Ily címen jelent meg dr. *Kováts Ferenc* 1010-től érkekes történet-statisztikai tanulmány, amely a poszonyi harminoadkönyv alapján Magyarország áruforgalmi statisztikáját állítja össze. A munka nem tartalmaz a száraz statisztikai táblázat-gyűjtemények közé, mert szerző szomszédos földrajz- és kereskedelem-történeti exkurzióval gyarapítja összeállítását. A mű *Mandelló Gyula* poszonyi jogakadémiai tanárnak Társadalom és gazdaságtörténeti kutatások című vállalatában jelent meg, *Politzer Zsigmond* és fia kiadásában. Ára 6 korona.

SPORT

*. **Bécsi lövésznek.** A csütörtöki freudenauai versenyek igen érdekesek lesznek. Az *Ősi kanadai*, az *Abonnet-handicap* és a *Nagy bécsi akadályverseny* szerepelnek a programmon. Az elsőben *Mágnés, Javorina* és *Olympias*, az *Abonnet-handicaph*ban *Agnes* és *Csurgó* a jobbak, az *Akadályversenyben* pedig a *Taxis*-istálló lovai győzhetnek. Jelöltjeink:

- I. *Mauthner-istálló — Godíche.*
- II. *Trauttmansdorff-istálló — Gőndör.*
- III. *Mágnés — Olympias.*
- IV. *Agnes — Csurgó.*
- V. *Boa — Aristides.*
- VI. *Taxis-istálló — Da kommt sie.*
- VII. *Pergeret — Sardou.*

Nyíltér.

A gyémántfekete
Brammer - posztó

618. sz. örv. védjegygyel ellátva, mely nemcsak Magyarországon, de a külföld legmódrabóbb divatforgalmánál is a legkedveltebb lett, urhölygöknek vint-kollektre a legjobban ajánlható. Budapestben kizárólag nő-divatruházban jut eladásra.

Brammer Odön
Budapest, Bécsi-utca 4.

JÓZSI

és egyéb kis komédiák.

Molnár Ferenc könyve
Márk Lajos rajzaival. Ára
3 korona. Kapható a Buda-
pesti Napló kiadóhivatalá-
ban, József-körut 18.

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító-társaság.

A társaság vagyona:

1898. dec. 31-én	1,437,913,603	frank
1899. " 31-én	1,563,961,000	"
1900. " 31-én	1,687,840,168	"
1901. " 31-én	1,828,181,200	"

Magyarországi vezérigazgatóság:
Budap. st. IV., Kár. ly-körut 26.

(Az e rovat alatt közöltetnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Merénylő após.** Valami vagyon kérdés fölött szőllalkozott össze *Gvich* Henrik ékszerész a vejevel, *Dörfler* Ferenc fűszeressel. A vita csattanója egy revolverlövés volt, amelyet az após intézett a vő ellen. A golyó nem talált, de *Gvich* szándékos emberölés kísérlete miatt a fogságba került. Ma tartották meg ügyében az esküdtszéki tárgyalást a budapesti büntető-törvényszéknél. A mai tárgyaláson *Gvich* tagadta bűnösségét. Azt elismerte, hogy revolverrel lőtt, de hogy kire, azt nem tudja, mert be volt rugva. A kihallgatott tanúk is azt vallották, hogy a vádlott iszákos és könnyelmű természetű ember. Arra a-onban, hogy a merénylő alkalmával olyan részeg volt, hogy nem tudta, mit csinál, egyikük sem tudott határozott vallomást tenni. Miután az orvosszakértők vé eményükben épelméjűnek mondták a vádottat, de megjegyezték, hogy alkoholiista, a perbeszédre került a sor. Az esküdtek bűnösnek mondták ki *Gvich* Henrik vádottat az erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés kísérletének büntetésében s ezért a bíróság *Gvich* Henriket hat havi börtönrre ítélte. Ebből öt hónap az elszenvedet vizsgálati fog-ság által ki van töltve. Az itélet ellen a védő semmisségi panaszt jelentett be. Vádlottat a törvényszék az itélet jogerőre emelkedéséig szabadlábra helyezte.

§§ **Párba Lohengrinért.** Ez év ápril havában az Operaházban a *Lohengrin* opera előadása közben *Aprily* János kőfaragómester és *Cristofoli* Ovíno vialakozó vñába elegyedek a *Lohengrin* opera zenéje fölött. A vitát *Aprily* szakította leibe, még pedig akként, hogy egyszerűen otthagya *Cristofolit*. Ezt nagyon bánította *Aprily*nek vele szemben tanusított sérió eljárása s másnap egy levelet írt *Aprily*nek, s felhívta ennek figyelmét a Művet Társalgó című könyvre. *Aprily* elérte a célszást s provokáltatta *Cristofolit*. A teiek sértédei kardparabán alapodtak meg, amely *Cristofoli* Ovíno bebeszülésével végződött. A párbaozó teletek ma a büntető-törvényszék párvialdi vétségéért vonta felelősségre s *Aprily* 8 napi, *Cristofolit* pedig 3 napi államtögnázra ítélte.

§§ **Sztambulov gyilkosa.** Szófiában most folyik a Sztambulov gyilkosa ellen indított pör. *Sztravrev* Mihály (másképp Halju), akit Sztambulov meggyilála miatt pörbe ogtak, tagadja a gyilkosságban való bűnrészességét s azt állítja, hogy a gyilkosság idején nem volt Szófiában. A legérdekesebb tanuk, *Felkov* és *Todorov* Gunoso, akik Sztambulov kísérletében voltak a gyilkosság idején, *Petkov* nem ismeri őt határozot-tan Ha ut, ellenben *Todorov* azt mondja, hogy ő az, aki először lőtt Sztambulovra. Az összes tanuk ismétlik azokat az ismert nyilatkozatokat, amelyeket Sztambulov halálos ágyán tett a gyilkosokra nézve. Sztambulov megnevezte Haljut is, de másokat is.

§§ **Krivány válopöre.** *Arad*ról táviratozzák: Az aradi járásbírósa ma tartotta *Krivány* János váló-perében a békéltetési tárgyalást. Mindketten beleegyeztek a válásba.

§§ **Szentpétery Sára ügye a Kuria.** A férj-gyilkossággal vádolt *Szentpétery* Sára, akit annak idején a Kuria életigtogytig tartó fegyházra, majd a perújítás után a szolnoki törvényszék 10 esztendei fegyházra ítélte, a védő semmisségi panaszai folytán újolag a Kuria elé került. A Kuria ma az annak idején nagy szenzációt keltett künnygyet ítérgyalásra tüzte ki. Az ügy előadója *Nedeczky* Odön bíró lesz.

§§ **A hitelzők elől.** A fővárosi rendőrség ma letartóztatta *Szinger*er Manó ó-kanzais születésű huszonnyolc éves lényképészt, akinek üzlete volt *Fogaras*on. Hitelzők lejeletésére történt a letartóztatás, akiknél tizezer korona adósságot csinált s azután tartozásának kiegyenlítése nélkül ötezer koronáért eladta üzletét és megszökött. A főkapitányságról az ügyészrege kísérték.

TÁVIRATOK

Olmáts, október 22. A kereskedelmi és ipar-kamara elnöke bünyenyítő lejeletést tett a kamara két cseh tagja ellen, akik a szombati alakuló ülés közben történt botrányok főszereplői voltak.

Hamburg, október 22. A polgárság ülése alatt *Hinrichsen* elnök hirtelen rosszul lett. Az ülést nyom-ban félbeszakították. *Hinrichsen* néhány perc múlva szívszűkület következtében meghalt.

Fejedelmi utazások.

Bécs, október 22. *György* görög király délután 5 óra 50 perckor Párisból ideérkezett. A pályaváron a görög követ fogadta. A király, aki a legszigorubb inkognitóban utazik, néhány napig marad itt. — *Fülöp* orléansi herceg ma délután innen *Alosuthra* utazott.

Vámvita a birodalmi gyűlésen.

Berlin, október 22. A birodalmi gyűlés ma az árpa és zab miniumális vámját tárgyalta. A szociáldemokraták vámentességét indítványozták. Müller (szabadelvű néppárt) kifejti az árpabehozatal jelentőségét és végül kijelenti, hogy pártja ellene szavaz az árpavám minden lelemelésének. Heber a nemzeti szabadelvűek nevében a kormányjavaslat tétele mellett beszél és azt tartja, hogy a szociáldemokraták által az árpára néve követelt vámentesség következménye a burgonyatermelésnek a gabonatermelés rovására való eme kedvessé a külföldi való nagyobb mérvű függőség volna. Geiger és Hiibert után Rösticke (partonkivüli) kifejti, hogy az eddigi vita megmutatta, hogy itt csak érdekek képviselőitől van szó. Az északnémet agráriusok buzával és rozsszal akarnak üzletet csinálni, a bajorok árpával és a württembergiek zabbal. Az árpavám közgazdasági káros és a mezőgazdaság szempontjából felesleges. Az árpavám emelése esetén a nagy sörgyárak monopóliumot nyerne, míg a kicsinyek és a közepesek tönkremennek. Többek íőlszólalása után a tárgyalás folytatását holnapra halasztották.

Berlin, október 22. A birodalmi gyűlésben beszéltek, hogy gróf Posadowsky a konzervatívokkal szemben megerősítette, hogy a kormány nem fogja visszavonni a vámtarifajavaslát. Ebből az alkalomból élénken kommentálják gróf Bülow birodalmi kancellárnak azt a mondatát, hogy ő nem hajlandó még 10 fillérrel is többet engedni, sőt árpára sem.

A boer vezérek Londonban.

London, október 22. A boer tábornokok ma délután ideértek. Az állomáson kevesen voltak s barátságosan, de nem a régebbi lekezdéssel üdvözölték a boer vezéreket. Alultól mag most sóz sincs arról, hogy a tábornokok és Chamberlain között tárgyalás lesz. A boer vezérek felolvasási körutja a vidéki városokban pénzügyítés céljából későbbre marad.

London, október 22. Botha, Delarey és De Wet boer tábornokok ma ideértek. Kijelentették, hogy nincs szándékuk 'elenleg értekezletre jelkenni Chamberlainnal. Mint a Reuter-ügynökség értesül, a kezdeményezések ehhez tőlük kellene kiindulni mert Chamberlain semmiesetre sem fog ebben az irányban lépést tenni. De Wet november 1-én Délafrikába utazik.

Változás a bolgár kormányban.

Szófia, október 22. Hír szerint Abrasov és Konstantinov miniszterek lemondanak és helyükre Hodsevs és Franca képviselők foglalják el. A kabinet jellege váltoatlan marad.

A szerb kölcsön.

Belgrad, október 22. Mint az itteni lapok értesülnek a bankok az új 15 millió's kölcsön számájára felvett 3/4 millió frank előlegnek utolsó részletét is néhány nap múlva rendelkezésére boosátják a szerb kormánynak. Radovanovic pénzügyminiszter pénzügyi szakemberekből állandó bizottságot szándékozik alakítani, melynek tanácsait minden fontos pénzügyi kérdésben meg fogja hallgatni.

Szerencsétlenség a tengeren.

London, október 22. A Reuter-ügynökség jelentti Curagoból 20-iki keletelt: A hamburg-amerikai vonal Valeria nevű gőzöskének kapitánya, első mérnöke és három matróza vízbe fullt.

A párisi merénység.

Páris, október 22. Megerősítik, hogy az az ember, aki az Elysée kertjének kerítésén át akart mássni, őrlt. A kórházból jött, a hova a saint-lasari pályaudvaron elkövetett öngyilkos kísérlet miatt került. Nem igaz, hogy revolver volt nála. Letartóztatása nem okozott nehézséget.

Közgazdasági távirat.

Bécs, október 22. A kereskedelmi szerződések előkészítésével megbízott ipari központi hivatal azt a kérelmet intézte a kereskedelmi minisztériumhoz, hogy tekintettel a szóban forgó érdekek fontosságára, mielőbb nyissa a Magyarországgal megállapított vámtarifát.

Bécs, október 22. A belügyminisztérium a sajtó- és körülmények behurcolása következtében eltitotta patás-állatoknak a felső-pályai (Sopronmégye) íőlszolgabíróság és Sopron városa területéről Ausztriába való behozatalát, továbbá a sajtó- és körülmények fennforgása miatt a patás-állatoknak a nezsideri (Mosonmégye) és trencsényi határszéli járásokból és Trencsény városából Ausztriába való behozatalát.

Bécs, október 22. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Buza ószre 7.55—7.51, buza tavaszra 7.55—7.51, rozs ószre 6.75—6.73, rozs tavaszra 6.77—6.75, zab ószre 6.60, zab tavaszra 6.59—6.58, tengeri szeptember-októberre 6.85—6.88 K.

Záratkor: Buza ószre 7.44, buza tavaszra 7.43,

rozs ószre 6.68, rozs tavaszra 6.63, zab ószre 6.66, zab tavaszra 6.64, tengeri szeptember-októberre 6.80—6.85 K.

New-York, október 22. (Terményiáradat.) (Zárjat.)

Gyapot: New-Yorkban helyben 8 1/2 (8 1/2). Októberre 8.46 (8.35), Januárra 8.67 (8.15). New-Orleansban helyben 8 1/2 (8 1/2). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 7.30 (7.30). Stand white Philadelphianban 7.25 (7.25). Refined in Cases 8.60 (8.60). Credit Balances at Oil City 180.— (180.—). — Zsír: Western steam 11.20 (11.35). Rohe és Brothers 11.50 (11.55). — Tengeri irányzata szilárd. Októberre 68.— (66 1/2). Decemberre 56 1/4 (55 1/2). — Januárra —.— (52.—). Buza irányzata állandó. — Piroz ószre helyben 77 1/2 (78 1/2). Októberre —.— (—.—). Dec-re 77 1/2 (78 1/2). Januárra —.— (—.—). Márc-ra 77 1/2 (78.—). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1 1/2 (1 1/2). — Kávé: Fair Rio 7. sz. 5 1/2 (5 1/2). — Okt-re 5.— (5.—). Januárra 5.20 (5.20). — Liszt: Spring Wheat clears 3.10. (3.10—). — Cukor: 3 1/2 (3 1/2). — On: 27.50 (27.62—.—). — Réz: 12.— (12.—.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, október 22. (Terményiáradat.) (Zárjat.)

Buza irányzata állandó. — Okt-re —.— (—.—). — Dec-re 72 1/4 (72 1/4). — Tengeri irányzata szilárd. — Okt-re 56.— (56 1/2). — Zsír: Okt-re 10.70 (10.80). — Januárra 9.70 (9.45). — Szalonna short clear 12.17 (12.18—.—). — Sertéshús: Okt-re 16.90 (17.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Magyar. Anglia nem adja ki a katonaszökevényeket. — Az idén csak azokat a póttartalékokokat tartják benn rendes szolgálatra — természetesen csak a javaslat törvényerőre emelkedése esetén — akiket az év október elejére már behívtak nyolcheti kiképzésre.

D. K. Sopron. Magyarország nemzeti vagyonának legjelentősebb alkotó eleme a mezőgazdaságitag hasznosított földirtok, amely az egész népvagyon 43-02%-át teszi. Az összes ingatlan vagyon pedig a nemzeti vagyon három ötdödre sze (60 százaléka). A harmincegy milliárd koronára menő nemzeti vagyonból az államra esik 4.144.883.798 korona vagyon; még pedig 8.529.932.016 korona ingatlan és 6.141.151.782 korona ingó vagyon. A buszonhat szabad királyi és törvényhatósági joggal felruházott, tehát a nagyobb városok tiszta vagyona 429.010.920 korona: a százhat rendezett tanácsu, tehát a kisebb városok tiszta vagyona 163.836.062 korona. Vagyis a városok tiszta vagyona összesen 592.846.982 korona. A községek összes törzsvagyona 268.702.163 K. Az állam, a városok és községek vagyona 5.005.631.948 K. amely a tiszta nemzeti vagyon 19.3%-a. A 31-10 milliárd korona csak a tiszta nemzeti vagyon. A magyar nép összes aktív vagyonának nagysága ebből nem látnató meg, épp oly kevésbé passzívának állapota vagy eladósodottsága. Ha az összes aktív tőkevagyon akarjuk kibehatólni, úgy, mint dr. Felner Frigyes és tárgy munkájában írja, az ingatlan és ingó dologi javak értékéhez, 35.468 millió koronához nem csak a külföldi eleni követeléseket kell számítanunk, hanem az összes osolekő tőkevagyon is. A Magyarországon kamatozóan elhelyezett összes tőkevagyon elég pontosan állapítható meg a magyar egyenes-adórendszer sajátossága mellett; mert a tőkekamat- és járadékadó-törvény rendelkezése szerint az adókötelesek tartoznak évenként bevallani a teljes kamat- és járadékjövendőt, a netaláni adóssági kamatok vagy tartozások evonása nélkül, illetve a pénzintézetek kötelesek a náruk gyűmőldősítés végett elhelyezett tőkékből folyó kamatjövendőt összegét kimutatni az adóhivatalknak és a kamatok után járó 10%-os adót egyidejűleg beszolgáltatni; hasonlóképpen tartoznak a bíróságok a tőkek és kamatok zálogjogi bekebelezésére vonatkozó végzéseket beszoigaltatni. A kamatozóan elhelyezett összes tőkevagyon tehát ugy állapítható meg, hogy a 10%-os tőkekamatadónak megfelelő kamatjövendő a szokásos kamatból mellettel tökéskítésük. Az 1399. évre kivetett 10%-os tőkekamat és járadékadó 1.679.437 forint, a pénzintézeteknél elhelyezett tőkek után járó adó 4.428.343 forint.) Ez a 6.102.785 forint járadékadó, 61,027.860 forint kamat- és járadékjövendőt után fizetettik, ennek pedig (4%-os tökéskítés mellett) 1.526.696.250 frt tőkevagyon felel meg. Ez az 1525 millió azonban a Magyarországon kamatozó tőkek sommáját még nem képviseli. Mert a tőkek utáni kamatjövendők eltitkoltnak az adóztatás elől és sok tőkejövendőt adómentesen. Tehát az 1525 millióhoz legalább 25%-ot kell, a nem teljes bevallások folytán a megadóztatás elől elvont tőkek fejében adunk s az így nyert 1906 millióhoz számíthatók a tőkekamat- és já-

radékadó elől mentes belöldi tőkek. Adómentesek a záloglevelek, a községi kötvények postatakaréknézánál elhelyezett betétek kamatai, a részvények osztalékai és az államadóssági címletek legnagyobb része (1774 millió forint). Ez értékekből annyit kell az 1906 millióhoz adni, amennyi a belöldön van elhelyezve, vagyis 1039 millió forintot. Ez a tőkekamatadó elől mentes összeg az adó elől eső 1906 millióval együtt adja megközelítőleg az összes kamatozó tőkekövetelést: 2945 millió forintot. A magánosok adósságainak becsülésére teljesen hiányzanak az adatok. Pedig igen érdekes volna hozzávetőleges képet alkotni az eladósodottság jelen állásáról. A magánosok összes tartozásának összegére, tehát a Magyarországon levő összes adósságok nagyságára indirekte következtelhetünk. Mert világos, hogy az országban levő összes követelések sommája (2945 millió forint), amely egyben az adóösszeőről tartozás gyanánt jelentkezik, az ebben bennefoglalt külföldi adósk elleni követelések (135 millió forint) levonásával, ellenben a külfölddel szemben tennálló adósságok (2316 millió forint) hozzáadásával adja a belöldieknek belöldi és idegen hitelezők irányában tennálló összes adósságait, ami 5126 millió forint (10.262 millió korona) passzívá összesommat eredményez. Ebben foglaltatik az államadósság 2279 millió forint (4568 millió korona) összegszegél, a községek adóssága 220 millió forinttal. Ha 35.648 millió korona dologi vagyonhoz: a tőkekészeknek 5:90 millió korona tőkekövetelésből álló vagyonát számítjuk, úgy Magyarország összes osolekő vagyona 41.368 millió korona, melyely szembeállítandó 10.262 millió korona szenvedő vagyon. Vagyis a tiszta vagyon az országban 31.106 millió korona.

Kutató. Ha aranyéret találtak, az állam kifizeti a területet. A kutatónak megjelölje a díjazásáról az 1875: XXVII. törvényük rendelkezik; ezt megkaphatja bármely könyvkereskedés útján. — Kanzenmártoni. A közigazgatási hatóság dolga a Paster-műzetbe való szállítás. A kutya tulajdonosa ellen, ha az által elvitoltatás megakadályozta a hatóság eljár s poigári uton karerítés is kaphat, az utóbbi végett azonban forduljon ügyvédhez. — Uránia. Sziveskedjék a kérdést részletesen megírni, így nem tudjuk. — V. Debreczen. A magyar zsidó almanachot, amelyben a napáron kívül bő irodalmi rész van, Ötös károly és Déri Zsigmond szerkesztették. Az almanach ára 2 korona 50 fillér megkaphatja bármely könyvkereskedés útján. — A. E. Szilagy. Emésztési betegségeinek szakorvosai: dr. Hirschler Ágost (Gyász-utca 20.), dr. Hári Pál (Nagykorona-utca 16.), Bör-betegségei szakorvosai: Török Lajos (Alkotmány-utca 7.), dr. Weyner Emil (Füred-utca 8.). Sebész: Hercei Manó tanár (Városligeti isor 9.). Nőgyógyász: Bäcker József (Zerge-utca 25.). Bőrgyógyász és kozmetika szakorvosa: dr. Weyner Emil (óime tonteb); Kóty tanár udvari tanácsos. — G. E. Ninos jelenleg a fővárosban. — E. B. Budapest. Sajnáljuk, de ezáltal nincs lapunknál semmiféle állás üresedésben. — Rangfokozat. A királyi tanácsos: nagyságos, a miniszteri tanácsos: méltóságos. — S. F. Eger. Szirmai Olga a pécsi színbaz tagja. — Nyitra-Eallus. Márkus Emuának két leánya van: Tessa és Romola. Fia nincs.

N a p i r e n d.

Napló: Csütörtök, október 23. — Római katolikus: Kap. János. — Protestáns: Kapistván. — Görög-orosz: (október 10.) Eulamp. — Zsidó: Tschir 22. Schem ar. — Nap kél: 6 óra 16 percek. — Nyugask: 4 óra 40 percek. — Hold kél: 10 óra 29 percek este. — Nyugask: 12 óra 28 percek délután. — Utolsó negyed 11 óra 58 percek este.

A miniszterelnök mint belügyminiszter fogad d. u. 4 órakor.

A közoktatásiügyi miniszter fogad d. u. 4 órakor.

A honvédelmi miniszter fogad délelőtt 11 órakor.

Az igazságügyi miniszter fogad délután 1 órakor.

Nemzeti Múzeum. Természettajri tár. Nyitva van délelőtt 9 órától délután 1 óráig.

Iparművészeti Múzeum nyitva délelőtt 9—1-ig; a vele kapcsolatos Angol kiállítás délelőtt 9 órától délután 5 óráig.

Technológiai iparmúzeum nyitva délelőtt 9—1-ig.

Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-út 72. sz.) délelőtt 9-10 1 óráig.

Földtani intézet múzeuma nyitva délelőtt 9—1 óráig.

Szabaművelő secltar (Krisztófal-körút 19.) nyitva délelőtt 9—1 óráig.

Múzeumi könyvtár d. e. 9—1 óráig.

Akadémiai könyvtár délután 3—7 óráig.

Közetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12-ig és délután 3-tól este 8-ig.

Az Orvosokételek képbizálása a városligeti Múzeumokban délelőtt 9 órától este 6 óráig. Belépjéti: korona.

Nemzeti Szalon állandó kiállítása a Ferenciek-terv 9. sz. d. s. 9 órától este 8-ig. Belépjéti 50 fillér.

Menyegőselet helyszere a Markó- és Sölyom-utca szagán, reggel 8 órától este 6-ig.

Állatkert a Városligeten nyitva egész nap. Belépjéti 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szakkönyvtára, tudakozó osztálya és keleti miniatúr V. kerület vaci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-10 órától 12-ig és délután 3 óráól 6 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzemeltetőség armbúsekat is eszkelő) a városligeti iparfacsarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. kerület 32. szám alatt.

KÜLÖNFÉLÉK

Az első stációjánál.

Állunk merengve az első stációjánál...
S te szósz eszese: „Hát tovább nem megyünk?”
No... ne huzz magaddal... Nézd, nézd virágom:
Sűrűl körülöttünk, a nap is letűnt.
Hadd a Kálváriát, Krisztus szénvedését...
Fekete szárnyakon jó a csöndes est.
Ne menjünk tovább már... gyászborult lelkem
Ereszd el a helyről, angyalom, ereszd.

Nézd, oh nézd a várost: ráborul az éjjel.
Oh ez éji fátyol mennyi bűnt takar!
Krisztus szénvedésén megistult a lélek,
Szabadulni innen oh hát mért akar?
Hűz a bűnök árja, s mintha sügna, zúgna:
— Krisztus szénvedése?... Hadd, oh hadd el ezt!
No tőprengj felette, úgy sem érted ember...
Lent zsihang az élet: ezt, csak ezt szeresd!

Lent zsihang az élet... Hallod, édes hallod?
Hílet, szent rajongást ahogy kinevet?
Szeretni tanítasz?... Oh mi balgaság ez!
Lent a bűnök árja; meg sem értenek.
Libegő szárnyakon te szállj el felette...
Gyöngye virágok a tövist ne keresd.
Neked a mirtus az, s a Golgota útja:
Hőféhér nyakadon kis aranykereszt...

Gellért Oszkár.

+ Bismarck-adomák. Keyserling Sándor gróf-
nak, Bismarck barátjának halála után, leánya: Taube
báróné, sajtó alá rendezte naplóját és levelezését. A
terjedelmes mű most jelent meg Berlinben és Bismarck
sok érdekes mondatát tartalmazza. Keyserling és
Bismarck tudvalevőleg ifjúkori jó barátok voltak. Mi-
dőn a kancellár még pétervári nagykövet volt, meg-
látogatta barátját ráköllő birtokán. Délelőtt a jó bará-
tok sétálgattak az uradalom területén s Bismarck
gyakran szóba elegyedett a parasztokkal. Keyserling
készséggel vállalkozott a tolmács szerepére s közve-
tette Bismarck kérdéseit:

— Nos, barátom, meg vagytok-e elégedve az új
kéményekkel? Fűdésznatok nagylelkűen gondosko-
dott rólatok, midőn kéményes házakat építtetett
számotokra.

— Hát csak meg volnánk elégedve, uram! —
válaszolt a paraszt. — Előente ugyan sok bajunk
volt vele, de amióta betöltöttük a kéményt, minden
rendben van.

Az együgyű válaszon Bismarck jóízűen ne-
vellett.

Gróf Keyserling leányának irt leveleiben gyak-
ran a legnagyobb bámulattal és elragadtatással szól a
nagy kancellárról. Egy ízben Barzinban meglátogatta
barátját s ekkor leánya is elkísérte. A báróné ez aka-

lomma sok érdekes mondatát jegyezte fel s most apja
memoárjai közt hosszasan megemlékezik a gróf bar-
zini tartózkodásáról. Egy ízben a kancellár az egye-
temek tanrendszéről szót s elítélőleg nyilatkozott a
tanítási módszerről.

— Az előadásokon semmit sem lehet tanulni —
mondta — s amit a diáknak a vizsgán tudni kell, egy
hét alatt elsajátíthatja. A tanulókra nézve ez valóságos
Isten csapása, mert a sok lödörgés közben elhészad-
nak és egészségsüket rontják.

— Midőn nemrég Berlinben voltam — szolt a
grófné — s az egyetem mellett elhaladtam, elzár-
kenyültem s eszembe jutott, hogy az én Bismarckom
is ott töltte tanulóléveit.

— Sohasem mulasztottad el az előadásokat? —
kérdém tőle.

S Bismarck azt válaszolta, hogy egyetlen elő-
adásán sem volt jelen.

— Nem is láttuk az egyetemen — mondta Keyser-
ling. — Emlékszem, hogy egy héttel a vizsga előtt
kezdett tanulni s több sajnálkozva említé, hogy tul-
sokat tanult, a felére sem lett volna szüksége.

Bismarck belíntott fejével és mosolygott a régi
reminiscenciákon.

Utóbb az orvosokról szolt és a kancellár el-
mesélte, hogy egyszer nagy láza volt s orvosa ta-
nácsára ágyba fektűd. Utóbb étvágya támadt s kol-
bászt és sürt akart hozatni. Az orvos ezen szörnyen
megbotránkozott s azt mondta, hogy könnyelműsé-
gemnek biztos halál lesz a vége! — mondta Bi-
smarck. — En azonban megkértem báziasszonyomat,
hogy hozzon kenyeret, kolbászt és sürt és jéllaktam
kedvenc eledellemmel. Másnap kutyabajom sem volt.

Midőn Bismarckot megkérdezték, hogy mikép-
pen neveljék a királyi hercegeket, a kancellár így
válaszolt:

— A kis hercegeket én perzsa módon nevel-
ném. Megtanítanám vívni, lovagolni, sokáig egy hely-
ben állni, nehány trázéria is megtanítanám, de főleg
arra oktálnám, hogy hogyan kell hazudni.

A mi felséges urunk azonban, — szolt némi
tűndés után — nem jártas ebben a művészetben.

+ A félelem az állatoknál. Nemesok az em-
berekben, hanem az állatokon is meg lehet figyelni,
hogy félnek s megfigyelték azt is, hogy ennek a
lélelemnek küll jelei is vannak. Így például a nyul
nagyon észrevehető jeleit mutatja az aggodalomnak,
ha zavarják, vagy megtámadják. Meglapul és a ket-
rec legsötétebb sarkába húzódik, a jüle elvörösödik
és forró lesz. Ha a kakas megijed, elsápad, majd
elvörösödik a taréja, a kutyánál pedig a lélegzés
ritmusának megváltozásában jelentkezik a félelem.
Egy XV. századbeli könyvben egész sorát találjuk
följegyezve azoknak a jeleknek, amelyekkel az álla-
tok a lélelmüket nyilvánítják. *De imaginatione gal-*

linae. — ez a címe a könyvnek, amely az ezpe-
rimentum mirabile különféle eseteit ismerteti. Ha
egy tyukot egy darab ideig a hátával a földre szo-
ritunk, azután a csőrén végig huzunk egy krétát,
akkor az állat mintegy hipnotizálva meredten marad
ebben a kellemetlen helyzetben, amíg csak valami zaj
fől nem riasztja. Ezt a kísérletet sokáig az állati hip-
nózis jelének tekintették, de ezzel szemben egy híres
pszichológus, Preyer határozottan kifejtette, hogy itt
csak a reméltet nyilvánulásáról, a katalépszia bizo-
nyos neméről van szó. Hasonló megfigyeléseket lehet
tenni kutyákon, békákon, rákokon és kigyókon, sőt a
sokat vitatott kigyóbűvölés is idetartozik. Arra vonat-
kozólag, hogy a félelem örököl, vagy szerzett tulaj-
donsága-e az állatoknak, beható tanulmányozásokat
eszközöltek és arra a tapasztalatra jutottak, hogy a
félelem szerzett tulajdonsága az állatoknak.

+ Liptói tót babonák. Az Etnografiában Istvánffy
Gyula írja le ezeket az érdekes babonákat. A boszork-
ányok, hogy semmiféle veszedelmet ne hozzanak a
háza, Szent János-napján seprűt szoktak égetni.

Tavaszzsal, mikor a juhokat először hajják ki
a havasi legelőre, a juhász a falu közepén meg szokta
állítani a nyáját s szenteit vízzel megiecskendezi,
nehogy a juhok tejét a boszorkányok elvigyék s
ugyancsak ekkor és ugyane célból a juhások egy
kis libát fognak s azt a falu végén rakott tűzben ei-
égetik s hamvával a juhok hátát behintik.

A tót néphiedelem szerint a boszorkányt meg
is lehet látni, nemesok karácsony éjjelén, a Luca-
napjától kezdve faragott széken, hanem akkor is, ha
a tehenet először hajják ki a legelőre, csak menjen
fel a család egyik tagja (akár férfi, akár nő az mind-
egy) a padlásra, s ott tegyen a padláslyuk elé egy
eke-kereket, az elé meg egy szitát s ezen keresztül a
kerék tengely-lyukán át nézzen a tehenre. Ha bo-
szorkányt lát a tehen hátán ülni vagy táncolni, akkor
a jóság kevés és véres tejet fog adni.

A tehen megrontását álaában a boszorkányok
művének tartják, s megláthatni vélik olyképpen is,
hogy a gazdasszony tegyen a vásáron alku nélkül
egy cserépfazekat, azt vigye az istállóba s egy égrő
gyertyát rejtsen alája és elsőszülött gyermekét öb-
en tartva, a következő boszorkány-kiolvasót mondja el
mellette:

Ide varázshatalom,
Ide mind, úgy ahámom!
Régi szokás szerint teszek;
Kérszomból sarat veszek;
Kovács, kőfény- s csinveskészt
Potrezelemet, vadfolyókat,
A mellé meg galagonyát,
S éj idején temetőben,
Sírób kiasott koponyát,
Aztán, hogyna jó az éjtel
Üstbő fűzőm meg s tűzénél
Vén boszorkány monódkáját
Mondom el kerék agyán át:
Ha beteg is, ha holt is,

REGÉNY

Bánék, Andrásék.

Irtá: Gyarmathy Zsigáné.

(23)

XV.

Beteg testvére mellett Bán Gábor nagy meg-
lepetéssel olvasta a leánya levelét:
„Drága, kedves, jó apuskám! Kis Kata meg-
halt éppen az anyja temetése után való napon.
Nagyon sajnálom; sok könnyű hullattam érte...
mert most már tudok sirni is!

Emlékszik kedves apa, hányszor mondta:
kívánjon már egyszer valamit az én kis leányom
is; nagy örömet okozna azzal nekem. Most hát
kívánok valamit kedves apa és ha kére-
somben jó szívvvel egyezik, nagy öröm lesz az ne-
kem. Öröke fogadtam a kis Kata gyermekét,
ugy-e édes apa nem nehezelt ezért? Nem is kér-
zei, mi nekem ez a gyermek; ennek köszönöm
életemet, kedvemot; mióta itt van mellettem és
rám néz a gyönyörű barna szemével, minden
megváltozott körülöttem és bizony sokkal szebb
most az ősi hervadás, mint volt a tavasz virulása:
ha fú a szél és hullanak a sárgult levelek, szívem
telegyül gyönyörűséggel... minden szép és jó...
nagy örölköz az életnek és nagyon erősödöm. Édes apa
és nagymama azt mondja, a szímem sohasem volt
ilyen jó. Repeső szívvel várom, kedves apuskám,
hadd lássa, mi lett a kicsikéjéből és lássa a ked-
ves kis Gyurit is... Oh, bár nyerné meg a szí-
vét... nagymama már nagyon szereti, el-elnezi
hosszasan, aztán mindig megsimogatja: áldott jó
nagymaga!

Még nincs háromhetes a kicsi Gyuri és már
olyan okosan néz azzal az ő szép nagy barna
szemével...
Hát Klárisz néni hogy van? Oh, bár gyó-

gyulna meg és jönné ide a tavasszal, akkor már
karonülő lesz a kis Gyuri...

Es ami még e levélben volt, az mind a kicsi
Gyuri körül forgott és Bán kiséé különönsnek ta-
lálta az egészet; nem értette, hogy egy idegen
gyermek hogy idézhet elő ekkora változást? Igaz,
nagyon szerette a gyermek anyját, de azért mégis
különös ez az egész... hiszen a Mária szénvedését a
nem viszonzott szerelem okozta, az hervasztotta el...
és most azt írja, hogy egészséges, megjött az élet-
kedve, örül mindennek. Ezt nem tudja megérteni; de
azért végtelenül örövend a hihetetlenül gyors vál-
tozásnak; most már ő is meg fog szabadulni
gyöttrő aggodalmától és az imádott gyermek her-
vadása nem hozza rá az öröm nélkül való élet
kínos igáját. Ismét úgy lesz minden a szülőföld
űde táján, mint eddig volt; s habár őt sem ke-
rűlte el a bánat, de azért szíve mélyén érintetle-
nül maradt a megnyugvás égi békéje: az a rajongó
szeretet, mely édes anyjához, leányához és a ter-
mészethez fűzte, kellemessé tette az életet, nem
kívánt semmi mást, csak hogy úgy legyen ezental
is. Es egyszerre csak hő vágya kelt meglátni a
felüdült gyermeket. Nehány napra el akart utazni
a tengerparton időző régi barátájához, kivel az
András Gyuri ügyében óhajtott beszélni, azután
pedig látni akarja az ő kis Mártáját.

Klárisz grófné is ugyanezt akarta, csak más
módon. Bár haza szeretett volna menni, testvére
meg azt sürgette, hogy hívja oda a leányát, látni
akarja.

— De édes Klárisz, elég ha Mária és én
távol vagyunk édes anyántól, nem hivatjuk el
tőle az unokáját is?

Az idages, beteg grófnének elég volt ennyi
ellenvetés, hogy állapota rosszabbra forduljon és
a doktor kiséé szemrehányó hangon mondta:

— A legnagyobb kiméletet parancsolja a
beteg állapota; azért ne méltóztatssék semmiben
ellentmondani.

A Mária rábeszélése folytán végre belenyu-
godott a beteg, hogy ha megérkezik Márta, a

gróf hazamehet édes anyjukhoz. Mártát majd
felhozza az öreg jószágigazgató.

De a kis grófnő nem volt elragadtatva a
hívas felett és éppen nem sietett valami nagyon.
Meglátta a függönyös kis bölcső mellett és nézte,
nézte az alvó gyermeket; pedig keveset láthatott
belőle, mert a parányiság két kis öklét odaszori-
totta harmat-arcocskájához, és úgy aludt csende-
sen, pihegve. Egyszer megmozdult, mire Márta
azonnal felkapta, megcsókolta, aztán arcához szo-
ritotta bársonypuha arcocskáját:

— Ez, ez a te édes melegséged gyógyította
meg a szívemet; te hoztad nekem az életet, a me-
leget, te nyitottad meg az anyád elzárt szívét,
hogy tudtul adja, ami nélkül nem élhettem: a
bátyád szerelmét... oh kedves, kedves kicsi
fiam, te vagy az én életem, mindenem; tudom,
hogy édesanyád igazat mondot, hiszek neki
és boldog vagyok. Nem, nem akarom kutatni a
dolgokat... a bátyád szeret; hallod, kicsi Gyuri,
szeret a bátyád! Ugy-e, ez elég nekünk? — El-
vette arcától a gyermeket és úgy szemlélte. —
Igy, így, nézz rám azzal a gyönyörű szemeddél;
ez az én boldogságom... Oh, mint ismerem
ezt a szemet!... És csak rám nézel így, érzem,
hogy csak rám, mert tudod, mint imádlak én,
édes, kicsi fiam.

Es ilyen jelenetek naponta ismétlődtek és
Márta mindig üdűbb, virulóbb lett a nagy szeretet
melegétől; akkor áradt rá ez az életet meleg, midőn
már megfagyott minden reménye az utolsó talál-
kozás dermeszt hidegétől. Szegény Gyuri! Ugy
hát akkor te is ugy szenvedtél, mint én... de
még sem! te tudtad, hogy szeretlek... És ha
tudtad, miért nézted oly fagyosan rám? Es már
vége mindennek...

Sokszor gondolt ilyeneket; de soha sem ke-
serűséggel és mikor nem tudta teljesen megfej-
teni az eseményeket, mindig a gyermekhez me-
nekült és egészen megnyugodott. Kis Kata is azt
mondta volt, hogy később meg fog érteni mind-
ent és azt is mondta, hogy Gyuri még távoztá-
ban is mind csak azt kiáltotta: Szeretem, szere-

Jömie kell akkor is,
Meglegyen, mit akarok,
Mert nélküle meghalok.
Usthe minden varázslással
Főjön össze mind egymással!
Románca, románca
Elmegyünk a tünce!
S te keréknyom híd ide,
Kökény-vessző gyűjtés ide,
Petrezselyem ide kergesd,
Galagonya, te, sietesd,
Vad folyódról ne hagyj nyugton,
S csipke-vessző ide verd,
Kovács ne adj neki helyt,
Ha beteg is, ha holt is
El kell jönni akkor is,
Meglegyen, mit akarok,
Mert nélküle meghalok.

Eztán a fazék alul a kialudt gyertyát vegye ki s akkor a tehenet megrontó boszorkányt látni fogja.

A tehén, ha kevés és rossz tejet ad, végy elő egy régi rongyos kuzuhot (báránnyóból készített ujjatlan bekecsket) s öntsd rá a kifejt tejet éjjel 12 órakor, aztán a fentebb közölt kiolvasót mondva, a kuzuhot egy olyan csipkevesszővel verjed, amely magányosan nőtt föl a csipkebokor tövéből, akkor tulajdonképpen a boszorkányt fogod elverni s többé sohasem jó a tehénhez.

Ha valakinek szép kövér marháját megirigyled, fekete rongyot rejtis az istálló padlójára (a hidás) alá, akkor okvetlenül leromlik, azonban van olyan aszszony, aki a tehén romlásának okát meg tudja mondani s ha a rongyot a hidás alól kivesszük, a jószág ismét felszedi magát.

Ha idegen istállóban valaki szép marhát lát, köpködjön rá, nehogy a szemével megverje s lefoggyon. Ez annyira általános szokás, hogy még az utcán végre szaladó malac felé is köpködni szoktak, ha szépsége feltűnik, nehogy az akaratlan szemmelverés következtében leromoljon.

Érdekes holttest beszéd. Bacon Karolina, paducahi 76 éves asszony, elkészült a halálra. Rendben lett volna minden, csak azt szerette volna még tudni, hogy mennyit hagyjon a papnak a buszuztató beszédjéért. Addig töprengött, míg végre egy oldotta meg a kérdést, hogy még életében megtartotta a temetést. Osszehívta a rokonságot, a papot és a kántort s a gyülekezet élén ülve hallgatta végig a szertartást és a beszédet. Es most Bacon Carolina nyugodtan hal meg.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A sérült bankjegyek. Az Osztrák-Magyar Bank júliánca szeptember 25-én tartott ülésében használhatatlanná vált vagy sérült 1902. évi kibocsátású 100 koronás bankjegyek kicserélése, illetőleg részleges

megtérítése tárgyában az alábbi szabályzatot határozta el: A véletlen folytán használhatatlanná vált, bemocskolt bankjegyeket a bankintézetek beváltására csak akkor fogadják el, ha azoknak valódisága kétségtelen. Ellenkező esetben a bankintézetek a pénzt a bécsi központi pénztárhoz tartoznak beküldeni. Ha a bankjegyek szándékosan is lettek megváltoztatva és ennek folytán nem használhatók, de nem hamis pénzek, úgy a pénztézetek 10 fillér kezelési költség ellenében kötelesek azokat beváltani. Ha a bankjegyekből egyes részek hiányoznak, úgy akkor csak avval az összeggel váltatnak be, mely a bankjegyeknek sérletlen részeire esik. A darabokra összetépett bankjegyek, melyeknek értéke ki nem szabható, a bank bécsi központi pénztárhoz küldendők be értékesítés céljából.

Fiume áru- és hajóforgalma. A magyar királyi központi statisztikai hivatal által közölt adatok szerint Fiume kikötőbe szeptemberben 400 darab és 216.782 mm. áru érkezett tengeren, a kikötőből tengeren elszállított áruk mennyisége pedig 22 darabot és 550.278 mm.-t tett. Ez adatok szerint úgy a a behozatal, mint a kivitel szeptemberben kisebb volt, mint a múlt év ugyane hónapjában és pedig a behozatal mintegy 11 ezer, a kivitel pedig körülbelül 6 ezer mm.-val. A fontosabb behozatali áruk a következők: tengeri 7752 mm., bor 22.541 mm., puhafaterenda 10.670 mm., ásványiszén 70.990 mm., nyers és durván megmunkált kővek 8161 mm., téglák és cserépszindelyek 9084 mm., salétrom 15.757 mm., lén 6503 mm. stb. A kivitelben nagyobb mennyiségekkel a következő áruk szerepeltek: homok- és kristálycukor 11.665 mm., buza 13.643 mm., árpa 41.966 mm., tengeri 26.259 mm., bab 9547 mm., liszt 116.731 mm., donga, tőgyfából 48.444 mm., donga, bükkfából 11.693 mm., deszka, léc elsősorú keményfából 39.867 mm., deszka, léc másodrendű keményfából 9957 mm., gerenda, négyzetes másodrendű keményfából 14.009 mm., puhafaterenda 38.253 mm., gerenda, négyzetes puhafából 34.787 mm., tőgyfakivonat 17.072 mm. stb.

Külkereskedelmi forgalmunk. A m. kir. központi statisztikai hivatal adatai szerint szeptemberben Magyarországról területeire összesen 2.916.171 q. és 209.270 darab árut hoztak be; e mennyiségből 1.815.770 q. és 73.351 darabot Ausztriából. Kivitelünk ugyane hónapban 6.009.997 q.-t és 1.257.046 darabot tett, magába Ausztriába 4.923.552 q.-t és 606.817 darabot vittünk ki. A január-szeptemberi időszak eredményeit szembeállítva az 1901. év január-szeptemberi időszakának eredményeivel, azt látjuk, hogy behozatalunk mennyisége majd 21 millió méterezésével kisebb volt, mint a múlt év megfelelő időszakában, kivitelünk pedig az elmúlt év megfelelő időszakával szemben több mint 600.000 méterezésével csökkent. A behozatal összes értéke 865-96 millió koronát, a kivitel értéke pedig 919-97 millió koronát tett. Kereskedelmi mérlegünk 54-01 millió koronával volt aktív, Ausztriával szemben azonban 20-62 millió koronával passzív. Behozatali oikkeink között legfontosabbak a fonó- és szövőipar készítményei, melyekért összesen 289-10 millió koronát fizettünk a külföldnek, ebből egyedül Ausztriának 280-42 millió koronát. E csoport után következnek a ruházatok és fémtermékek csoportja 61-75 millió koronával (ebből Ausztria

51-10 millió korona), bőr és bőráruk 46-61 millió koronával (ebből Ausztria 44-07 millió korona), vas és vasárak 41-21 millió koronával (ebből Ausztria 37-83 millió korona), mü- és hangszerek 33-57 millió koronával (ebből Ausztria 27,69 millió korona), gépek- és géprészek 28-96 millió koronával (ebből Ausztria 23,18 millió korona) stb. Ez év első kilenc hónapjában a legfontosabb kiviteli cikknélkül, a lisztnél jelentékenyebb csökkentés észlelünk, a gabonamétek közül pedig a kivitt mennyiségben csak a kukoricánál észlelhető jelentéktelen emelkedés, a többi gabonamétekből pedig kivitelünk, a rozsról sem szólva, csökkent. Vágó- és igaz-állat kivitelünk ez év kilenc első hónapjában kivétel nélkül emelkedett. Számszerint legnagyobb volt az emelkedés a sertésekénél, melyeknek kivitele majd 46 ezer darabbal volt nagyobb, mint a múlt év kilenc első hónapjában.

Sorsolás. A magyar földművelésügyi 4%-os adómentes kötvényeknek rendes 10 évi. XVIII. sorsolása 908.400 korona (484.200 forint) nértékkel e hó 29-ikén, azertian reggeli 8 órától kezdve a földművelésügyi pénzalap m. kir. igazgatóságának hivatalos helyiségében (L. kerület, Vár, Uri-utca 53. sz., I. emelet) fog megtartatni; az eredmény annak idején közzétetik.

Fizetésképtelenségek. A bécsi Creditorum-Verein a következő fizetésképtelenségeket jelenti: *Benyovits István Kolozsvár, Fried Jenő kereskedő Tisza-Ujlak, Róza Adolf kereskedő Galánta, Ssemere és Kálmán-cég Kassa.*

Denaturált szesz. (Kálmár Sándor jelentése a Budapesti Napló részére.) Az export áruk a kiviteli üzlet erőteljes fellendülése folytán emelkedtek és ennek kihatása a denaturált szeszre annál is inkább sem maradhatott el, mert a fogyasztás igen jó és a tengeri áruk megdrágultak. Emelkedő irányzat mellett nagyobb költségek létesültek, mert a másodkéz siet bianco eladását fedezni. Mai nagybani jegyzések azonnali szállitásra 32.—33.— korona, egy éven belül történő átvételre 33.—34.— korona per 10.000 literlik, ingyen barbelben, készpénzfizetés mellett, engedmény nélkül. Egyes barbelék egy koronával drágábbak.

Sertéskonsumvásár. (A székesfehérvári sertésvásár és közvágóhid intéztsége.) Október 22-én. Főhajtás: Zsírterest, ugyint örög I. rendű 850 kilogrammon felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husstértes ugyint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 240—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főhajtás összege 749 darab. Előző napi maradvány 155 darab, összesen 904 darab. Eladott 530 drb. Maradvány 374 darab. A vásár irányzata élénk. Az árak szilárdak. — Következő árak jegyzetetek: Zsírterest: Öreg I. r. 350 kg.-on felül 92—96 fillér, II. rendű 280—350 kilogramm 88—92 fillér, kanló — fillér, silány — fillér, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 102—106 fillér, fiatal közép 220—300 kilogramm 92—104 fillér, fiatal könnyű 220 kilogramm 78—92 fillér, süldő — fillér, malac — fillér. Husstértes: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillér, könnyű 140—300 ki-

tem! Ez minden, ennél többet nem kíván... és mégis többet kapott. Ilyenkor mély és boldogító hálalérezéssel szorította szivére a gyermeket... és most el kell távoznia e gyermektől!

— De, nagymamám, pár nap múlva vissrajövök; talán nem fog azért megnehezeltelní Klárisz néni?

— Hogy visszajöhess, kis unokám, szükséges előbb elutaznod és te nem nagyon sietsz; de tovább már nem halogathatjuk az indulásodat, meg is sűrűnyöztetem apádnak, hogy reggel indultok; így hát ehhez tartsd magad, kicsikém.

— Édes jó nagymamuskám, ugy-e megengedi, hogy nappal odavigyék a bölcsőt, ahol mindig láthatja a gyermeket; éjjelre pedig a hálótermébe nyíló szobába? Megkértem a kulcsárnét, hogy menjen be ő is aludni a dajkához és nagyon, nagyon figyeljen a kicsi Gyurira... aztán Feketének is megígérte...

— Csak légy nyugodt, kis unokám és hidd el nekem, hogy volt még közöm gyermekhez.

— De azok nagymamához tartoztak, ez pedig egy kis idegen, szegényke.

— Az én szívemnek már nem idegen...

— Oh, édes angyali jó nagymamuskám! Hozzáfutott, arcát, kezét csókokkal halmozta és dicsérete a nagymamát is, de a gyermeket még inkább, mert olyan okos, olyan szép, jó gyermek nincs több a világon. Aztán mikor ránéz a gyönyörű barna szemével, Márta látja, hogy ezt mondja: szeretlek, szeretlek! Es higgye el a nagymama, hogy a kicsi Gyuri ezt úgy is érzi, csak még nem tudja kimondani.

Másnap reggel aztán beszállították a csipkés függönyű bölcsőt a nagymama napfényes, fehér termébe; Márta vitte a gyermeket és biztattatta, hogy ne busuljon, miközben gyöngéden csókolta szemét, arcát.

A derült arcú, szelíd tekintetű öreg jószágigazgató már utikészen állott az egyik oszlop mellett és mosolyogva nézte a gyönyörű fiatal leányt, mint dajkálja a gyermeket; aztán kezdte biztatni az indulásra; mert nem hiszi, hogy azzal,

ha lekésnek, valami kellemes dolgot okoznának a grófnak, aki ott fog rájuk várni az indóháznál.

— Nem késünk, dehogyan késünk le, édes Zágony bácsi! De látja el kell előbb rendezni a gyermeket... Jöjjön csak, nézze meg, be szép kis fiam van: ugy-e, nagyon szép?

— Igazán szép gyermek — mondta az öreg, aztán ismét csak azon volt, hogy bizony lekésnek!

Nem kétek le és amint elhelyezkedtek a vasuti kocsiában, Márta elől kezdte a gyermek dicséretét. Zágony mosolyogva hallgatta, miközben azon gondolkodott: mint lehet így rajongani egy gyermekért, egy idegen gyermekért? Akármint is, jól van az így: ez a nagy szeretet legalább felüdítette szegény kisleányt a testvére után való nagy bánatából. Es senki sem gondolhatott egyebet; ugyan ki sejtethé, hogy e rendkívüli szeretet egyuttal lángoló hálalérszés is a meghalt anya iránt, aki felfedezte előtte a Gyuri szerelmét és aki még arra is figyelmeztette, hogy a gyermek a bátyja szemét örökölte. Es Márta, mint hajdan kicsi leány korában, úgy fohászzkodott most újult minden estve: En istenem, áldd meg Andrást Katát!

Bán gróf várta a leányát és mikor meglátta, csodálkozva kiáltott fel:

— Kicsi Mártám, igazán te vagy az! De hát ugyan mily csoda történt veled? Megnőttél, kitellett és úgy virulsz, mint a rózsák! Es rózsás arcát simogatva, melegen szorította keblére.

Mártát is meglepte a gyors átváltozás: ilyenre nem számított. Márta vidáman mosolygott; kék szemében életkedv ragyogott és azt kezdte tudakozni, hogy vajjon meddig kell itt maradnia? E közben berobogott az Erdélybe vivő gyorsvonat, Bán még egyszer megcsókolta, megdicsérete a leányát, aztán Zágonyval felszállt és kérdézősködni kezdett az otthon való dolgokról:

— Hát meghalt szegény Andrást Mártonné? Az urát nem szelidítette meg a kettős bánat? Hát az őszi szántások miben vannak? Mi az újság a megyében, a szülőfaluban?... Minden jól

van, de legjobb az, hogy a leánya visszanyerte az egészségét.

— De mennyire visszanyerte! — erősíti Zágony — a gyermek, a gyermek hozta ezt az egészséget... oh, a gróf ur nem is képzelte, mint imádja a kis grófnót a gyermeket... én, mint afféle agglégény, akinek nem volt gyermeke, nem csoda, ha nem tudom megérteni... különben igazán szép, erőteljes kis fiú... reggel nekem is megmutatta Márta grófnő... de hát az agg legény előtt gyermek, gyermek... mi nem olyan szemmel nézünk... úgy vettem észre, hogy nagyobb elragadtatást várt tőlem; mert hát Bánkuttól Budapestig mindig csak a gyermekről beszélte...

A gyermek história valahogy kezdett kellemlen lenni a grófnak. Nem tudta ugyan megmagyarázni miért, de úgy találta, mintha felette sok szó esnék róla.

Ejfélokor érkeztek haza, az öreg grófnét nem akarta felzavarni. Az étkezé-kocsiában vacsoráltak és teáztak, így hát megérkezve, azonnal lefeküdt. Csak ritkán szokott álmolni, de most álmódott; száz meg száz pályásbabát hoztak mindenfelől, azt mind árárták a mellére, alig lehetett tőlük lélekezni, aztán jött Márta üdén, pirosan és nevetett és hozott még egy babát.

— Nézze, édes apa, ez a legszebb! — Es azt is a mellére tette, az volt a legsúlyosabb, attól elállt a lélekezete s nyomban fel is ébredt és el sem tudott többet aludni.

Reggel úgy tíz óra felé ment be az öreg grófnéhoz. Kevéssel azelőtt esütkézt be az ives ablakok szárnyait; az ősi reggel friss levegője hűvösen áradt a nagyterembe és összevegyült a kandallók langyos melegével és a rózsák, meg a rezedabokréták édes illatával. A keleti ablakoson ragyogva tört be a reggeli nap sugar s aranyos pontokkal szórta be a fehér márványoszlopokat.

(Folytatása következik.)

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Csütörtök, 1902. október hó 23-án.

Lohengrin.

Regényes opera 3 felvonásban. Irtá és zenéjét szerzette Wagner Richard. Fordították Böhm Gusztáv és Ormay Ferenc.

Személyek:

I. Henrik	Ney D.	A király hir.	Mihályi
Lohengrin	Bochnicek	1)	Dalnoki
Brabant	Krammer T.	2)	Kiss
Gotfried h. Kranner	3)	lovag	Ney B.
Telramund Beck	4)		Kornai
Ortrud, neje	Diósyne		

Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1902. október hó 23-án.

A föld.

Színmű 3 felvonásban. Irták: Kemechev Jenő és Malonyay D. Személyek:

Kovács	Szacsavay	Marossi	Gál
Zuzsa	Jászai	Bódog	Rózsahegy
Klári	Márkus E.	Susanne	Deli E.
Vékyne	Sz. Priello K.	Vékey	Gyenes
Gedeon	Császár	Bodza	Gabányi
Juliska	Ligeti	Gergő	Kőrösmezei

Kezdeté 7 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1902. október hó 23-án.

Fedák Sári vendégfelléptével

Csókán szerzett vőlegény.

Énekes bohózat 3 felvonásban. Irtá Szigetti József. Zenéjét szerzelte: Serly Lajos. Személyek:

Csontai	Balassa	Trauer	Vendrei
Béla	Góth	Előjáró	Kazaliczky
Esztí	Postagni	Irmag	Tapolczai
Abrai Irén	Fedák	Futaki	Szerényi
Barnyai	Pethos	Ripacs	Hegedűs
Olga	Nógrádi	Nefeletjs	Nikó

K. z. te 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1902. október hó 23-án.

Egy görbe nap.

Énekes bohózat 3 felv., dalokkal és táncokkal. Irták Csicsery Bors és Tsa. Zenéjét részben szerzette Barna László. Személyek:

Borsos J.	Dezoff	Tarjagoss	Szerdahelyi
Wewrewshegy	Németh	Dicsőfi	Delli
Leona	Krecsányi	Sanyaró	Vendel Újvári
Izolda	Dóry M.	Tolyáss	Dániel Szabó
Kraxeihuber	Kovács	M. Hombár	Horváth
Krasznababay	Szirmai	Rendőr	Nyárai
Monokles báró	Sümeji	Tízoltó	Kenedich
Mokányi	Kis M.	Elsa	Harmath
Bukovay	Kovács K.	Juci	Blaha

Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1902. október hó 23-án.

A második házasság.

Bohóság 3 felvonásban. Irták Szyvano és Froyez. Fordította Fái J. Béla. Személyek:

Bringuet	Faragó	L. Caenut	Szomori
Adrienne	Horváth	Labigeone	Mátrai
Laverton	Boros	Florentine	Hajdu
Marchal	Ráthonyi	Françoise	Almásy L.

Kezdeté 7 1/2 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1902. október hó 23-án.

Angol élet.

Irtá Ráth István. Kezdeté 7 1/2 óraker.

VÁRSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1902. október hó 23-án.

Medea.

Szomorujáték 5 felvonásban. Irtá Grillparzer. Személyek:

Kreoz	Szacsavay	Medea	Fái Sz.
Kreuz	Hegyesi	Góra	Boér H.
Jazon	Pálfi	A követ	Hetőnyi

Kezdeté 7 óraker.

ROKAP. PÁL

táncintézeté

Szentkirályi-utca 6.

Belratások naponta.

Magánórák. Gyermekek-tanfolyam. Boston-kurzus.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Péntek	Nines előadás	Kurucok Párisban	A csókán szerzett vőlegény	Casanova	A második házasság
Szombat	A lengyel zsidó	Kurucok Párisba	A csókán szerzett vőlegény	Casanova	A második házasság
d. n. Vasárnap este		A vasyáros	Órnagy ur.	A falu rossza	Lotti ezredesi
		Kurucok Párisban	A csókán szerzett vőlegény	Casanova	A második házasság

FOVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató

Nagymező-utca 17.

Még csak néhány napig: 20

Egger-Rieser

trólii együttes.

Fukushimas

Japáni akrobáták

és a nagy program.

Minden este: 20

Tarka Színpad

(A második égy, énekes bohózat).

Az előadás 9 óraker kezdődik.

A télikerben reggel 5 óráig Vörös Elek előzenekara hangverseny.

Király-utca 71. RÉMI-MULATÓ. Király-utca 71.

Rémi Tivadar, igazgató. Halmovici M., művezető.

Kezdeté 8 óraker

a páratlan sikert aratott műsornak.

Viola della Sera Lanretta Zizi Papillon

konzorumi szépség legjobb műtánczó Casino de Paris calliga

The 8 Champions

Angolország legkiválóbb ének- és táncgyűjtése

THE 4 NOISES

a világ legjobb mű- és verseny-körképárosai.

Georg Bonhairs-csoport

a Varieté-színpad legjobb és legnagyobb attrakciója

Szeccsessziós-négyes

kómikus énekegyüttes

Steinhart Géza

Budapest legkedveltebb kómikusa

Pénytárnítás este 7 óraker. Nappal pénztár nyitva

10-11-g és 3-5-g.

Belpórgyök elővetelben 70 kr., kaphatók: tőzsdé Andrássy-ut

38., tőzsdé Erzsébet-kört 51. (fűrdőpalota) és tőzsdé Király u. 72.

Minden ünnep- és vasárnap 2 előadás

A délután 4 óráig előadás majdnem felhárának.

Az előadás után a téliker-kávéházban Pesti Hegedűs Gyula

előzenekara hangverseny reggel 5 óráig.

Vigyázz! Saroküzlet!

Rendkívül olcsó!

porcellán étkező-készlet.

komplett 6 személyre, dúsan aranyozott és remek festésű

Étkező-készlet 5.95 Teakészlet, finom 3.70

Étkező, modern 7.25 Havi részlet, roko 4.70

Étkező, roko 8.50 Kávékészlet 3.50

Étkező, renezánsz 10.50 Kávékészlet, roko 4.75

Étkező 12 személyre 25, 30 és 35 ft. Mokka, plátvány 4.50

Vésztű üveg-szerviz 7.50

Ortner Rezső és Társa

porcellán fest.-gyár raktára

Terezkört 32. sz., saroküzlet.

Videki rendelésnél kérjük a vasútkomást.

3 millió 100 ezer K. nyerhető!

alábbi sorsjegyekkel:

- 1 30/0-os Jelzátóg sorsjeggyel övenként 3 húzás. Húzás 1902. október 20-án. Főnyeremény 100.000 kor.
- 1 Hónapostól sorsjeggyel övenként 3 húzás. Húzás 1902. november 8-án. Főnyeremény 400.000 kor. Havi részlet 16 kor. 20 fill.
- 1 50 ft magyar nyelmen sorsjeggyel övenként 2 húzás. Húzás 1902. november 15. Főnyeremény 150.000 kor. Havi részlet 7 kor. 40 fill.
- 1 30/0-os Osztrák földhiteles sorsjeggyel övenként 4 húzás. Húzás 1900. november 17. Főnyeremény 90.000 korona. Havi részlet 10 kor. 05 fill.
- 1 40/0-os Magyar Jelzátóg sorsjeggyel övenként 2 húzás. Húzás 1902. november 15. Főnyeremény 70.000 korona. Havi részlet 9 kor. 40 fill.
- 1 Glass vörös kereszt sorsjeggyel övenként 4 húzás. Húzás 1902. november 8-án. Főnyeremény 35.000 kor. Havi részlet 3 kor. 94 fill.

Fenti sorsjegyek egyenként is kaphatók. Az első részlet beküldése után azonnal megküldjük a sorsjegyek sorozatát és azonnal tartalmazó törvényes részletet, melyek után az összes nyertesnek a vevő feltehető. Az első két részletet egyezsere való beküldése esetén három részletet nyugtáznak, tehát 1 részletet ingyen. A teljes befizetés befejezéséig a sorsjegyek a vevő korlátlan bírtokába mennek át.

Minden sorsjegyet önkéntlenül nyer.

Szalai és Társa bank és váltóüzlete

a m. kir. szab. osztályozásjárték felárulástja.

Budapest, VII., Erzsébet-kört 12. szám (Dohány-utca sarok).

Pénzügyesek mindenemű sorsjegyekre és értékpapírokra.

Felöltő K. 20.—, Ulster K. 36.—, Lodenöltőny K. 30.— (mind tiszta gyaapu) Rothberger Jakab es. es kir. udv. szállítónál Budapest, Váci-utca 6. Meg nem felelőért a pénz visszazsadam.

UJ!
Kitünő találmány!
Szabadalmazott férfi-ing,
melynek nyakbőrsége önmagától szűkbe vagy bővebbre szabályozódik.
Kívánatra árjegyzékkel szolgálunk.
Cs. és kir. szab. fehérmű-készítők
Vértes és Sebestyén
Budapest, IV., Múzeum-kört 15. sz.
a kir. műegyetemmel szemben.

Az Országos Női Gyorsiró-Egyesület
gyorsiró és gépiró szakiskolájának írásmunka-osztálya
(COPYING OFFICE)
Jutányos áron készít bármely íróegyet mindenemű írásmunkát és sokszorosítást.
Magyar és német gyorsírásban
és az összes használatban levő íróegyet: Remington-Standard, (Rem), Fay-Sho, Underwood, etc. New Century Calligraph, Smith-Premier, Crandall, Frisier et Soumain, Ideal Hammond, Empire alapos oktatás. Bővebb felvilágosítás ad: Kaiser Gizella című Budapest, Kaszincey-n. 3. l. em.

Holtzspach deák-téri éttermeiben
BALOGH és JÓNÁS
az osztergom herceprímás udvari zenekara, a pinchehelyiségben pedig
az Oroszországból most visszatért
Munczi Károly
esténként hangversenyzenek.

NYERTÉK HECHT BANKHÁZNÁL

500.000 Kor.
200.000 Kor.
100.000 Kor.
50.000 Kor.
20.000 Kor.
10.000 Kor.
5.000 Kor.
2.500 Kor.
1.250 Kor.

Húzás november 20. és 21-én.

Sorsjegy árak: Egész Fél Negyed Nyolcad korona 12.- 6.- 3.- 1.50

Hecht Bankház Budapest
Fereniek-ters 6. és Erzsébet-kört 32. szám.

APENTA
a legjobb budai keserűviz.
Ajánlatos hosszabb használatra székrekedésnél, közvényesnél és elhárításnál.
Kapható gyógyszereszeknél, drogusitkánál, ásványkereskedőknél stb.
Egyedüli képviselő: S. Ungar Junr., Wien I.

A 18911. számú „Önhajtással bíró jármű” című, 1899. június 25-éről kelt magyar szabadalomra **vevők vagy engedményesek kerestetnek.**
Szives ajánlatok „W. U. 6532” alatt továbbítás véget Messo Rudolphhoz Bécs I., Seilerstätte 2. intőzöndök.

Szeged, 1902. okt. hó. Az üzletvezetőg

Magy. kir. Államvasutak Üzletv. Szeged. 27821/902. szám.

Pályázati hirdetés
pályafenntartási fák szállítására.

A magy. kir. Államvasutak szegedi üzletvezetője a vonalai szükségessége letének fedezésére az 1903. évben szükséges pályafenntartási fák szállításának biztosítására ezenem nyilvános pályázatot hirdet.

Az 1903. évi szükséglet, mely a tényleges megrendelés alkalmával még felemelés vagy lejelbithető, a következő: Erdői fenyődeszka 28 m³ Jegenye fenyődeszka 80 m³ Luc fenyődeszka 62 m³ Szurkos fenyődeszka 3 m³ Tölgyfa deszka 6 m-g 5 m³ Fekete szurkos fenyőfa 7 m-g 19 m³, Metszett jegenye fenyőfa 12 m-felül 43 m³, Metszett erdei fenyőfa 12 m-g 32 m³, Metszett szurkos fenyőfa 12 m. 23 m³, Faragott tölgyfa 396 m³, Szurkos fenyőfa 54 m³, Metszett léc puhafából 49.600 fm. Kerítési oszlop tölgyfából 2360 drb, Erdői fenyő palló 13 m³, Jegenye fenyő palló 48 m³, Luc fenyő palló 11 m³, Szurkos fenyő palló 38 m³, Tölgyfa palló 98 m³, Kerítési rud tölgyfából 14900 fm., Kerítési rud puhafából 1500 fm., Tölgyszálfá 29 m³, Puha szelvény 14 m³, Fedő szindely 47 cm. 34.000 drb, Szurkos fenyő kocka 21000 drb.

A fenti anyagok pontos méretei a részletes mértervezésben vannak felsorolva, mely mértervezést, ajánlati és pályázati feltételek az alulirt üzletvezetőségénél ingyen kaphatók, míg az általános és különleges szállítási feltételek csakis készpénz ellenében a m. kir. Államvasutak nyomtatványtárából (Budapest, VI. Andrássy-ut 73/75. sz. al.) 50, illetve 30 fillérenyi áron szerezhető meg, illetve 20 fillér külön díj beklüldése mellett posta útján megküldhetnek.

Az ajánlatok csakis a külön e célra szerkesztett ajánlati mintán teendők. A szállítással a következő feltételek irányadóak: A szállítási és magy. kir. Államvasutaknál érvényben levő s anyagok szállítására vonatkozó 122291/96. számú általános, valamint a pályafenntartási előkara szolgáló gömbölyű, faragott és metszett fák szállítására vonatkozó 143899/1901. számú különleges feltételek értelmében eszközözendő, mely feltételek a pályázati határidőig alulirt üzletvezetőségénél és leltárbeszerzési osztályánál, valamint a magy. kir. Államvasutak igazgatóságánál és minden üzletvezetőségénél naponta a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Az invenknt 1 kor. magyar okmánybőveggel ellátott ajánlatot ezen alábbi küllemmel:

Ajánlat épületfák szállítására iránt 27821/902. számhoz 1902. évi november hó 8-án déli 12 óráig a m. kir. Államvasutak szegedi üzletvezetőségénél, I. osztályúhoz benyújtandó vagy posta útján beküldendő.
Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiségű értékeknek megfelelő 50/0-a készpénzben vagy állami letétre alkalmas értékpapírokban f. 6. nov. 7-iki déli 12 óráig a szegedi üzletv. gyűjtőpénztárnál letendő, esetleg posta útján oda beküldendő.
Szeged, 1902. okt. hó. Az üzletvezetőg

Páris 1900 aranyérem.

A világon a legjobb.

Pekarek China theája

Mindenkinek, ki egészségét becsüli és barátja egy valóban jó, kitünő csésze theának, fontos, hogy csak Pekarek valódi eredeti csomagolású china-theáját használja, „Pekarek“ felirattal. Kapható minden jobb fűszer-, csemege- és droguakereskedésben.

SZABADALMAZOTT

Kirakatablak nyitó!

A legnagyobb kirakatablakot egy személy könnyen és minden veszély nélkül pár másodperc alatt nyithat és zárhat. Alsó alátámasztás nem szükséges!

Kapható:

JUSTUS SÁNDOR és FIA
redőnygyárosoknál
BUDAPEST, VI., Andrassy-út 60.
Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.
Telefon: 23-06. Telefon: 23-06.

Titkos betegségek

gyógyítására legjobban ajánlható 26 éven át szerzett kórházi és magánorvosi tapasztalatai alapján

Dr. Kajdacsy

v. cs. és k. ezredorvos és kórházi főorvos.

Biztos sikerrel rövid idő alatt gyógyít; húgycsőfolyást, hólyagbajot, sebeket, syphilist, bőrbajokat, elgyengült férfieit, idősebeknél is elektro Massage vagy Psychoprop által. Onfer-tóztást és annak utóbajait: ideg- és hátrgerez-bajt és minden női bajokat.

— Rendel: 9 órától 4-ig és este 7-8-ig. —
Budapesten, Kigyó-utca 5.
Clotild-palota (I. emelet).

Atjáró ház. — Lift használat.
Levelekre válaszol, gyógyszeréről gondoskodik.
Levél útján is biztos gyógyásiker.

Idég- és nemi gyengeségi állapotok

alapos gyógyítására páratlan sikerű gyógyhatásai folytán a legmelegebben ajánljuk

dr. Mitzger Tivadar

hírneves hidro-elektrotherapiai intézetét

BUDAPEST,
Teréz-körút 44., I. em.

Tapasztalt gyors és biztos eredmények folytán honorárium teljes gyógyulás után fizethető.
Rendelés délelőtt 8-1-ig, délután 2-8-ig.

Az 10096. számú

„Elektrolytikus eljárás ezüsttartalmú ólomnak eljártatására“

című, 1897. július 28-ról kelt magyar szabadalomra **vevők vagy engedélyesek kerestetnek.**

Szives ajánlatok „W. F. 6730“ alatt Mosse **Rudolfhoz Bécs, I. Seilerstätte 2. intézendők.**

Legszébb könyvtárt berendezelek, havi 2-3 korona részletfizetésre:

Szépirodalom, szakmunkák bel- és külföldről: Cím **Kelemen Gyula, Budapest VII., Dob-utca 91. sz. II. em. 15.** levelezőlap elegendő.

Ingyen bluz-ponyvó, alj- és jupon-

képes árjegyzéket küld kívánatra
ZOLTAN DEZSŐ
Budapest, Király-utca 30. szám.

NORSJEGYEK

melik meüüt el vannak zálogosítva, saját pénzzel váltom ki és azokra sokkal magasabb kölcsönt adunk olcsó kamat mellett, vagy megveszem a norsjegyeket pontosan a napi áron és visszahozom azonos ártól. A csekély havi visszafizetés, a különbözőket közpénzben fizetem ki, kérem a zálogjegy beküldését.
FLEISSIG SANDOR BANKHAZ
BUDAPEST, Erzsébet-körút 2.

Segítsetek!!

Ki rajtam segít, magán segít!

Hogy munkásainknak, a kik gyáramban alkalmazva vannak, állandó munkát biztosíthassak, kénytelen vagyok sok sok ezer pár sajtákészletmenyű csizmamat és cipőmet saját előállítású árban eladni, hogy vevőkörömet minél jobban kiterjeszhessem.

- Hallina-csizma, tördig erős, körökörül bagarilabórral 3.-
- Bagarilab-örök egy dróbból, vízátálló, 8-szoros talppal 2.-
- Vix borjú, fényos tisztított való, kemény v. puha szárral 9.-
- Oroszlaki csizma kemény vagy puha szárral 10.-
- Füzesizma 10-20 évesnek 4.50, 10-15 évesnek 2.20, 4-10 évesnek 1.-
- Női hallina-csizma, körökörül bőrről és fűzélhálóból 3.50
- Aszesez csizmak báránybőr-béléssel 1.50 fittal, cipő 60 krral több.
- Uraknak posztó, körökörül bagarilabórral, igen vastag vízátálló talppal 3.20
- Uraknak posztó, körökörül oroszlakal, igen vastag vízátálló talppal, csizma v. füze 3.-
- Bagarilab-örök cipő, vízátálló, dupla talppal 3.-
- Vix borjú, fényos, tisztított való borítva vagy anélkül 3.-
- Szalonnák csizma v. füze elegáns 3.-
- Chevreux csizma, fűzélváltó gallériáknak 4.-
- Fagyott lábúknak szarabőr 3.50
- Alacsony posztó csizma, fűz- és bőrtalppal pincéreknek is igen ajánlatos 2.50
- Válói paterárai gummi galonni uraknak 1.40, nőeknek 1.40
- kemény talppal 29 krajcárrel drágább.
- Nőknek: Posztó, zerge-borítással v. fűzélváltó 3.-, orosz lak-borítás 3.-
- Box csizma vagy füze 3.-
- Chevreux csizma, fűzélváltó vagy gumiból 3.50
- Posztó zergebőr borítással, báránybéléssel 4.-
- Posztó (szállingó) 2.20

Arjegyék több 100 ábrával ingyen.
Agulár Dávid Erzsébet-körút 6. sz. BUDAPEST VII. KER., Vidéki megrendelések lelkiszeretesen lesznek teljesítve. Nem tolsót visszavesszek, kicsérlek vagy visszaadom a pénzt.

„The Gresham“ életbiztosító-társaság Londonban

Magyarországi fiók: Budapest, V., Ferenc József-tér 5-6. a társaság házában.

A társaság vagyona 1901. decem-ber 31-énkor. 190,871.731.—
Évi bevétel biztosítások és kamal-ból 1901. évi december 31-én 31,555.392.—
Kifizetések, biztosítási és járadéki szerződések, valamint visszavárárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) 426,999.043.—
Az 1901. évben a társaság 5556 kőtvényt állított ki 50,727.261.94
összeg értékében. — Prospektusokkal és díjtáblá-zatokkal, melyek alapján a társaság kőtvényeket ki-állít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgolt a magyarországi- és a kelet főlkja Budapesten, vala- mint ennek ügynökei a fiók minden nagyobb váro-sában.

NAGY BUTOR-ELADÁS.

A jelenlegi üzleti pangás folytán a legjobb minőségű asztalos és kárpitozott butoraimat 20%ó árengedménnyel adom el. Nagy választék cédülő, háló, szalon, valamint egyes butorokban egyszerű és a legfinomabb kivitelben

Dósa Kálmán fővárosi asztalos és kárpitos — butor-telepe, —
BUDAPEST, V., ker., Erzsébet-tér 18. szám, I. emelet.
Arjegyék ingyen és bérmentve.

Diplôme d'honneur avec insigne et medaille d'or.

Anna Csillag

Kitüntetve: Diszoklevéllel Diszkeresztel. és Párisban a aranyéremmel.

Exposition Internationale, D'Hygiene Paris 1902.

En Csillag Anna

a 185 ctm. hosszú óriási loreleyhajammal, ezt önmagam által feltalált hajkenőcsöm 14 hónapi használata után kaptam. Ez mint a legjobb szer a haj ápolására, a haj növesének előmozdítására a fejbőr erősítésére elismertett, elősegíti uraknál az erőteljes téli szakálnövést és már rövid idei használat után úgy a hajnak mint a szakálnak természetes fényt és tömött-séget kölcsönöz és megmenti őket az idő-előtti öszlüléstől a legmagasabb korig.

Egy tégely ára 1 frt, 2 frt, 3 frt és 5 frt.
Postai széküldés naponta az ár előre való bekü-ldése vagy utánvét mellett az egész világba a gyár-ból, hová min. en megbízás küldendő.

CSILLAG ANNA

Bécs, I., Seilergasse 5.
Berlin, Friedrichstr. 56.

BUTOROK

úgy készpénzért, mint részletfizetésre
a leggyyszerűbből a legfinomabb kivittelig
legintányosabban
Éhrenten és Fuchs testvéreké, BUDAPEST, VI., Teréz-körút 8.
Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Lampel-Wodianer-féle

REMEKIRÓK

KÉPES KÖNYVTÁRA

A magyar és a világ-irodalom kincsháza.
Szerkeszti RADÓ ANTAL.
A klasszikusok első és egyetlen magyar nyelvű SZÖVEG KÉPES KIADÁSA.
Bevezet Gyula Bihari Sándor Csók István Fesztay Árpád Garay Akos Gergely Imre Hegedűs László Jászai József Jendrassik Jenő Karlovicsky B. Lotz Károly Márk Lajos Mihalik Dániel Nagy Zsigmond Neogrády Antal Olgay Ferenc Réthi Lajos Székely Bert. Szalányi Lajos Telegdy László Tull Odön Vágó Pál Zichy Miklós

magyar festőművészek közel fétezer éves múltjának eredeti illusztrációjával.
Az eddig megjelent első két kötetet 151 oldalas művészi kép kíséri.
Ez illusztrációk közvetlenül a vállalat számára készülték és

egyedül

Lampel-Wodianer-féle

Remekirók

Képes Könyvtárában

Jelenhetnek meg.
Senki más nem adhat-ja, mert re-produkciójuk kizárólagos jog-a Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedő cégét illeti meg.
Az 50 kötetes gyűjtemény ára díszkötésben 250 kor.

Megrendelhető csekély havi részletfizetésre is bármely hazai könyvkereskedés útján.
Az új magyar Shakspeare
Az új magyar Moliere
Az új magyar Schiller
Az új magyar Goethe
Ábrányi Emil, Dóczi Lajos, Gabányi Árpád, Hivert Sándor, Heltay Jenő, Mikes Lajos, Pásztor Árpád, Radó Antal, Somló Sándor, Tuleskes Béla és Virádi A fordítása

CSAKIS

Lampel-Wodianer-féle

Remekirók

Képes Könyvtárában

Jelenhetnek meg.
mert közvetlenül a vállalat szá-mára készülték, s illusztrációs kiadó joguk a Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedő cégét illeti meg.

MEGRENDELÉS NÉL

pontosan kikötendő

a klasszikusok első magyar szöveg képes kiadása, a melynek első hét kötetét 151 egész oldalas művészi illusz-tráció kíséri.

